

Bulletin slovenskej advokácie

NEPREHLIADNITE!

**Súťaž
o najlepšiu esej**

**Možnosti obhajoby
právnickej osoby**

**Náhrada
nemajetkovej ujmy.
Analýza rozsudku
Najvyššieho súdu SR**

**Majú advokáti
povinnosť
aktivovať si
elektronickú
schránku?**

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Otvorený rozhovor
doc. JUDr. Marek Števček, PhD.
- 4 **K NOVÝM KÓDEXOM**
Rekodifikácia civilného procesného práva:
Predbežné prejednanie sporu a pojednávanie
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexandra Kotrecová, PhD., LL.M.
JUDr. Anita Filová
- 10 **DISKUSIA**
Má svedok právo na vydanie kópie alebo rovnopisu
zápisnice o svojom výsluchu v prípravnom konaní?
JUDr. Martin Janáč
- 15 Súťaž o najlepšiu esej

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 16 Možnosti obhajoby právnickej osoby (1. časť)
JUDr. Michal Rampášek
- 22 Náhrada nemajetkovej ujmy.
Analýza rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky
JUDr. Jakub Mandelík, PhD.

JUDIKATÚRA

- 31 Zakladá každé súdne rozhodnutie, ktoré je v rozpore
s právom Únie, zodpovednosť štátu za škodu?
- 33 K premlčaniu záložného práva a k spôsobu uspokojenia
zo zálohu pri zmene právnej úpravy

ADVOKÁCIA

SAK

- 38 Výstava v Lučenci začiatkom
Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2016
- 40 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 40 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 43 Povinnosť advokáta informovať klienta – spotrebiteľa
o výške odmeny za jeden úkon právnej služby

ZAHRANIČIE

- 46 XXIV. Karlovarské právnické dni
- 48 Substitučné zastupovanie advokáta osobou
bez právneho vzdelania
- 50 Bulletin advokacie prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

LITERATÚRA

- 52 Advokátka v šoku
JUDr. Peter Kerecman, PhD.
- 53 Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum
Pozvánka
- 54 Advokát dr. Július Zoltán-Weichherz
JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

súčasný trend digitalizácie a enormného pokroku v oblasti informačných technológií výrazne zasahuje aj do činnosti advokátov. Nové trendy v oblasti napr. robotizácie justície alebo vytvárania automatizovaných platforiem na poskytovanie právnych služieb ovplyvňujú budúci vývoj v oblasti poskytovania právnych služieb. S uvedeným úzko súvisí aj proces elektronizácie justície, ktorý determinoval legislatívnu aktivitu vo všetkých oblastiach, ktoré sa bezprostredne dotýkajú výkonu advokácie a každodenných aktivít pri poskytovaní právnych služieb.

Rád by som poukázal na prijatý zákon č. 215/2002 Z. z. o elektronickom podpise a zákon č. 305/2013 Z. z. o e-Governmente, ktoré zaviedli do nášho právneho systému nové inštitúty, ktoré už používame ako napr. elektronický podpis, elektronická pečať či elektronické podanie alebo, ktoré priebežne spoznávame – elektronická schránka, zaručená konverzia dokumentov, mandátny certifikát, elektronický úradný dokument, elektronické doručovanie atď.

Predsedníctvo SAK reagovalo na uvedené zmeny v dostatočnom predstihu rozhodnutím o výmene advokátskych preukazov za nové, obsahujúce tzv. komerčné a kvalifikované mandátne certifikáty. Advokáti s novými preukazmi sú a budú pripravení na používanie existujúcich a nových zákonných inštitútov. Spomeniem tiež ukončenie testovania softwarovej aplikácie, ktorú budú mať advokáti k dispozícii pre úspešný proces zaručenej konverzie dokumentov. Predsedníctvo SAK taktiež úzko spolupracuje s Ministerstvom spravodlivosti SR v rámci pilotného programu elektronického súdneho spisu, s Ústavným súdom SR s cieľom zabezpečiť efektívnu výmenu elektronických informácií, ale aj s ďalšími subjektmi na zvyšovanie komfortu a výhod pri používaní nových elektronických preukazov.

Som presvedčený, že všetky uvedené informácie a aktivity prispievajú k pripravenosti advokátov na úspešné zvládnutie nových inštitútov. Zároveň si Vás, kolegyně a kolegovia, dovoľujem požiadať o spoluprácu pri výmene poznatkov a skúseností získaných používaním nových elektronických preukazov a využívaním vyššie spomínaných zákonných inštitútov.

Vopred ďakujem za Vaše príspevky, ktoré môžete poslať na e-mailovú adresu popovec@sak.sk alebo illes@sak.sk.

JUDr. Tomáš Illés
člen P SAK

K fotografii na obálke

Otvorenie výstavy *Advokácia* včera a dnes, Lučenec 6. 9. 2016. Zľava: riaditeľka Novohradského múzea a galérie Iveta Kaczarová, Peter Kerecman, Viktória Hellenbart a primátorka Lučenca Alexandra Pivková
Foto: archív NMG, M. Libiaková

ROZHOVOR

Otvorený rozhovor

s predsedom Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva
doc. JUDr. Marekom Števčekom, PhD.

■ **V čom podľa Vás spočíva nevyhnutnosť rekodifikácie Občianskeho zákonníka, resp. súkromného práva?**

V prvom rade, kodifikovať možno systémovo ucelený súbor noriem, spravidla právne odvetvie. Nekodifikuje sa právny predpis. Rekodifikovať znamená kodifikovať, uzákoniť niečo nanovo. Žiaľ, tento termín dráždi slovenskú odbornú verejnosť pomerne razantne, čo je spôsobené mnohými faktormi, na rozbor ktorých tu nemáme priestor. Skúsme preto termín rekodifikácia nahradiť systémovou a hodnotovou zmenou orientácie nášho súkromného práva. Zmyslom existencie súkromného práva je existencia privátnej sféry ľudí a následne ďalších nimi vytváraných subjektov (právnických osôb).

Súkromné právo má chrániť túto sféru pred prílišnou etatizáciou, pred prílišnými zásahmi verejných autorít do toho, do čoho ich jednoducho nič nie je.

Máte pocit, že toto naše terajšie „súkromné“ právo robí?

Mnohí si myslia, že takto to má byť, veď sme si už zvykli a „dajako dožijeme“. Smutné je, že to zaznieva i z úst verejných predstaviteľov, a to i v odbornej tlači (BSA nevyvímajúc)...

Predstavte si niekoho, kto je prinútený celý život prežiť pripútaný v jaskyni, pričom na protilahlú stenu sa mu premietajú odrazy predmetov od ohňa, ktorý v jaskyni horí. Tento človek by vám rovnako neveril, že jeho stav nie je normou, že skutočné predmety vyzerajú inak – dokonca by sa s Vami do krvi hádal, že jeho jaskyňa je jediným skutočným svetom... Iste, Platónovo podobenstvo o jaskyni som si zjednodušil, ale princíp je ten istý. Naše súčasné súkromné právo je oná jaskyňa, a recipienti právnej úpravy spravidla nemajú tušenie, ako má skutočné súkromné právo vyzeráť, sú zvyknutí na tie jaskyne. Prerod na skutočné súkromné právo preto musí bolieť a presvedčiť ľudí o tom, že súkromné právo má byť orientované na právne pohodlie zvrchovanej ľudskej bytosti bude veľmi ťažké – napríklad vzdať sa dogmy absolútnej neplatnosti právnych úkonov, vymazať z nášho vedomia rôzne „privolenia“, „súhlasy“ a iné dobrozdania verejných orgánov do súkromnej sféry a podobne bude nevyhnutne nasledované prejavmi nesúhlasu a skepsy. Toto riziko však musíme podstúpiť, inak stratíme kontakt s okolitým svetom. Ak sa máme začleniť do rodiny moderných právnych poriadkov v (stredo)európskom priestore, musíme sa vymaniť z tieňov jaskyne.

■ **V akom štádiu sa aktuálne nachádzajú rekodifikačné práce?**

Pomerne náročná otázka, najmä po čiastočnej medializácii „ukončenia“ istej fázy prác. Žiaľ, opak je pravdou, práce na reforme súkromného práva treba zdynamizovať a dostať

ich takpovediac „na program dňa“ – a to nepôjde bez širokej spoločenskej diskusie o hodnotovom nastavení tejto spoločnosti. Bola ustanovená nová komisia, ktorá má základný cieľ – prestať sa hrať na hlavných a vedľajších tvorcov zákona a v širokom kruhu pripraviť návrh nového súkromného práva. To však neznamená, že sa začína zase od začiatku. Ako povedal Izák Newton, ak som videl ďalej ako ostatní, je to preto, že som stál na pleciah obrov. Zmyslom tejto sentencie je prestať hovoriť o tom, kto čo urobil a aké zásluhy si pripísal, ale vytvoríť taký návrh, ktorý by bol kompromisným a prijateľným riešením po širokej odbornej zhode. Predošlé komisie už veľa urobili, a ja osobne im vyjadrujem vďaka a úctu. To základné nás však ešte len čaká – vytvoríť priestor na reálne zmeny, ktoré musia byť zásadné, nie kozmetické.

To, že sa o niektorých otázkach diskutuje znova, je spôsobené tým, že sa tieto diskusie nikdy neuzavreli, ba nezriedka sa ešte ani nezačali viesť. Toto budí dojem, že sa otvárajú zdanlivo uzavreté témy. Do paragrafovaného znenia sa však musia dostať už otázky vyčistené a kalené v tvrdých názorových stretoch. Nie je správne „nasekať“ niečo do paragrafov, a potom o tom začať diskutovať...

■ Vychádza rekodifikačná komisia naďalej z legislatívneho zámeru, ktorý schválila vláda SR v roku 2009?

Určite áno, legislatívny zámer je podľa legislatívnych pravidiel vlády SR záväzným dokumentom pre predkladateľa budúcej právnej úpravy. S veľkou väčšinou tohto dokumentu možno zrejme súhlasiť. To však neznamená, že sa od neho nemožno odchyliť absolútne – predsa len, od jeho tvorby prešiel pomerne dlhý čas. Ak berieme na zreteľ obrovskú fluktuáciu právnej úpravy a spoločnosti vôbec, je to naozaj obdobie, ktoré prinieslo zásadné zmeny. Ako príklad možno uviesť obrovský rozmach spotrebiteľského práva, výzvy pre rodinné právo, akými sú fenomény striedavej starostlivosti, medzinárodných únosov detí či stále väčší akcent ochrany zdravotne postihnutých osôb a podobne. Je potrebné ešte uviesť, že o niektorých otázkach sa zásadná odborná, ale ani spoločenská diskusia nekonala. Môj obľúbený príklad – tzv. návrat k superficiálnej zásade. Tá v uhorskom práve nikdy neplatila, a teda nie je súčasťou našej historickej tradície. Bezo sporu je však súčasťou moderných kodifikácií súkromného práva, no jej zavedenie do nášho právneho poriadku by znamenalo tvrdý a radikálny zásah, ktorý treba z praxeologického hľadiska starostlivo zvážiť. Takýchto príkladov je viac, a preto bude zrejme nevyhnutné v odôvodnených prípadoch po širokej diskusii závery legislatívneho zámeru korigovať. Celkovo však nastavenie k modernému súkromnému právu meniť podľa môjho názoru nemožno.

■ Aký je súčasný náhľad na budúcu úpravu obchodnoprávných a rodinnoprávných vzťahov v rekodifikovanom Obchodnom zákonníku?

Ďalšie príklady zdanlivo nekonečných diskusií, často vydávaných za „ukončené“. Problémom slovenského súkromného práva, podľa môjho názoru, nie je existencia Obchodného zákonníka, ale existencia duálnej úpravy kľúčových súkrom-

noprávnych inštitútov. Tu sme dosiahli zhodu s doktrínou obchodného práva v tom smere, že ide o nežiaduci a redundantný jav. Ak však budúca úprava obchodných korporácií, prípadne ďalších inštitútov (diskutuje sa stále o povahe nekalkej súťaže, obchodného registra a typicky obchodnoprávných zmlúv, akými sú napr. zmluva o tichom spoločenstve, zmluva o výkone funkcie a pod.) dosiahnu intenzitu kódexovej úpravy, nemám s tým najmenší problém. Integritu súkromného práva to rozhodne nenaruší – skúšali ste sa niekedy zamyslieť nad tým, prečo sa vlastne zotrvačne „diskutuje“ (vo väčšine prípadov v skutočnosti o žiadnu diskusiu nejde) len o Obchodnom zákonníku? Skutočná integrácia súkromného práva by musela zahŕňať aj individuálne pracovnoprávne vzťahy, vzťahy s cudzím prvkom a podobne. Skúste na Slovensku otvoriť diskusiu o „integrovani“ pracovného práva do jednotného kódexu, alebo „siahnúť“ na zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom... nehovoriac už o odstredivých tendenciách zákonodarcu napr. v spotrebiteľskom práve (kam smeruje vaša ďalšia otázka).

Skutočne integrovaný a unifikovaný kódex súkromného práva je ilúzia, ktorú si jednoducho nemôžeme dovoliť. A vždy musí prevážiť praktická riešenia nad doktrínálnou čistotou (to samozrejme neznamená, že tam, kde je to len trochu možné, nebudeme vychádzať z teoretickej čistoty systému a jeho jednotlivých inštitútov).

■ Prichádza do úvahy vyčlenenie spotrebiteľskej problematiky do osobitného predpisu (tzv. Spotrebiteľský kódex)?

Veľmi aktuálna otázka, vzhľadom na štádium legislatívneho procesu tzv. spotrebiteľského kódexu, ktorý pripravuje ministerstvo hospodárstva. Určite je potrebné právnu úpravu ochrany spotrebiteľa zjednodušiť a sprehľadniť – dnes sa už ani odborníci na túto problematiku nehádajú, kde sa ten či onen inštitút nachádza, lebo si nie sú istí, či sa to nejakou „prílepkovou“ novelou nezmenilo... To však nevyrieši zdanlivo kódexová úprava spotrebiteľského práva. Samotný návrh nepočíta paradoxne s úplnou integráciou spotrebiteľského práva (nepočíta s niektorými inštitútmi, ktoré sú ponechané samostatnej úprave).

Najzásadnejší problém však vidím v rovine doktrínalnej – ideme vytvárať akési pseudoodvetvie spotrebiteľského práva, akýsi súkromno-verejnoprávny „okružlý trojuholník v tvare štvorca“. To nás vracia späť do časov blúznenia socialistickej právnej vedy o právnych odvetviach nezávislých na dualite práva súkromného a verejného (pamätníci si isto spomenú na tzv. roľnícko-družstevné právo a podobné nezmysly). To skrátka nie je správne – nebolo vtedy a nie je ani dnes. Súkromnoprávne inštitúty, akými objektívne právo súhrnne nazývané ako „ochrana spotrebiteľa“ nesporne disponuje, nemožno nasilu vtiesnať do verejnoprávneho rámca. Existenciu silnej spoločenskej potreby chrániť slabších pritom nijako nespochybňujem, skôr naopak, filozoficky to k tejto hypermodernej dobe jednoducho patrí. Ale ak rezignujeme na dualitu verejnej a súkromnej sféry budovanú v právnej rovine na diametrálne odlišných stavebných ka-

meňoch, bude to riešenie doktrínálne zlé a prakticky úplne neutržateľné.

Z môjho pohľadu je prijateľné vytvoriť kódex verejnoprávnych inštitútov súvisiacich s ochranou spotrebiteľa, a súkromnoprávnu úpravu ponechať v Občianskom zákonníku.

■ Má z dlhodobého hľadiska zmysel uprednostniť pred rekodifikáciou systémovú novelizáciu súčasného OZ?

Neviem celkom, čo sa má na mysli „systémovou novelizáciou“. Koľko ich tu už bolo? Ak narážate na politickú priechodnosť „menšej“ novely, tak zásadne nesúhlasím. Ako som zdôraznil, to dráždivé slovo rekodifikácia môžeme pokojne nahradiť systémovou zmenou, zmenou paradigmy, nastavenia hodnotových otázok reflektovaných právom – a to sa skrátka žiadnou „potmehúdkou“ novelizáciou dosiahnuť nedá.

■ Do akej miery sú rekodifikačné práce koordinované mimo rezortu MS SR a ako je zabezpečená ich transparentnosť?

Viete, na rozdiel od všeobecného presvedčenia, Občiansky zákonník nie je „súkromným“ džobom toho či onoho

predsedu komisie. Vždy išlo o projekt ministerstva spravodlivosti, a vždy to tak aj bude. Akákoľvek komisia je „len“ odborným outsourcingom – nesporne dôležitým, ale nie z pohľadu životopisu toho-ktorého zaslúžilého predsedu či člena, ale z pohľadu zachovania istého odstupu byrokracie od odbornej práce. Konečné rozhodnutie o predložení materiálu na odbornú či spoločenskú diskusiu, či jeho posun do niektorého zo štádií legislatívneho procesu je však vždy rozhodnutím ministra či ministerky spravodlivosti, a teda v konečnom dôsledku krokom politickým. Preto všetky práce a dôležité rozhodnutia musí koordinovať a prijímať aparát ministerstva, žiadna „partizánčina“ nikam nevedie.

Vidím, že všadeprítomná obluba transparentnosti sa premietla i do odbornej sféry (úsmev). O všetkých podstatných krokoch ministerstva a komisie bude verejnou informovaná. Všetky zápisnice a dokumenty sú verejne prístupné, a pravidelne sa (napríklad prostredníctvom niektorých právnických portálov) o nich informuje. Mojou snahou bude (tak ako i v minulosti pri iných projektoch), aby sa právnici nedozvedeli až zo Zbierky zákonov, že bolo „niečo“ prijaté – každý, kto chce, má informačné kanály k dispozícii. Koniec-koncov, jedným z nich je i Bulletin slovenskej advokácie.

Advokácia v spomienkach advokátov

Predsedníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory sú k dispozícii posledné výtlačky **reprezentatívnej veľkoformátovej publikácie v tvrdej väzbe**, ktorá na vyše 300 stranách formou rozhovorov s kolegami advokátmi mapuje dianie v advokácii v časovom horizonte od začiatku 70. rokov minulého storočia až po dnešok.

Zvýhodnená cena pre advokátov 10 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

K NOVÝM KÓDEXOM

Rekodifikácia civilného procesného práva: Predbežné prejednanie sporu a pojednávanie

Vzhľadom na účinnosť nového Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku budú v rámci tejto rubriky dočasne uverejňované krátke príspevky, týkajúce sa niektorých zásadných zmien v procesných predpisoch, spolu so stručnou komparáciou pôvodnej a súčasnej právnej úpravy. Príspevky budú osobitne zamerané na otázky súvisiace s výkonom advokátskej praxe.

I. Civilný sporový poriadok

V záujme zrýchlenia a zefektívnenia súdneho konania v civilných sporoch bol do nášho právneho poriadku zavedený nový procesný inštitút – predbežné prejednanie sporu (§ 168 až § 172 CSP). Úvodom je nevyhnutné podotknúť, že v komparácii s príbuznými právnymi úpravami rozhodne nejde o ojedinelý legislatívny prvok (porovnaj napr. § 258 rakúskeho ZPO alebo § 114c OSŘ).

Predbežné prejednanie sporu je vždy fakultatívnym úkonom súdu a v prípade žiadneho druhu konania podľa CSP nie je zákonom uložená povinnosť spor predbežne prejednať. Z pragmatického hľadiska však ide o pomerne praktický inštitút, ktorý môže zásadným spôsobom zefektívniť a zjednodušiť procesný postup smerujúci k rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí. To, samozrejme, platí nielen vo vzťahu k súdu, ale aj k sporovým stranám a ich zástupcom.

Predbežné prejednanie sporu vykazuje mnohé prvky pojednávania a všeobecné ustanovenia o pojednávaní sa aplikujú subsidiárne (§ 168 ods. 2 CSP). Strany resp. ich zástupcov musí súd na predbežné prejednanie sporu vždy predvolať, pričom predvolanie sa im doručuje do vlastných rúk. Ustanovenie § 110 CSP tým nie je dotknuté a pokiaľ súd bude považovať účasť advokáta alebo iného zástupcu so splnomocnením na celé konanie za dostatočnú, doručí predvolanie na predbežné prejednanie sporu iba tomuto zástupcovi.

Predbežné prejednanie sporu môže súd nariadiť a uskutočniť vždy iba pred prvým pojednávaním. Jeho účel smeru-

je jednak k odstráneniu prípadných nedostatkov vo vzťahu k procesným podmienkam a k zmierlivému vyriešeniu sporu (§ 170 CSP), ale aj k zásadným procesným úkonom, ktoré bezprostredne súvisia s prejednaním veci a meritórnym rozhodnutím.

V štádiu predbežného prejednanie sporu už súd disponuje nielen žalobou, ale aj vyjadrením žalovaného k žalobe a tzv. replikou a duplikou v zmysle § 167 ods. 3 a 4 CSP. **Je nevyhnutné zdôrazniť, že sudca musí predbežné prejednanie sporu absolvovať s náležitou znalosťou veci (spisu), pretože popri úkonoch prípravy pojednávania musí stranám a ich zástupcom exaktne vymedziť, ktoré skutkové tvrdenia považuje za sporné a ktoré za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré nevykoná.** Súčasne uvedie svoje predbežné právne posúdenie veci a predpokladaný termín pojednávania (§ 171 ods. 1 CSP). Ide o obligatórne úkony súdu, bez ktorých nemožno naplniť zmysel samotného predbežného prejednanie sporu.

Osobitne významnou je skutočnosť, že **súd môže na predbežnom prejednaní sporu priamo rozhodnúť aj vo veci samej, pokiaľ je to možné a účelné** (§ 171 ods. 2 CSP). Prívlastok „predbežné“ teda významovo nepripúšťa interpretáciu v tom zmysle, že ide iba o akýsi opomenuteľný prípravný úkon, po ktorom bude vždy nasledovať riadne pojednávanie, s možnosťou zhojiť prípadnú neúčast na predbežnom prejednaní sporu a s tým súvisiacu absenciu náležitej procesnej aktivity. Súd dokonca za splnenia podmienok podľa § 172 CSP môže na predbežnom prejednaní sporu rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie, a to tak v neprospech žalovaného, ako aj v neprospech žalobcu.

Efektívne zvládnuté predbežné prejednanie sporu by malo vytvoriť reálny priestor pre naplnenie pravidla – a nie výnim-

ky, ktoré bolo normatívne vyjadrené aj v pôvodnej úprave (§ 114 ods. 1 OSP) a v súčasnosti vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, v zmysle ktorého postupuje súd v konaní tak, aby sa mohlo vo veci rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní.

Základným prejavom procesnej zásady ústnosti a priamosti naďalej ostáva ústne pojednávanie, ktoré súd obligatórne nariadi na prejednanie veci samej, ak zákon neustanovuje inak (porovnaj čl. 12 CSP a § 177 CSP). Celý priebeh pojednávania zaznamenáva sudca prostredníctvom technického zariadenia určeného na zaznamenávanie zvuku (§ 98 ods. 1 CSP). Zápisnica o pojednávaní sa v zmysle § 99 ods. 1 CSP spisuje vtedy, ak to súd považuje za vhodné a účelné. Z pragmatického hľadiska pritom rozhodne možno považovať za vhodné a účelné spísanie zápisnice prinajmenšom o pojednávaní, na ktorom súd vykonáva dokazovanie výsluchom svedka, strany alebo inej osoby.

V súlade s § 175 ods. 3 CSP si môžu strany a ich zástupcovia vyhotoviť vlastný zvukový záznam z priebehu pojednávania, sú však povinní túto skutočnosť súdu vopred oznámiť. Obrazové záznamy, obrazové prenosy alebo zvukové prenosy z priebehu pojednávania možno vyhotovovať len so súhlasom súdu (§ 176 ods. 5 CSP).

Výnimky zo zákonnej povinnosti prejednať vec na ústnom pojednávaní sú vymedzené v § 177 ods. 2 CSP tak, že pojednávanie nie je potrebné nariaďovať, ak (alternatívne) ide iba o otázku jednoduchého právneho posúdenia, skutkové tvrdenia strán nie sú sporné a hodnota sporu bez príslušenstva neprevyšuje 2 000 eur, alebo strany s rozhodnutím vo veci bez nariadenia pojednávania súhlasia, prípadne, ak to osobitne ustanovuje CSP.

Procesný postup súdu po prípravných úkonoch a otvorení pojednávania určuje § 181 CSP. Žalobca je na pojednávaní zásadne vždy oprávnený predniesť podstatný obsah žaloby a repliky v zmysle § 167 ods. 3 CSP. Môže však pri tom iba odkázať na svoje písomné podania. To platí aj vo vzťahu k žalovanému a jeho prednesom.

Následne je súd povinný určiť, ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné a ktoré považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré nie. Súčasne musí uviesť svoje predbežné právne posúdenie veci. **Daný postup môže súd opomenúť iba za predpokladu, že prezentované skutočnosti a závery už uviedol pri predbežnom prejednaní sporu.**

Ak strana alebo jej zástupca nie sú schopní predniesť podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia a označiť alebo predložiť dôkazy na ich preukázanie, súd im môže určiť lehotu na dodatočné splnenie tejto povinnosti. Po márnom uplynutí lehoty nemusí súd na tieto skutkové tvrdenia a dôkazné návrhy prihliadať (§ 181 ods. 4 CSP). Či súd v konkrétnom prípade umožní stranám dodatočné prednesenie skutkových tvrdení a označenie alebo predloženie dôkazov bude vždy determinované okolnosťami *ad hoc*. Rozhodujúce je nielen správanie sa sporových strán a ich zástupcov, ale aj samotný predmet sporu, povaha uplatneného nároku, subjektívne a objektívne dôvody nesplnenia povinností včas a pod. Odmietnutie udelenia dodatočnej lehoty nesmie byť prejavom justičnej svojvôle a musí byť procesne opodstatnené, s čím

sa súd vysporiada v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej (§ 153 ods. 3 CSP).

Civilný sporový poriadok zavádza do sporového konania inštitút záverečnej reči, ktorú môžu predniesť strany a ich zástupcovia pred skončením pojednávania, ktoré súd neodročuje – teda na ktorom vyhlási konečné rozhodnutie alebo ktoré v zmysle § 219 ods. 2 CSP odročí len za účelom vyhlásenia rozsudku. Obsahom záverečnej reči je zhrnutie jednotlivých procesných návrhov, vyjadrenie sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci. Ak následne súd nepovažuje za potrebné vykonať ďalšie dôkazy, vyhlási uznesením dokazovanie za skončené (§ 182 CSP).

Nová legislatíva do značnej miery sprísňuje podmienky na odročenie pojednávania bez prejednanja veci, a to najmä pri dôvodoch na strane advokáta. Pojednávanie odročí súd na návrh strany len vtedy, ak sa strana alebo jej zástupca z dôležitých dôvodov nemôže dostaviť na pojednávanie a zároveň od nich nemožno spravodlivo žiadať, aby sa na pojednávaní nechali zastúpiť. Zákon pritom výslovne ustanovuje, že od advokáta možno okrem dôvodov, ktoré nastali krátko pred pojednávaním a okrem prípadu, ak advokát súdu preukáže, že strana, ktorú zastupuje, odôvodnene trvá na osobnom zastúpení týmto advokátom, vždy spravodlivo žiadať, aby sa dal zastúpiť iným advokátom (§ 183 ods. 2 CSP).

Je potrebné zdôrazniť, že ak došlo k odročeniu pojednávania z dôvodov uvedených stranou a tieto dôvody neboli súdu následne preukázané alebo ich nemožno považovať za dôležité, môže súd rozhodnúť, že na ďalšie návrhy na odročenie pojednávania už *en bloc* nebude prihliadať (§ 184 ods. 2 CSP).

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

II. Civilný mimosporový poriadok

Vychádzajúc zo vzájomného vzťahu Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku zakotveného v § 2 ods. 1 CMP, tento neobsahuje komplexnú úpravu predbežného prejednanja sporu a pojednávania, ako štádia súdneho konania.

Primárna osobitosť je zdôraznená v spôsobe začatia konania. **Konania v režime Civilného mimosporového poriadku sú ovládané jedným zo špecifických princípov civilného procesu, ktorým je princíp oficiality.** Konania v režime CMP tak môžu začať aj bez návrhu. Koncepcia výkladu konaní, ktoré môžu začať v režime CMP aj bez návrhu je konštruovaná tak, že pokiaľ je možné začať konanie na návrh, zákon toto výslovne ustanovuje. Pokiaľ toto nie je v zákone exaktne uvedené, možno začať konanie aj bez návrhu. Ako príklad možno poukázať na § 87 ods. 1 CMP v konaní o povolenie uzavrieť manželstvo, ktoré možno začať len na ná-

vrh, § 93 CMP konanie o rozvod manželstva, § 155 CMP vo veciach výživného plnoletých osôb a pod. V prípade, ak sa konanie začína bez návrhu, súd o tom vydá uznesenie, ktoré doručí účastníkom konania do vlastných rúk. Účastníkom nie je potrebné doručiť uznesenie o začatí dedičského konania (§ 174 ods. 3 CMP). Konanie je začaté vydaním uznesenia o začatí konania. V prípade, že konanie začína na návrh, momentom začatia je doručenie návrhu súdu (§ 24 CMP).

Ak sa konanie začína na návrh, postupuje súd v súlade s § 167 CSP. **Vzhľadom na § 2 ods. 1 CMP v spojení s § 34 CMP nie je vylúčené, aby sa v konaniach podľa CMP nariadilo predbežné pojednanie vecí.** CMP pojem spor nepoužíva, t. j. z hľadiska označenia je terminologicky správne hovoriť o predbežnom pojednaní vecí. Pokiaľ súd nariadi predbežné pojednanie vecí, nemôže s poukazom na § 34 CMP skončiť vec kontumačne. Súd z hľadiska konkrétnych okolností prípadu vyhodnotí, či je v tej ktorej pojednávanej veci vhodné nariadiť predbežné pojednanie vecí alebo nie. Predbežné pojednanie vecí v režime CMP možno preferovať v prípadoch, ak by mal súd za to, že môže viesť napr. rodičov k uzavretiu rodičovskej dohody a pod. Využitím tohto inštitútu možno jednoznačne naplniť dikciu § 96 CMP, § 118 CMP a pod.

V súlade s čl. 8 CMP súd na pojednanie vecí nariaďuje pojednanie, ak zákon neustanovuje inak. V porovnaní s CSP, CMP obsahuje resp. špecifikuje samostatne prípady, kedy na pojednanie vecí nie je potrebné nariaďovať pojednanie. V súlade s § 33 ods. 1 CMP tak nie je potrebné nariaďovať vo veci pojednanie, ak to ustanovuje tento zákon, t. j. CMP. Pojednanie nie je potrebné nariadiť v konaniach o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní, ak je naplnená dikcia § 132 CMP. Ustanovenie § 177 CSP sa nepoužije.

V súlade s čl. 9 CMP konanie prebieha v zásade vždy verejne. **Výnimku z tohto všeobecného pravidla v režime CMP predstavuje konanie o dedičstve, kde je pojednanie neverejné** (§ 191 ods. 2 CMP). Súd môže v konaniach podľa CMP primerane aplikovať aj ustanovenia CSP o vylúčení verejnosti v súlade s § 176 CMP. Pôjde predovšetkým o také prípady, kedy sa pojednávajú citlivé otázky vo veciach rodinnoprávných, prípadne konkrétneho statusu fyzickej osoby, napríklad v konaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony.

Priebeh pojednávania vedie súd. Ustanovenia § 179 a nasl. sa použijú primerane. CMP osobitne vymedzuje postup predvolania na pojednanie v § 33 ods. 2 CMP.

Napriek skutočnosti, že v konaniach podľa CMP nie je možné rozhodnúť vo veci kontumačne (§ 46 CMP), v kontexte niektorých konaní CMP vymedzuje určité špecifické procesné postupy. Možno poukázať predovšetkým na § 97 CMP, ktoré vymedzuje, že v prípade, ak sa navrhovateľ, t. j. manžel, ktorý podal návrh na rozvod manželstva nedostaví na pojednanie, pričom svoju neúčast' neospravedlní včas a vážnymi dôvodmi, súd konanie zastaví. Tento procesný postup sa nepoužije v prípade, ak sa na pojednanie dostaví druhý z manželov, ktorý vyhlási, že trvá na pojednaní vecí. Pred-

metné ustanovenie tiež možno vnímať ako formu procesnej sankcie za pasivitu účastníka konania a má tiež penalizovať tzv. „šikanózne“ návrhy na rozvod manželstva.

V priebehu konania, ale aj na pojednávaní, realizujú účastníci rôzne procesné úkony, ktoré uskutočňujú spravidla vo forme podaní. Na rozdiel od CSP, CMP pripúšťa, aby sa jednotlivé podania realizovali aj ústne do zápisnice. Súd rozhoduje o zmene návrhu na začatie konania, ako aj o zastavení konania na základe späť vzatia návrhu. Možno konštatovať, že **rozhodovanie o zmene návrhu v intenciách § 28 CMP bude prichádzať do úvahy len v prípade, ak ide o konania, ktoré možno začať len na návrh**, t. j. napríklad v konaniach vo veciach výživného plnoletých osôb. V prípade, že konanie možno začať aj bez návrhu, súd nemusí osobitne rozhodovať o zmene návrhu, a to vzhľadom na to, že v súlade s § 40 CMP nie je viazaný návrhom na začatie konania.

Z pojednávania sa vyhotovuje záznam technickým zariadením určeným na zaznamenávanie zvuku s výnimkou konaní, ktoré vykonávajú notári ako súdni komisári (dedičské konanie, konanie o úschovách, konanie o umorenie listiny). Z pojednávania, ak to súd považuje za potrebné, môže vyhotoviť zápisnicu.

Súd by mal dohliadať na plynulý priebeh pojednávania, a pokračovať v konaní aj vtedy, ak sú účastníci nečinní (§ 31 CMP), čo zdôrazňuje osobité postavenie súdu v konaniach podľa CMP a vyšetrovací princíp, ktorým sú tieto konania ovládané.

Na pojednávaní, na ktorom súd ukončil dokazovanie je povinný vyhlásiť rozsudok. Súd tak nemôže odročiť pojednanie za účelom vyhlásenia rozsudku, ako je to možné podľa CSP (§ 219 ods. 2 CSP). Na odročenie pojednávania sa primerane použijú § 183 a § 184 CSP.

JUDr. Alexandra Kotrecová, PhD., LL.M.

III. Správny súdny poriadok (pojednanie)

Hneď na úvod je potrebné zdôrazniť, že inštitút predbežného pojednania sporu, upravený v § 168 až § 172 CSP, ktorý v ideálnom prípade môže zabezpečiť ukončenie sporu zmierom je práve z dôvodu povahy, významu, ale najmä predmetu správneho súdництва v správnom súdnom procese neaplikovateľný. Z uvedeného dôvodu nebude v rámci priestoru týkajúceho sa SSP tomuto procesnému inštitútu venovaná pozornosť.

Nariadenie, priebeh pojednávania vrátane právnej úpravy verejnosti pojednávania a zaznamenávania samotného priebehu pojednávania sú upravené v § 107 až § 118 SSP.

Z pohľadu predmetu správneho súdництва, v ktorom ide prioritne o zákonnosť rozhodnutí a opatrení orgánov verejnej

správy, posudzuje sa nečinnosť alebo iný zásah týchto orgánov, rozhoduje sa v ďalších veciach v oblasti verejnej správy ustanovených SSP, možno uzavrieť, že správny súd nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý prioritne posudzuje právne otázky napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia orgánu verejnej správy a dokazovanie vykonáva len výnimočne. Rovnako tiež s poukazom na koncentračnú a dispozičnú zásadu, v rámci ktorých je žalobca v zásade argumentačne viazaný žalobnými bodmi, vychádzajúc tiež z okamihu určujúceho skutkový a právny stav preskúmania, je samotný význam pojednávania v správnom súdnom procese oproti civilnému sporovému a mimosporovému procesu výrazne marginalizovaný. Preto správny súd spravidla môže rozhodnúť vo veci samej aj bez pojednávania, a to na základe žaloby, vyjadrenia k žalobe, repliky a dupliky (§ 106) a obsahu spisov, pričom administratívny spis sa za dôkazný prostriedok nepovažuje.

SSP v § 107 ods. 1 vymedzuje prípady, v ktorých správny súd bude na prejednanie veci samej nariadovať pojednávanie, pričom je potrebné diferencovať medzi povinnosťou nariadiť pojednávanie a úvahou správneho súdu, či v konkrétnom prípade nariadi pojednávanie.

Podľa § 107 ods. 1 písm. a) SSP, predseda senátu **nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak o to požiada aspoň jeden z účastníkov konania.** V danom prípade spája SSP povinnosť správneho súdu nariadiť na prejednanie veci samej pojednávanie s kumulatívnym splnením ďalšej zákonnej podmienky, ktorou je, že o nariadenie pojednávania požiada aspoň jeden z účastníkov konania. Pri vymedzení účastníkov konania, ktorí disponujú oprávnením požiadať o nariadenie pojednávania, je potrebné vychádzať z § 32 ods. 1 a 3 SSP. Týmto oprávnením preto nedisponujú iné subjekty konania, ktorých postavenie je vymedzené v § 41 až § 44 SSP (osoba zúčastnená na konaní, zainteresovaná verejnosť). Samozrejme, výnimkou z uvedeného je prípad, keď má zainteresovaná verejnosť v konaní postavenie účastníka konania.

Žiadosť o nariadenie pojednávania musí byť z pohľadu žalobcu obsahnutá v žalobe, pričom s poukazom na § 182 ods. 1 písm. g) SSP správny súd na neskoršiu žiadosť žalobcu neprihliada. **Ide teda o preklúziu procesného práva a správny súd nebude žalobcu dodatočne vyzývať, či žiada alebo nežiada na prejednanie veci samej nariadiť pojednávanie.**

Žalovaný a ďalší účastníci konania, pokiaľ majú záujem, aby správny súd na prejednanie veci samej nariadil pojednávanie, **musia požiadať o nariadenie pojednávania najneskôr vo vyjadrení k žalobe,** pričom správny súd ich o tejto skutočnosti poučí [§ 105 ods. 2 písm. a) SSP].

Z uvedeného je teda zrejmé, že v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou nariadenia pojednávania, ktorá bola upravená v § 250f a § 250g OSP sú zákonné podmienky nastavené opačne tak, že o prejednanie veci samej na pojednávaní budú správny súd žiadať účastníci konania. Len pre porovnanie, správny súd podľa § 250f ods. 1 a 2 OSP, samozrejme za predpokladu, že si uzavrel, že rozhodnutie

o žalobe rozsudkom bez nariadenia pojednávania by nebolo v rozpore s verejným záujmom, vyzýval účastníkov konania, aby sa v lehote 15 dní od doručenia výzvy písomne vyjadrili, či súhlasia s prejednaním veci bez nariadenia pojednávania, pričom správny súd mohol pripojiť doložku, že pokiaľ sa účastník v tejto lehote nevyjadril, predpokladalo sa, že nemá námietky. Rovnako správny súd mohol rozhodnúť o žalobe bez pojednávania rozsudkom, ak to účastníci konania zhodne navrhli, ak s tým súhlasili, ako aj vtedy, ak zrušil napadnuté rozhodnutie správneho orgánu z dôvodov uvedených v § 250j ods. 3 OSP. Na margo uvedeného je potrebné tiež dodať, že podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebola daná možnosť voľby pre účastníka konania, aby sa napríklad o dôvodnosti nečinnosti orgánu verejnej správy rozhodovalo na pojednávaní (§ 250t ods. 4 OSP).

Podľa § 107 ods. 1 písm. b) SSP, predseda senátu **nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak vykonáva dokazovanie.** V súvislosti s uvedeným dôvodom je potrebné zopakovať, že správny súd nie je súdom skutkovým. Na strane druhej správny súd musí mať danú zákonnú možnosť vykonať dokazovanie, ak to bude považovať za nevyhnutné na preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia, ako aj v prípadoch, v ktorých **nie je viazaný skutkovým stavom zisteným orgánom verejnej správy, pričom tieto sú upravené v § 120 SSP.** V tejto súvislosti je ale žiaduce zdôrazniť, že vykonávať dokazovanie vo vymedzených prípadoch, s výnimkou využitia peňažnej a sankčnej moderácie, či plnej jurisdikcie správnym súdom, je oprávnením správneho súdu, teda nie jeho povinnosťou. Povinnosť správneho súdu vykonať dokazovanie sa vzťahuje na aplikáciu peňažnej alebo sankčnej moderácie (§ 192 a § 198 SSP) a plnej jurisdikcie [§ 230 ods. 1 písm. b) a ods. 2 písm. b) SSP], keďže zákon dokazovanie vykonané správnym súdom zakladá ako podmienku ich uplatnenia. Pod vykonaním dokazovania treba rozumieť nielen vykonanie nových dôkazov, ale aj možnosť zopakovania dokazovania vykonaného orgánom verejnej správy.

Podľa § 107 ods. 1 písm. c) SSP, predseda senátu **nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak to vyžaduje verejný záujem.** Či v konkrétnom prípade pôjde o verejný záujem, je ponechané na úvahu správneho súdu. Ako príklad možno uviesť konanie, ktoré sa týka dôležitej otázky, vyriešenie ktorej sa bude vzťahovať na väčší počet subjektov spoločenských vzťahov. Napríklad stavba jadrovej elektrárne.

Podľa § 107 ods. 1 písm. d), predseda senátu **nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak je to na prejednanie veci potrebné.** Rovnako ako v predchádzajúcom prípade, zákon výlučne ponecháva na úvahe správneho súdu, či pojednávanie v konkrétnej veci nariadi alebo rozhodne bez pojednávania. Vymedzenie dôvodu nariadenia pojednávania zodpovedá tomu, že správnemu súdu musí byť ponechaná možnosť nariadiť vo veci pojednávanie, ak to vyhodnotí za dôvodné.

Podľa § 107 ods. 1 písm. e), predseda senátu **nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak tak ustanovuje tento zákon.** SSP v niektorých prípadoch obligatórne

ustanovuje, že správny súd rozhodne vo veci na pojednávaní. Konkrétne ide o § 388 a § 399 ods. 2 SSP.

V súvislosti s nariadením pojednávania je dôležité zmieniť sa o úkonoch, ktoré správny súd vykoná na účely prípravy pojednávania, aby bolo možné rozhodnúť vo veci na jedinom pojednávaní. V prvom rade predseda senátu doručí žalobu s prílohami žalovanému a ďalším účastníkom konania podľa § 32 ods. 3 spolu s výzvou, aby sa v určenej lehote písomne k žalobe vyjadrili a s poučeniami, že **pokiaľ sa k žalobe písomne nevyjadria, bude vo veci konať ďalej a že najneskôr vo vyjadrení môžu požiadať, aby vo veci správny súd nariadil pojednávanie [§ 105 ods. 2 písm. a) SSP]**. Doručí bez výzvy a poučenia žalobu s prílohami osobám zúčastneným na konaní, pričom za osobu zúčastnenú na konaní sa považuje, v prípade účasti na konaní podľa § 42 ods. 1 písm. d) SSP, aj zainteresovaná verejnosť [§ 105 ods. 2 písm. b) SSP]. Správny súd si ďalej od **žalovaného vyžiada administratívne spisy** vrátane administratívneho spisu orgánu verejnej správy prvého stupňa [§ 105 ods. 2 písm. c) SSP] a v prípade vykonávania dokazovania, predseda senátu zabezpečí, aby bolo možné na pojednávaní vykonať potrebné dôkazy, a ak je to účelné, môže vykonať dôkaz prostredníctvom dožiadaného správneho súdu [§ 105 ods. 2 písm. d) SSP].

V prípade, ak predseda senátu nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, predvolá naň účastníkov konania, ich zástupcov a všetkých, ktorých prítomnosť je potrebná, pričom, ak je účastník konania zastúpený zástupcom pre celé konanie, **predvolanie sa doručuje iba tomuto zástupcovi s výnimkou, ak je potrebné účastníka konania vypočuť alebo ak je jeho osobná prítomnosť nevyhnutná**. V takýchto prípadoch sa predvolanie doručuje aj účastníkovi konania (§ 108 ods. 1 SSP). V porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou **sa predĺžila lehota na prípravu pojednávania z piatich na desať dní (§ 108 ods. 2)**. Lehota na prípravu však môže byť so súhlasom účastníkov konania skrátená. V konaniach, v ktorých je správny súd povinný rozhodnúť v lehotách počítaných na dni, možno na prípravu určiť aj lehotu kratšiu. O pojednávaní správny súd upovedomuje aj osobu zúčastnenú na konaní a zástupcu zainteresovanej verejnosti, u ktorých sa dodržanie lehoty na prípravu nevyžaduje. Správny súd zároveň zverejní na webovej stránke príslušného súdu oznámenie o pojednávaní (§ 108 ods. 3 SSP). V prípade, ak sa riadne predvolaní účastníci konania alebo ich zástupcovia na pojednávanie **nedostavia, môže sa vec prejednať a rozhodnúť v ich neprítomnosti, pričom konanie sa z tohto dôvodu prerušíť nesmie (§ 114 SSP)**.

Osobitná povaha správneho súdnictva je premietnutá aj do právnej úpravy priebehu pojednávania. Po začatí pojednávania predseda senátu alebo poverený člen senátu podá správu o priebehu administratívneho konania, následne účastníci konania prednesú svoje návrhy, ktoré sa musia týkať skutkových okolností a právneho posúdenia veci. Ak to správny súd považuje za primerané, môže účastník konania odkázať na svoje písomné podanie. Ide najmä o prípad, ak nemožno očakávať, že účastník konania svojím prednesom

svoje doterajšie tvrdenia doplní. V prípade, ak je účastník konania zastúpený, môže sa prednesom k veci vyjadriť, ak to navrhne jeho zástupca alebo to nariadi správny súd (§ 112 ods. 1 SSP). Pokiaľ ide o osobu zúčastnenú na konaní a zainteresovanú verejnosť zúčastnenú na konaní o správnej žalobe podľa § 6 ods. 2 písm. a) SSP a ich procesné práva vo vzťahu k priebehu pojednávania, tak tieto majú podľa § 64 ods. 1 právo žiadať, aby im bolo na pojednávaní udelené slovo a rovnako im citované ustanovenie priznáva aj právo predkladať správnejmu súdu písomné vyjadrenia.

Odročenie pojednávania prichádza do úvahy len pri existencii dôležitých dôvodov alebo z dôvodu uskutočnenia neverejnej porady a vyhotovenia výroku rozhodnutia správneho súdu. Fakultatívne môže správny súd odročiť pojednávanie aj vtedy, **ak to účastníci konania zhodne navrhnú** (§ 115 SSP). Správny súd rozhodne o odročení pojednávania bezodkladne; o tom upovedomí tých, ktorí boli na pojednávanie predvolaní. Správny súd uvedie deň, keď sa bude konať nové pojednávanie (§ 184 ods. 1 CSP v spojení s § 25 SSP).

Správny súdny poriadok, vzhľadom na predmet preskúvania, počíta aj so situáciou, keď v priebehu pojednávania vyvstane zložitá právna otázka, ktorej posúdenie bráni vyhláseniu rozsudku. V takomto prípade oznámi predseda senátu účastníkom konania termín vyhlásenia rozsudku, ktorý určí tak, aby sa vyhlásenie uskutočnilo **najneskôr do jedného mesiaca odo dňa pojednávania**. Táto možnosť je však logicky zákonom vylúčená v konaniach, v ktorých správny súd rozhoduje podľa lehôt počítaných na dni (napríklad § 270, § 280, § 290 SSP). Neprítomným účastníkom konania sa oznámi termín vyhlásenia rozsudku na webovej stránke príslušného súdu podľa § 137 ods. 4 SSP. Túto situáciu možno pripodobniť vyhlasovaniu rozsudku mimo pojednávania. Nejde teda o odročenie pojednávania, a preto sa na daný prípad nepoužijú ustanovenia o odročení pojednávania (§ 116 SSP).

Priebeh pojednávania sa zaznamenáva pomocou technických zariadení určených na zaznamenávanie zvuku (§ 117 SSP). SSP, rovnako ako CSP, umožňuje so súhlasom účastníkov konania uskutočniť pojednávanie prostredníctvom videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie (§ 117 ods. 3 SSP). Pokiaľ sú v priebehu pojednávania prejednávané utajované skutočnosti, ich zaznamenávanie pomocou technických zariadení, uchovávanie na nosiči dát a ďalšia manipulácia s nimi sa vykonáva podľa predpisov o ochrane utajovaných skutočností. SSP umožňuje účastníkovi konania a jeho zástupcovi zaznamenať priebeh pojednávania pomocou technických zariadení určených na zaznamenávanie zvuku, pričom táto skutočnosť musí byť vopred oznámená správnejmu súdu (§ 117 ods. 5 SSP). V prípade vhodnosti a účelnosti sa o procesných úkonoch spisuje zápisnica, v ktorej sa označí najmä prejednávaná vec, uvedú sa prítomní, opíše sa priebeh procesného úkonu, uvedie sa podstatný obsah prednesov a výroky rozhodnutia (§ 118 ods. 1 SSP).

JUDr. Anita Filová

DISKUSIA

Má svedok právo na vydanie kópie alebo rovnopisu zápisnice o svojom výsluchu v prípravnom konaní?

Na prvý pohľad sa môže zdať, že právne postavenie svedka je dostatočne vymedzené zákonnými ustanoveniami Trestného poriadku. Reálny život však priniesol a prináša mnohé sporné otázky, ktoré priamo zákon neupravuje. Niektoré z nich – právna pomoc advokáta svedkovi – boli vyriešené až na základe súdnych rozhodnutí (nález ÚS SR I. ÚS 248/07 a nález ÚS SR IV. ÚS 76/08) a niektoré – právo svedka vyžiadať si zápisnicu o svojom výsluchu – budú potrebovať ešte nejaký čas na diskusiu. Článok je preto príspevkom do takejto diskusie.

I. Úvod

K postaveniu svedka, jeho právam a povinnostiam v trestnom konaní už bolo publikovaných viacero článkov. Môj príspevok sa týka pre niekoho marginálnej, no vo svojej podstate dosť praktickej záležitosti, a to či svedok (ktorý nie je zároveň aj v postavení poškodeného) má nárok na zápisnicu o svojom výsluchu, ktorý bol realizovaný v prípravnom konaní pred orgánom činným v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“). Ide o problematiku, s ktorou sa stretol asi každý, kto vypovedal v procesnom postavení svedka a s ktorou sa aj bežne stretávame nielen ako obhajcovia, ale aj ako právni zástupcovia svedkov prítomní pri ich výsluchu.

Postup OČTK je v tomto prípade rôzny, od výslovného odmietnutia bez relevantného zdôvodnenia až po bezproblémové vydanie kópie takejto zápisnice, pričom sa tak deje v zmysle zásady „kto na akého policajta natrať“.

II. Svedok a zápisnica

Práva svedka v prípravnom konaní sú obsiahnuté najmä v prvej časti, šiestej hlave, druhom diele (§§ 127 – 140) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Tr. por.“) a odborná literatúra¹ medzi ne zaraďuje aj právo prečítať si zápisnicu o výsluchu a žiadať jej doplnenie a opravu.

Samotná zápisnica o úkone (a to nielen o výsluchu svedka), jej podpisovanie, oprava a príp. doplnenie je upravená v §§ 58 – 61 Tr. por., no tieto ustanovenia neuvádzajú konkrétne, komu je OČTK oprávnený rovnopis príp. kópiu takejto zápisnice vydať.² Na inom mieste všeobecných ustanovení

o úkonoch trestného konania, konkrétne v § 69 ods. 3 veta prvá Tr. por., sa uvádza, že tomu, kto má právo byť prítomný pri úkone, nemožno odoprieť nazretie do zápisnice o tomto úkone. Okrem týchto všeobecných ustanovení sa na zápisnicu o výsluchu svedka v prípravnom konaní vzťahuje s poukazom na § 138 Tr. por. aj § 124 Tr. por.

Ako bolo uvedené vyššie, je právom svedka zápisnicu nielen prečítať (alebo ak o to svedok požiada, musí sa mu prečítať) a podpísať, ale aj žiadať jej opravu resp. doplnenie, t. j. disponovať aj s jej obsahom, aby bola jeho výpoveď čo najvernejšie v nej zachytená. Nehovoriac o tom, že nič nebráni svedkovi (resp. aj jeho právnomu zástupcovi) robiť si počas celej výpovede poznámky z výsluchu, t. j. obsah výsluchu môže byť zachytený v písomnej forme (hoci nie doslovne a ani v zákonom stanovenej forme zápisnice).

Samotný výsluch svedka nie je ani utajeným úkonom OČTK vo vzťahu k svedkovi, hoci pre prípravné konanie zásada verejnosti neplatí. K tomu nás vedie nielen možnosť prítomnosti jeho advokáta pri výsluchu spomenutý v úvode tohto článku, ako aj obligatórna prítomnosť nezúčastnenej osoby podľa § 124 ods. 3 Tr. por.³ Hoci v odbornej literatúre sa nezúčastnenou osobou rozumie osoba, ktorá nie je zainteresovaná na trestnej veci a ide o tzv. svedka úkonu, ktorého v prípade potreby možno vypočúť k priebehu ukončenia výsluchu,⁴ ide v praxi na takmer 100 % o iného kolegu OČTK (často sediaceho pri vedľajšom stole alebo vo vedľajšej kancelárii). K týmto osobám treba pripočítať aj obhajcu obvineného v štádiu po vznesení obvinenia a v prípade výsluchu osôb mladších ako 18 rokov v zmysle a za podmienok § 135 ods. 1 Tr. por. aj psychológa, znalca, opatrovníka, zákonného zástupcu, pedagóga či zástupcu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

III. Argumenty za a proti

Najčastejším argumentom OČTK pre nevydanie zápisnice o výsluchu svedkovi je, že svedok nemôže nahliadať do spisu, a preto ani takáto kópia či rovnopis mu nemôže byť vydaná. Možno súhlasiť iba s tým, že svedok skutočne nemá právo nazeráť do vyšetrovacieho a ani do súdneho spisu (v prípade, že nie je v postavení poškodeného). Tento argument však – podľa môjho názoru – neobstojí, pretože svedok do vyšetrovacieho spisu počas svojej výpovede a ani po jej absolvovaní nenahliada a zväčša ani do tohto spisu nahliadnúť nemá záujem.

Vydanie zápisníc o úkonoch osobám, ktoré v zásade nemajú právo na nazeranie do spisu,⁵ upravuje Tr. por. na viacerých miestach tohto právneho predpisu. Rovnopis zápisnice sa v zmysle § 93 ods. 2 Tr. por. vydáva aj osobám, ktoré vydali veci alebo počítačové údaje, ako aj osobám, ktorým veci alebo počítačové údaje boli odňaté resp., od ktorých tieto veci alebo počítačové údaje boli prevzaté. Tieto osoby nemusia byť zákonite v procesnom postavení obvineného alebo poškodeného (ktorí sú v zásade oprávnení do vyšetrovacieho spisu nazrieť).

Obdobne rovnopis zápisnice možno – v súlade s § 105 ods. 5 Tr. por. – vydať aj osobám (vlastníkom či užívateľom nehnuteľností, bytov a nebytových priestorov), u ktorých sa vykonala domová prehliadka, prehliadka iných priestorov či pozemku. Tieto osoby takisto nemusia v trestnom konaní vystupovať v procesnom postavení osôb s možnosťou nazerania do spisu podľa § 69 ods. 1 Tr. por.

Vo všeobecnosti je v trestnom procese prípustné použiť analógiu,⁶ a teda pri vydaní zápisnice osobám, ktoré boli vypočuté v procesnom postavení svedka, je – podľa môjho názoru – možné postupovať obdobne ako napr. v prípade osôb, u ktorých bola vykonaná prehliadka pozemku.

Ďalším argumentom pre nevydanie zápisnice svedkovi býva, že OČTK nemajú v Tr. por. ustanovenie, ktoré by mu takéto konanie upravovalo, a teda, odvolávajú sa na Článok 2 ods. 2 Ústavy SR, smú postupovať výlučne v medziach zákona.

Domnievam sa, že postup OČTK pri vydávaní zápisnice svedkovi nie je realizovaním rozhodovacej právomoci štátneho orgánu, ale iba neformálnym administratívno-technickým postupom, ktorý nezasahuje do základných práv iných a ani neznemožňuje dosiahnutie účelu Tr. por.

Navyše, úprava Článku 2 ods. 2 Ústavy SR je vymedzená svojim účelom a tým je ochrana osôb pred štátnou, prípadne verejnou, mocou. V zmysle nálezu II. ÚS 62/1999 zo dňa 14. 7. 1999 (publikovanom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 199, s. 331) právny poriadok v právnom štáte určuje postup orgánov verejnej správy tak, aby neboli porušované práva občanov.⁷

Je pravdou, že v zásade žiadne z ustanovení Tr. por. – s výnimkou § 44 ods. 5 Tr. por. o povinnosti vydať zápisnicu o akomkoľvek úkone obhajcovi – neobsahuje povinnosť OČTK vydať kópiu resp. rovnopis zápisnice o výsluchu ktorejkoľvek z vypočúvaných osôb.

Podľa môjho názoru, ak takéto osoby právo na zápisnicu majú, realizácia tohto práva nemôže byť odmietnutá s odôvodnením, že povinný subjekt nemá v zákone presne definovanú povinnosť.

Z Článku 2 ods. 3 Ústavy SR možno vyvodíť jeden zo základných princípov materiálneho právneho štátu „Čo nie je zakázané, je dovolené“. Jeho adresátom sú fyzické a právnické osoby, ktoré vo vzťahu k orgánom verejnej moci sa smú správať podľa vlastného uváženia vždy, keď nejaký prameň práva prijatý v súlade so zásadami materiálneho právneho štátu im neurčil povinnosť správať sa ustanoveným spôsobom za určených podmienok.⁸ Súčasne týmto interpretačným pravidlom možno v súlade s Článkom 152 ods. 4 Ústavy SR vykladať aj Tr. por. OČTK vydaním rovnopisu zápisnice vypočúvanej osobe síce nepostupujú podľa konkrétneho ustanovenia Tr. por., ale ani nezasahujú do jej práv a slobôd (resp. práv tretích osôb), a preto sa domnievam, že tento postup OČTK je aj ústavne konformný.

V prípade argumentu o neexistencii zákonného ustanovenia vznášaného zo strany OČTK však ide o prílišný formalizmus, ktorý neberie do úvahy ani možnosť použitia analógie (o. i. bežne používanej zo strany OČTK napr. pri vylúčení či spojení vecí podľa § 21 ods. 1 a 3 Tr. por.). Samotným vydaním rovnopisu zápisnice o výsluchu svedkovi OČTK jednak nezasahujú do základných práv a slobôd iných osôb a jednak takýto postup nie je v rozpore s účelom trestného konania (§ 1 Tr. por.).

Ak by sme argument OČTK o nedostatku výslovnej právnej úpravy dovedli do absurdnosti, príslušné ustanovenia Tr. por. neupravujú ani spôsob vydania rovnopisu zápisnice o výsluchu poškodeného jeho splnomocnencovi (nie je to nikde *expressis verbis* upravené). Na základe týchto argumentov OČTK by striktné a izolované uplatňovanie spomenutej ústavnej zásady vyplývajúcej z Článku 2 ods. 2 Ústavy SR pravdepodobne viedlo k tomu, že splnomocnenec poškodeného by sa v prípravnom konaní najskôr zúčastnil na výsluchu svojho klienta – poškodeného a následne by musel nazrieť do spisu a vyžiadať si z neho vyhotovenie kópie/rovnopisu zápisnice.

V prípade právneho zástupcu svedka si dovoľujem poukázať na možnosť analógie vo vzťahu k § 44 ods. 5 Tr. por. (právo obhajcu vyžiadať si zápisnicu) len s tým, že jeho právo vyžiadať si vopred kópiu alebo rovnopis zápisnice by sa vzťahovalo výlučne na výpoveď jeho klienta – svedka.

Podotýkam, že procesne nie je upravená ani otázka, či osoba – ktorú pred začatím trestného stíhania možno vypočuť k okolnostiam nasvedčujúcim, že mala spáchať trestný čin v zmysle § 196 ods. 2 veta druhá Tr. por. – má právo na odpis/kópiu zápisnice o jej výsluchu. I keď takáto osoba má priamo z ustanovenia Tr. por. (§ 196 ods. 2) viaceré procesné práva,⁹ vrátane práva na právnu pomoc advokáta, no neprináleží jej právo nahliadať do spisového materiálu, nestretol som sa v praxi s postupom, kedy by OČTK odmietli takejto osobe (resp. jej advokátovi) vydať zápisnicu o jej výsluchu. A obdobne by OČTK mohli argumentovať absenciou zákonnej úpravy či nemožnosťou nazeráť do spisu.

IV. Poznámky o práve svedka na vydanie zápisnice v prípadoch, ak vypočúvaný svedok nie je svedkom v materiálnom zmysle

Zaujímavou otázkou môže byť realizácia práva svedka na zápisnicu v prípade, ak je tento svedok zjavne podozrivou osobou a ešte v procesnom postavení svedka je vypočúvaný pred vznesením obvinenia. V praxi nie je výnimočný postup OČTK, kedy tieto vypočujú podozrivú osobu ako svedka a následne jej – na základe informácii z jej výpovede – vznesú obvinenie. Odhladiac od nezákonnosti a neprijateľnosti takéhoto postupu,¹⁰ odmietnutie vydania zápisnice svedkovi by nemalo žiadny význam. Jednak výpoveď obvineného v procesnom postavení svedka by v ďalšom konaní nebola použiteľná a jednak by zjavne podozrivý svedok mal k nej neskôr prístup aj tak (hoci už v inom procesnom postavení). Otázkou ale zostáva, či by odmietnutie vydania zápisnice v tomto prípade už nebolo oslabením práva obvineného dostatočne včas brániť sa voči obvineniu.

Na tomto mieste je potrebné spomenúť aj špecifickú situáciu, ktorá nastane vtedy, ak vypovedá svedok, ktorý mal predtým postavenie obvineného. Môže sa tak stať vo veciach bývalých spoluobvinených, kde procesné postavenie obvineného už zaniklo, alebo v prípadoch, v ktorých sa o tom istom skutku viedlo alebo vedie paralelné trestné stíhanie voči dvom alebo viacerým osobám, ktoré v trestných veciach ostatných osôb vypovedajú v postavení svedka.

Takýto svedok však tiež nie je svedkom v materiálnom zmysle, ale stane sa svedkom iba na základe procesného postupu a rozhodnutí OČTK (napr. vylúčenie veci na samostatné konanie alebo skoršie ukončenie trestného stíhania voči jednému zo spoluobvinených). Hoci takémuto svedkovi Tr. por. žiadne ďalšie práva nepriznáva, predsa len súdna prax postavenie takéhoto svedka chápe ako určité špecifikum.¹¹ Vzhľadom na to by som sa priklonil k záveru, že takýto svedok má obdobné práva ako podozrivý, a teda zápisnicu o jeho výsluchu je mu nutné vydať aj za účelom prípadnej obrany/uplatňovania jeho práv.

V. Zápisnice o špecifických formách výsluchu svedka

(konfrontácia, rekognícia, vyšetrovací pokus, previerka výpovede na mieste činu a rekonštrukcia)

Vo všeobecnosti, v prípade vyššie uvedených špecifických foriem výsluchu svedka, má svedok práva a povinnosti totožné s právami a povinnosťami pri jeho výsluchu, a to v súlade s § 138 Tr. por., § 157 ods. 3 veta posledná Tr. por., § 158 ods. 2 Tr. por. a § 159 ods. 2 Tr. por.

Odpoveď na otázku, či má svedok právo na vydanie kópie/rovnopisu zápisnice o všetkých alebo len o niektorých špecifických formách výpovede závisí od samotnej povahy

takehoto úkonu, ako aj od toho, koho prejavy takáto zápisnica zaznamenáva.

a) Konfrontácia

V prípade konfrontácie ide o súčasný výsluch dvoch osôb, ktoré boli už vypočuté a ktorých výpovede v závažných okolnostiach nesúhlasia.¹² Jednou z týchto osôb môže byť aj svedok.

Odborná literatúra¹³ uvádza, že priebeh úkonu sa začína poučením konfrontovaných, preverení skutočnosti, či sa poznajú a vyjasnením ich osobných vzťahov. Následne sa pristúpi k vyjasňovaniu rozporov vo výpovediach. Po zodpovedaní otázky jedným z konfrontovaných sa druhý účastník vyjadrí k tomu, čo počul; v prípade, že uvedené údaje odmietne, vyzve ho vypočúvajúci, aby uviedol svoju verziu a požiada prvého účastníka o vyjadrenie. Spravidla v závere úkonu si konfrontovaní so súhlasom vypočúvajúceho môžu klásť otázky navzájom a odpovedať si na ne. Zápisnica o konfrontácii musí obsahovať doslovné znenie kladených otázok a odpovedí na ne, pričom sa odporúča zaznamenať aj niektoré neverbálne prejavy, ako i prípadné pokusy o narušenie konfrontácie.

I keď zápisnica o konfrontácii nie je zápisnicou iba o výsluchu svedka, zaznamenáva však – okrem odpovedí svedka na otázky – aj verbálne i neverbálne reakcie svedka na inú, konfrontovanú výpoveď, ako aj verbálne i neverbálne reakcie iného konfrontovaného týkajúce sa svedkom udávaných skutočností. Práve konfrontáciou sa môžu odstrániť rozpory vo výpovediach osôb a vedomosť svedka o závažných rozporoch medzi jeho výpoveďou a výpoveďou druhej konfrontovanej osoby po skončení konfrontácie už nemôže zmať účel trestného konania. Z týchto dôvodov sa prikláňam k názoru, že takáto zápisnica (i keď obsahujúca aj inú výpoveď) môže byť svedkovi vydaná.

b) Rekognícia

Ako uvádza P. Polák, zákon rozlišuje podľa spôsobu predvzdať objektov rekogníciu in natura (spoznávajú sa priamo osoby alebo veci, ktoré má svedok pred sebou) a rekogníciu podľa modelu, pričom najčastejšie ide o fotografie poznávanej osoby alebo veci.¹⁴

V oboch prípadoch svedok najskôr vo svojom výsluchu (pred rekogníciou) opisuje osobu alebo vec a následne pri rekognícii samostatne osobu/vec opoznáva a samostatne uvádza, napr. či daná osoba je tá, ktorú toho a toho dňa videl tam a tam a svoje rozhodnutie uvedie do zápisnice.

Zápisnica o rekognícii preto zaznamenáva výlučne jeho výpoveď k spoznaniu resp. k nespoznaniu konkrétnej osoby alebo veci a nakoľko aj z kriminalistického hľadiska ide o v podstate neopakovateľný úkon, zastávam názor, že proti jej vydaniu svedkovi neexistuje žiadny dôvod.

c) Vyšetrovací pokus

Vyšetrovací pokus je úkonom, kde nie vždy je nutná účasť obvineného, podozrivého či svedka. V prípade, ak by účasť svedka bola potrebná, je podľa môjho názoru relevantné, či sa na vyšetrovacom pokuse zúčastňujú iný svedok, znalec

alebo iný subjekt trestného konania (napr. obvinený). Ak by sa tak stalo, nejde už iba o preverenie skutočností zistených z výpovede svedka, ale týmto úkonom môžu byť zistené aj nové skutočnosti dôležité pre trestné konanie, ktoré svedok – z akýchkoľvek dôvodov – neuviedol alebo ani uviesť nemohol (napr. nevnímal ich zrakom, sluchom...), a preto tieto neuvádzané resp. dosiaľ nepoznané skutočnosti uvedené v zápisnici by mohlo v ďalšom konaní výpoveď svedka ovplyvniť.

Z uvedených dôvodov sa prikláňam k názoru, že svedok (v prípade ak nie je jedinou zúčastnenou osobou na vyšetrovaní pokuse) nemá nárok na vydanie zápisnice o tomto úkone, nakoľko jej vydanie by mohlo ovplyvniť/zmariť trestné konanie a jeho výsledok.

d) Preverka výpovede svedka na mieste

Preverka výpovede na mieste spočíva v tom, že už vypočítaná osoba (v našom prípade svedok – pozn. autora) ukáže miesto a objekty, ktoré majú vzťah k objasňovanej udalosti, a súčasne názorne demonštruje svoje konanie na tomto mieste alebo konanie iných osôb.¹⁵

Z podstaty tohto úkonu vyplýva, že v zápisnici o ňom bude opätovne zaznamenaná výpoveď už predtým vypočítaného svedka, ktorá môže byť doplnená o odpovede na otázky OČTK vychádzajúce zo špecifik daného miesta. Z tohto dôvodu zastávam názor (ako v prípade zápisnice o výsluchu), že svedok má právo na vydanie kópie takejto zápisnice.

e) Rekonštrukcia

Obdobný záver, ako v prípade vyšetrovacieho pokusu platí aj v prípade rekonštrukcie.

VI. Svedok a zápisnica o hlavnom pojednávaní (príp. o verejnom zasadnutí) obsahujúca jeho výsluch

Je zrejmé, že zápisnica o hlavnom pojednávaní (alebo verejnom zasadnutí, nakoľko na jeho konanie sa v zmysle § 298 Tr. por. primerane použijú ust. o hlavnom pojednávaní) neosvedčuje iba samotný výsluch svedka (ako je to v prípravnom konaní).¹⁶ Poukazujem navyše, že prítomnosť svedka na hlavnom pojednávaní je limitovaná aj § 261 ods. 2 veta prvá Tr. por., v zmysle ktorého ešte nevypočítaný svedok nesmie byť prítomný v pojednávacej miestnosti pri výsluchu obvineného a iných svedkov. Svedok sa teda aktívne zúčastňuje iba na časti hlavného pojednávania, pričom, na rozdiel od prípravného konania, nepodpisuje zápisnicu o hlavnom pojednávaní.

Ako som už uviedol vyššie, všeobecné ustanovenia Tr. por. upravujúce inštitút zápisnice o úkone neuvádzajú, komu je súd kópiu zápisnice oprávnený vydať; povinnosť súdu vydať kópiu zápisnice obhajcovi je však zadaná v zmysle § 44 ods. 5 veta druhá Tr. por. Na inom mieste Tr. por., konkrétne v § 561 ods. 1, zákon odkazuje v podrobnostiach pri vybavovaní trestných vecí na všeobecne záväzný predpis ministerstva spravodlivosti. Odpoveď na otázku,

komu súd zápisnicu o hlavnom pojednávaní (verejnom zasadnutí) vydáva, sa nachádza v podzákonnej norme, a tou je vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „Spravovací a kancelársky poriadok“).

S poukazom na § 55 ods. 1 a 2 Spravovacieho a kancelárskeho poriadku kópiu zápisnice o súdnom pojednávaní vydáva súd účastníkovi konania alebo strane v konaní. V zmysle § 10 ods. 11 veta druhá Tr. por. je stranou v konaní pred súdom ten, proti komu sa vedie trestné konanie, poškodený, zúčastnená osoba, prokurátor a ostatné subjekty vymenované v tejto vete za bodkočiarkou, pričom svedok sa medzi nimi nenachádza.

Nakoľko svedok nie je ani stranou súdneho konania, na vydanie zápisnice o hlavnom pojednávaní (verejnom zasadnutí) nemá právo, nie je však (podľa môjho názoru) vylúčený, aby si z priebehu tej časti hlavného pojednávania, na ktorej bol prítomný, vyhotovil v súlade s § 253 ods. 4 Tr. por. zvukový záznam.

Záver

Prikláňam sa k názoru, že svedok je oprávnený požadovať pred i po každom svojom výsluchu v prípravnom konaní zápisnicu o tomto úkone, pričom nevyklúčujem možnosť úhrady nákladov spojených s jej vyhotovením. V zápisnici o výsluchu svedka je zaznamenaná výlučne jeho výpoveď a ako s týmto hmotným nosičom obsahujúcim jeho výpoveď naloží, záleží iba na ňom. Súčasne neexistujú žiadne zákonné obmedzenia, ktoré by toto právo svedka priamo vylučovalo a vydanie zápisnice o svojom výsluchu žiadnym spôsobom nemaná účel trestného konania a ani nezasahuje do základných práv iných osôb. V prípade špecifickým foriem výsluchu takýto záver neplatí pre každú z týchto foriem, a preto je nutné postupovať ad hoc.

Zastávam aj názor, že je potrebné rozlišovať situácie, kedy svedok o odpis/kópiu zápisnice požiada bezprostredne pred alebo po výsluchu a kedy mu OČTK takúto zápisnicu vydajú resp. zašlú bez jeho žiadosti. V prvom prípade ide o bežnú realizáciu práv svedka, ale v prípade aktívneho postupu OČTK (najmä v neskorších štádiách konania po jeho výsluchu) môže takýto postup vyvolávať otázky o jeho reálnom účele, a preto si myslím, že aj žiadosť o vydanie kópie zápisnice svedkovi a samotné vydanie zápisnice by mali byť zaznamenané v samotnej zápisnici, a to v súlade s § 58 ods. 1 písm. d) a e) Tr. por. ■

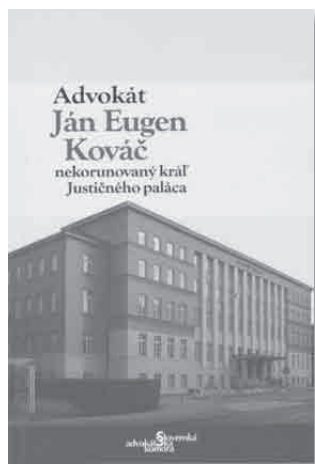
Poznámky

- 1 Polák, P.: **Svedok v trestnom konaní**, Bratislava : EUROKÓDEX, s. r. o., 2011, s. 142

- 2 Osobitný prípad predstavuje zápisnica o hlasovaní podľa § 61 Tr. por., ktorá sa po zalepení pripája k zápisnici o pojednávaní a § 61 ods. 3 Tr. por. upravuje, kto je oprávnený ju otvoriť a do nej nazrieť.
- 3 V prípade, ak sa výsluch vykonal bez prítomnosti zapisovateľa.
- 4 Polák, P.: **Svedok v trestnom konaní**, Bratislava : EURO-KÓDEX, s. r. o., 2011, s. 185, poznámka autora pod čiarou 301
- 5 § 69 ods. 1 Tr. por.
- 6 Husár, E. a kol.: **Trestné právo procesné**, Bratislava : IURA EDITION, 1996, s. 16
- 7 Drgonec, J.: **Ústava Slovenskej republiky. Komentár. 3. vydanie**. Šamorín : Heuréka, 2012, s. 210
- 8 Drgonec, J.: **Ústava Slovenskej republiky. Komentár. 3. vydanie**. Šamorín : Heuréka, 2012, s. 212
- 9 Obdobné ako práva svedka napr. odoprieť výpoveď, zákaz výpovede a i. – pozn. autora
- 10 Bližšie Šamko, P.: **Daňové podvodné konania a ich dokazovanie**, Bratislava : Wolters Kluwer s. r. o., 2015, s. 278 a nasl.
- 11 Svedok, ktorý bol skôr obvinený resp. je obvinený z účasti na trestnom čine obvineného, proti ktorému vypovedá, má vždy právo odmietnuť výpoveď podľa § 130 ods. 2 Tr. por., a to aj vtedy ak trestné stíhanie sa proti nemu vedie samostatne (paralelne), pričom o tomto musí byť svedok osobitne poučený viď. uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Tz 5/2006 publikované v Zo súdnej praxe pod č. 27/2007 alebo uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Tdo 4/2011 zo dňa 8. 3. 2011
- 12 Čentéš, J. a kol.: **Trestný poriadok – Veľký komentár, 2. aktualizované vydanie**, Bratislava : Eurokódex, 2015, s. 342
- 13 Musil, J. – Konrád, Z. – Suchánek, J.: **Kriminalistika, 2. prepracované a doplnené vydanie**, Praha : C. H. Beck, 2004, s. 338 – 339
- 14 Polák, P.: **Svedok v trestnom konaní**, Bratislava : EURO-KÓDEX, s. r. o., 2011, s. 129
- 15 Čentéš, J. a kol.: **Trestný poriadok – Veľký komentár, 2. aktualizované vydanie**, Bratislava : Eurokódex, 2015, s. 379
- 16 Pozn. autora – je ale možné, že na niektorom z odročených hlavných pojednávaní môže byť zaznamenané vykonanie iba jediného dôkazného prostriedku, a to výsluchu svedka, ale to nič nemení na závere v tejto časti.

JUDr. Martin Janáč
advokát

Nekorunovaný kráľ Justičného paláca

Slovenská advokátska komora vydala o svojom členovi, nezabudnuteľnej postave slovenskej advokácie **JUDr. Jánovi Eugenovi Kováčovi** publikáciu, ktorá nadväzuje na doterajšiu edičnú činnosť zameranú na významné osobnosti advokátskeho života a práce na Slovensku v dávnejšej minulosti.

Kniha je k dispozícii v knižnici SAK.

Cena: 9 eur

Kontakt pre objednávanie:

PhDr. Ondrišová, 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

Martina Gajdošová – Peter Kerecman

Prvé ženy v slovenskej advokácii

Pred stopäťdesiatimi rokmi bolo slovo *advokátka* neznáme. Na Slovensku sa stalo realitou až v období Československa. Advokácia bola mužskou doménou.

*Ako sa advokácia zmenila,
keď do súdnych siení vstúpili ženy?
Aké to bolo, keď sa prvý advokát v krajine
rozhodol zamestnať prvú ženu ako osnovníčku,
čo ho k tomu viedlo a koľko to vydržal?
Ako a prečo sa pridávali ďalší?*

Od zápisu prvej ženy – advokátskej osnovníčky do zoznamu osnovníkov advokátskej komory uplynulo v roku 2015 práve 90 rokov. Dnes je v advokácii približne rovnako veľa mužov ako žien. Čo ženy do advokácie priviedlo, ako vykonávali osnovnícku a advokátsku prax, ako sa im darilo, ako a prečo sa postupne rozširovali a znižovali ich počty – práve o tom je táto kniha.

Cena: 9 eur Kontakt: PhDr. Ondrišová,
tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

Súťaž o najlepšiu esej

Ústrednou témou Európskeho dňa advokátov v roku 2016 je **prístup k spravodlivosti**. Ide o centrálny koncept v širšej problematike spravodlivosti chápanej ako morálna zásada a celospoločenská hodnota. Táto téma od vekov rezonuje v spoločnosti a je neodmysliteľnou súčasťou poslania advokáta.

V duchu požiadaviek etického kódexu „advokát musí slúžiť veci spravodlivosti a tým, ktorí ho poverili obhajobou a zastupovaním“. Odvážne obhajovať záujmy klienta bez ohľadu na možné nepríjemné dôsledky, a zároveň nezabudnúť vystupovať ako rameno spravodlivosti? Neporušit túto rovnováhu je každodenná výzva. Rovnako ako dosiahnutie stavu, kedy právo je skutočne umenie dobrého a spravodlivého.

Tak ako v minulosti, aj v roku 2015 bolo právo na spravodlivý proces najčastejšie porušeným základným právom v štatistike sťažností pred Európskym súdom pre ľudské práva. Tak ako po minulé roky sú aj dnes advokáti predmetom útokov za plnenie si povinnosti sprostredkovať klientom prístup k spravodlivosti. Môže návrat k princípom posilniť dôveru v právny systém?

Znižovanie bariér v prístupe k advokátovi... Právo na obhajcu... Pro bono publico... To, ale aj oveľa viac. Prístup k spravodlivosti je univerzálny princíp umožňujúci nespočetné myšlienkové variácie.

Pozývame Vás osláviť Európsky deň advokátov aj tak, že svoje myšlienky vložíte „na papier“.

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory
vyhlasuje

II. ročník súťaže o najlepšiu esej na tému

PRÍSTUP K SPRAVODLIVOSTI

pri príležitosti III. Európskeho dňa advokátov
a Medzinárodného dňa ľudských práv

Na súťaži sa môžu zúčastniť študenti bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia právnických fakúlt akreditovaných na Slovensku a advokátski koncipienti zapísaní do zoznamu Slovenskej advokátskej komory s vekovým limitom do 30 rokov.

Esej v rozsahu 4 – 5 normostrán (7 200 – 9 000 znakov vrátane medzier) musí spĺňať formálne požiadavky textu na uverejnenie uvedené v tiráži Bulletinu slovenskej advokácie (www.sak.sk – *Bulletin – Pokyny pre autorov*).

Hodnotiaci komisii:

Mgr. Viktória Hellenbart (podpredsedníčka SAK)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda Redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie)

Mgr. Michaela Chládeková, PhD. (odborná pracovníčka SAK)

Víťazná esej bude

- uverejnená v Bulletine slovenskej advokácie,
- honorovaná sumou 300 eur.

Autor eseje bude pozvaný na zimný seminár advokátov.

Eseje možno **doručiť do 15. novembra 2016** e-mailom na adresu chladekova@sak.sk.

Súťaž bude vyhodnotená do 25. novembra 2016. Slávnostné odovzdávanie ceny sa uskutoční v rámci zimného seminára advokátov v Hoteli Patria v Štrbskom Plese 9. decembra 2016.

Vyhlasovateľ súťaže si vyhradzuje právo neobsadiť ocenené miesto v prípade, ak prihlásené práce po posúdení hodnotiacou komisiou nebudú dosahovať požadovanú úroveň.

Možnosti obhajoby právnickej osoby (1. časť)

JUDr. Michal Rampášek

Prijatie zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb (ďalej len „ZoTZPO“),¹ ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. 7. 2016 možno jednoznačne hodnotiť ako zásadnú zmenu v chápaní slovenského trestného práva, nakoľko sa ním zavádza tzv. pravá trestná zodpovednosť právnických osôb. Otázkou je, či táto zmena bude v praxi hodnotená pozitívne alebo skôr negatívne a ako bude nová právna úprava aplikovaná, to však nakoniec ukáže čas. Myslím si, že je však potrebné s plnou vážnosťou prijať dôsledky, ktoré so sebou tento zákon prináša pre právnické osoby a ich obhajobu.

I. Úvod

Trestná zodpovednosť právnických osôb je dnes vo väčšine štátov už neodmysliteľnou súčasťou ich právneho poriadku.² V Slovenskej republike doteraz platil len model tzv. nepravnej trestnej zodpovednosti, v praxi s nulovým uplatnením.³ Z pohľadu zásad trestného práva predstavuje zavedenie trestnej zodpovednosti právnických osôb opustenie zásady individuálnej trestnej zodpovednosti fyzickej osoby, ktorá je nahradená nezávislou súbežnou trestnou zodpoved-

JUDr. Michal Rampášek

je absolvent Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty (2010). Pôsobí ako advokát a partner v advokátskej kancelárii HAVLÁT & PARTNERS v Bratislave.

nosťou fyzickej osoby a právnickej osoby. Trestnej zodpovednosti právnickej osoby nebráni, ak sa nepodarí zistiť, ktorá konkrétna fyzická osoba konala spôsobom stanoveným v ZoTZPO (§ 4 ods. 4). Zákon predstavuje výzvu nielen pre samotné právnické osoby, nakoľko má dopad na ich vnútorné fungovanie a organizáciu, ale aj pre orgány činné v trestnom konaní, prokuratúru, súdy, a v neposlednom rade predovšetkým pre obhajcov. Aké bude postavenie a práva obvinenej

právnickej osoby v trestnom konaní, ako sa účinne brániť voči vzneseniu obvinenia prípadne odsúdeniu, aké existujú možnosti a limity obhajoby právnickej osoby, a v konečnom zmysle, aké bude postavenie a možnosti obhajcu právnickej osoby v trestnom konaní? Na tieto otázky sa pokúsím aspoň sčasti nájsť odpoveď, alebo aspoň vytvoriť o nich diskusiu.

Vzhľadom na krátku dobu účinnosti zákona, pri riešení vyššie predostretých otázok použijem ako vodidlo právnu prax a rozhodnutia zo zahraničnej právnej úpravy, predovšetkým z Českej republiky, Španielska, čiastočne z Veľkej Británie a zo Spojených štátov amerických.

V Českej republike platí trestná zodpovednosť právnických osôb od roku 2012 s tým, že podľa zverejnených informácií Najvyššieho štátneho zastupiteľstva Českej republiky právna úprava už získala pevné miesto v právnom poriadku, pričom počet trestných stíhaní, a teda aj využívanie zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb,⁴ sa zvyšuje.⁵ V roku 2010 Španielsko, podobne ako teraz Slovenská republika, prešlo z modelu nepravnej trestnej zodpovednosti na pravú trestnú zodpovednosť, pričom v roku 2015 došlo k ďalšej úprave⁶ španielskeho trestného zákona⁷ (k obsahu tejto právnej úpravy sa ešte vrátim nižšie v texte).

1 Pokiaľ v texte článku za citovaným číslom paragrafu nie je uvedený právny predpis, ide vždy o ustanovenie ZoTZPO.

2 Priama trestnoprávna zodpovednosť právnických osôb je charakteristická pre anglosaský systém práva, a aj pre niektoré členské štáty Európskej únie (napr. Holandsko, Francúzsko, Portugalsko, Španielsko).

3 Ako vyplýva aj z dôvodovej správy k ZoTZPO, v trestnom konaní nebola prostredníctvom tejto úpravy platnej od roku 2010 postihnutá žiadna právnická osoba.

4 Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim v znění neskorších predpisov (ďalej len „ČZoTZPO“).

5 Bližšie pozri Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2014 sp. zn. 4 NZN 602/2015 a Zvláštní zpráva o poznátcích z aplikace zákona č. 418/2011 Sb., o trestní

odpovednosti právnických osôb a řízení proti nim sp. zn. 7 NZN 604/2014, dostupné na: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti>.

6 FCPA Update, Debevoise & Plimpton LLP: Spain adopts new compliance defense. Máj 2015, ročník 6, č. 10. Dostupné na: http://www.debevoise.com/~media/files/insights/publications/2015/05/fcpa_update_may_2015.pdf.

7 la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal v znení neskorších predpisov (ďalej len „španielsky Trestný zákon“).

8 Pozri § 5 ods. 1 ZoTZPO.

II. Trestne zodpovedná právnická osoba

Predovšetkým je potrebné uviesť, na aký okruh právnických osôb sa ZoTZPO vzťahuje, nakoľko zákon výslovne uvádza okruh právnických osôb, ktoré požívajú hmotnoprávnu exempciu a teda vymenované právnické osoby nie sú trestne zodpovedné podľa ZoTZPO.⁸ Podľa ZoTZPO bude trestne zodpovedná každá právnická osoba, okrem tých, ktoré sú uvedené v § 5 ods. 1 ZoTZPO (najčastejšie pôjde o obchodné spoločnosti, družstvá, občianske združenia, politické strany, neziskové organizácie, apod.) vrátane právnickej osoby s majetkovou účasťou právnickej osoby požívajúcej exempciu (§ 5 ods. 2), ako aj zahraničnej právnickej osoby, ktorej organizačná zložka má sídlo v Slovenskej republike, ak bol trestný čin spáchaný v rámci jej činnosti (§ 2 ods. 3).

III. Pričítateľnosť, tzv. materiálny korektív a compliance programy

A. *Pričítateľnosť*

Vedľa vymedzenia pojmu trestne zodpovednej právnickej osoby, rozsahu trestných činov, za ktoré môže zodpovedať právnická osoba, a sankcií, je najdôležitejším problémom konanie právnickej osoby, z ktorého možno vyvodzovať jej trestnú zodpovednosť. Kľúčovým ustanovením na účely posúdenia trestnej zodpovednosti právnickej osoby je § 4 ZoTZPO. Podmienky vyvodenia trestnej zodpovednosti voči právnickej osobe za jeho spáchanie sú konštruované prostredníctvom tzv. pričítateľnosti trestného činu právnickej osobe (§ 4 ods. 1 a 2). Vychádza zo skutočnosti, že právnická osoba je právom umelo vytvorený subjekt, nedisponuje vôľovou zložkou, nemôže teda podľa takejto vlastnej vôle konať a navonok ju prejavovať. Vlastné konanie právnickej osoby predstavujú prejavy vôle osôb, ktoré menom právnickej osoby konajú, teda ňou určené orgány alebo zástupcovia ako fyzické osoby, pričom právne následky spojené s týmito prejavmi sa pričítajú priamo právnickej osobe ako subjektu práva.

Zo znenia ZoTZPO (§ 4 ods. 1 a 2) vyplýva, že právnickej osobe možno pričítať konanie fakticky 4 okruhov osôb, a to

1. štatutárneho orgánu alebo člena štatutárneho orgánu (napr. konateľ, člen predstavenstva akciovej spoločnosti),
2. toho, kto vykonáva kontrolnú činnosť alebo dohľad v rámci právnickej osoby (napr. valné zhromaždenie obchodných spoločností, výkonný riaditeľ – CEO, vedúci úseku, finančný riaditeľ, členovia dozorných rád),
3. inej osoby, ktorá je oprávnená zastupovať právnickú osobu alebo za ňu rozhodovať (napr. likvidátor, prokurista, vedúci organizačnej zložky, splnomocnenec na základe plnej moci, tzv. faktický orgán spoločnosti, ktorého oprávnenie konať v mene právnickej osoby vyplýva najmä z vnútro podnikových predpisov – napríklad generálny riaditeľ, výkonný riaditeľ),
4. osoby, ktorá konala v rámci oprávnení, ktoré jej boli zverené právnickou osobou (napr. zamestnanec, príkazník, mandatár, resp. osoba plniaca úlohy pre právnickú osobu na základe zmluvného občianskoprávneho alebo obchodnoprávneho vzťahu).

ZoTZPO v § 4 ods. 1 a 2 rozoznáva dve skupiny osôb. Prvou skupinou (§ 4 ods. 1) sú osoby konajúce v jej prospech, v jej mene, v rámci jej činnosti alebo jej prostredníctvom, a to (1) štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu, (2) ten, kto vykonáva kontrolnú činnosť alebo dohľad v rámci právnickej osoby, alebo (3) iná osoba, ktorá je oprávnená zastupovať právnickú osobu alebo za ňu rozhodovať.

Druhou skupinou (§ 4 ods. 2) sú osoby konajúce v rámci zverených oprávnení (najmä zamestnanci, príkazník, mandatár, resp. osoba plniaca úlohy pre právnickú osobu na základe zmluvného občianskoprávneho alebo obchodnoprávneho vzťahu).

Rozdelenie týchto osôb do dvoch skupín má významné dopady na pričítateľnosť trestného činu právnickej osobe.

Konanie prvej skupiny osôb uvedených v § 4 ods. 1 sa právnickej osobe za splnenia podmienok ZoTZPO pričíta automaticky. Trestná zodpovednosť právnickej osoby preto prichádza do úvahy, ak dôjde ku konaniu fyzickej osoby spadajúcej do vymedzenia osôb oprávnených zastupovať právnickú osobu v rámci § 4 ods. 1 a) až c) ZoTZPO, a zároveň sa táto fyzická osoba musí dopustiť trestného činu uvedeného v § 3 ZoTZPO v jej prospech alebo v jej mene alebo v rámci jej činnosti alebo jej prostredníctvom. Pri naplnení týchto podmienok nie je právnickej osobe daná možnosť, aby sa zbavila trestnej zodpovednosti.

Som toho názoru, že uvádzané podmienky sú všetky stanovené alternatívne a postačí pri uplatnení pričítateľnosti naplnenie čo i len jednej z nich. Na druhej strane súhlasím s JUDr. Petrom Šamkom,⁹ a rovnako mám za to, že na vyvodenie trestnej zodpovednosti právnickej osoby by nemalo stačiť len to, že trestný čin bol spáchaný v mene právnickej osoby, prípadne v rámci jej činnosti, nakoľko aj v takýchto prípadoch môže byť spáchaný proti záujmom právnickej osoby a dokonca aj na jej úkor. Takéto fakticky samo poškodzovacie konanie právnickej osoby by nemalo byť trestné v rámci trestania právnických osôb. Podstatným aspektom pričítateľnosti by teda malo byť, či bol trestný čin spáchaný v prospech, respektíve v záujme právnickej osoby.¹⁰ To zaiste bude platiť vo väčšine prípadov trestných činov uvedených v § 3 ZoTZPO, ale môžu sa vyskytnúť prípady, keď otázka prospechu, resp. ujmy právnickej osoby nemusí byť rozhodujúca. Napríklad, pri trestnom čine všeobecného ohrozenia podľa § 284 alebo § 285 Trestného zákona,¹¹ v prípade havárie prevádzky z dôvodu nedodržania predpisov na úseku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zo strany právnickej osoby – zamestnávateľa, nemožno hovoriť o tom, že by právnická osoba mala z takejto havárie prospech, resp. záujem.

Konanie druhej skupiny osôb sa právnickej osobe pričíta len ak tieto osoby konali v rámci zverených oprávnení a zároveň trestný čin takejto osoby bol dôsledkom nedostatočného dohľadu alebo kontroly zo strany právnickej osoby nad týmito osobami. ZoTZPO predpokladá, že osoba sa pri konaní v rámci zverených oprávnení dopustí protiprávneho konania preto, že osoby uvedené v § 4 ods. 1 ZoTZPO nedostatočným dohľadom alebo kontrolou, ktoré boli ich povinnosťou, umožnili spáchať trestný čin osobou, ktorá konala v rámci oprávnení, ktoré jej boli zverené právnickou osobou.

ZoTZPO teda uvádza len jednu omisívnu podmienku, ktorá spočíva v tom, že tieto orgány a osoby neuskutočnili potrebné preventívne opatrenia a nesplnili si povinnosti vyplývajúce im v oblasti dohľadu alebo kontroly. Bez naplnenia tejto podmienky nemôže dôjsť k trestnej zodpovednosti právnickej osoby.

V porovnaní s ČZoTZPO je česká právna úprava v tomto smere detailnejšia a ako jednu z podmienok uvádza, že uvedené osoby „neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřízeny.“¹²

Zo špecifikácie omisívnej podmienky v ZoTZPO vo vzťahu k osobám, ktoré konali v rámci oprávnení, ktoré im boli zverené právnickou osobou, zároveň vyplýva možnosť právnickej osoby splniť požiadavky na predchádzanie páchania trestnej činnosti a tým vykonať také opatrenia, ktoré právnickej osobe umožnia vyvinieť sa z trestnej zodpovednosti. V § 4 ods. 2 ZoTZPO sa fakticky (nepriamo) prejavuje preventívny prvok tohto zákona.

V českej odbornej verejnosti sa však vyskytli v tejto súvislosti obavy, že zákon de facto prenáša dôkazné bremeno na právnickú osobu v tom, či právnická osoba konala tak, ako mala, a či sa právnická osoba, resp. osoby oprávnené zastupovať právnickú osobu (§ 4 ods. 1) nedopustili nedostatkov v rámci dohľadu alebo kontroly, čo môže kolidovať so zásadou prezumpcie nevinny a zo zásadou in dubio pro reo.¹³

Z uvedeného vyplýva, že právnická osoba sa v tomto prípade môže vyvinieť (zbaviť trestnej zodpovednosti), ak preukáže, že splnila povinnosti v rámci dohľadu a kontroly.

V konečnom dôsledku pôsobí konštrukcia trestnej zodpovednosti právnických osôb v slovenskom ZoTZPO veľmi prísne, pretože umožňuje právnickej osobe zbaviť sa trestnej zodpovednosti len pri konaní určitej skupiny osôb (§ 4 ods. 2), ale nie aj v prípadoch konania osôb zastupujúcich právnickú osobu [§ 4 ods. 1 a) až c) ZoTZPO].¹⁴

9 ŠAMKO, P.: Poznámky k zákonu o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Článok zo dňa 1. 6. 2016, publikovaný a dostupný na Internete:

<http://www.pravnelisty.sk/clanky/a466-poznamky-k-zakonu-o-trestnej-zodpovednosti-pravnickych-osob>.

Rovnako aj ZÁHORA, J., ŠIMOŤEK, I.: Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb – komentár. Bratislava, Wolters Kluwer, 2016, str. 81.

10 Ako príklad JUDr. Peter Šamko uvádza situáciu, pokiaľ koná fyzická osoba, napríklad konateľ obchodnej spoločnosti, vo svoj vlastný prospech s cieľom, aby sa sám obohatil, napríklad na úkor právnickej osoby, v mene ktorej koná, preto nemožno hovoriť, že čin bol spáchaný v prospech PO.

11 Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „Trestný zákon“).

12 porov. znenie § 8 ods. 2 písm. b) ČZoTZPO

13 BOHUSLAV, L.: Předcházení trestné činnosti ze strany právnické osoby. In Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2013, s. 920. Dostupné na: <http://www.lawconference.sk/bpf/sprava/files/zbor-niky/Session%20of%20Criminal%20Law.pdf>

14 Naproti tomu, v Českej republike na základe nedávnej novely ČZoTZPO zákonom č. 183/2016 Sb., účinným od 1. 12. 2016, bolo prijaté nové ustanovenie § 8 ods. 5, podľa ktorého za splnenia podmienok zákona sa právnickej osobe nebude pričítať ani konanie

štatutárneho orgánu alebo jeho člena, inej osoby vo vedúcom postavení konajúcej za právnickú osobu, osoby vo vedúcom postavení vykonávajúcej riadiacu alebo kontrolnú činnosť alebo osoby vykonávajúcej rozhodujúci vplyv na riadenie právnickej osoby. Tým sa v zaviedla plnohodnotná možnosť vyvinenia právnickej osoby z trestnej zodpovednosti.

15 Podľa § 4 ods. 3 ZoTZPO spáchanie trestného činu právnickou osobou podľa odseku 2 sa právnickej osobe nepričíta, ak vzhľadom na predmet činnosti právnickej osoby, spôsob spáchania trestného činu, jeho následky a okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný, je význam nesplnenia povinností v rámci dohľadu a kontroly zo strany orgánu právnickej osoby alebo osoby uvedenej v odseku 1 nepatrný.

16 ZÁHORA, J., ŠIMOV-ČEK, I.: Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb – komentár. Bratislava, Wolters Kluwer, 2016, str. 85 – 86

17 *Ibidem*, str. 86

18 Samotný pojem Compliance nie je právnym pojmom, ale širokou spoločensko-podnikovou kategóriou. Rozumie sa tým vymedzenie a dodržiavanie etických a právnych pravidiel správania sa dotknutou obchodnou spoločnosťou a jej zamestnancami. Všeobecné compliance programy sú vymedzované veľmi široko a zahŕňajú v zásade všetky hlavné oblasti fungovania spoločnosti (skupiny), teda oblasť hospodárskej súťaže, finančných a daňových vzťahoch, ochrany životného prostredia, v pracovnoprávných vzťahoch, ako aj v ďalších oblastiach

B.

Tzv. materiálny korektív

Slovenský zákonodarca ide ešte ďalej tým, že v § 4 ods. 3 ZoTZPO¹⁵ uvádza špecifický dôvod nepričítateľnosti konania zamestnanca (tzv. materiálny korektív). Podľa tohto ustanovenia sa konanie zamestnanca právnickej osobe nepričíta aj vtedy, ak by síce bola splnená vyššie uvedená omisívna podmienka (nedostatočný dohľad alebo kontrola), ale vzhľadom na predmet činnosti právnickej osoby, spôsob spáchania trestného činu, jeho následky a okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný, je význam nesplnenia týchto povinností nepatrný.

Z pohľadu obhajoby právnickej osoby a stratégie obhajoby treba tento krok uvítať. Existencia tohto ustanovenia totiž rozširuje možnosti obhajoby aj pre prípady, ak by sa preukázalo nesplnenie povinností v oblasti dohľadu alebo kontroly. Z uvedeného vyplýva, že právnická osoba sa v tomto prípade môže vyviníť, ak preukáže, že splnila povinnosti v rámci dohľadu a kontroly, resp., že význam nesplnenia týchto povinností bol nepatrný. Za zmienku stojí poznamenať, že podobný materiálny korektív, resp. podobné ustanovenie ako je § 4 ods. 3 ZoTZPO, sa v ČZoTZPO nenachádza.

Ďalšou otázkou pre obhajobu v súvislosti s aplikáciou tzv. materiálneho korektívu je, či uvedené ustanovenie možno vzťahovať na každý trestný čin uvedený v § 3 ZoTZPO, či už by išlo o prečin alebo zločin, príp. obzvlášť závažný zločin. Z výslovného znenia § 4 ods. 3 ZoTZPO totiž vyplýva, že sa vzťahuje na každý trestný čin uvedený v § 3 ZoTZPO. Ustanovenie § 3 ZoTZPO nerozdeľuje tam uvedené trestné činy do jednotlivých základných či kvalifikovaných skutkových podstát, resp. ich nešpecifikuje, práve naopak, možno mať za to, že odkazuje pri každom vymenovanom trestnom čine na všetky jeho skutkové podstaty. Na rozdiel od Trestného zákona, ktorý v § 10 ods. 2 umožňuje aplikovať tzv. materiálny korektív len pri prečinoch, som toho názoru, že ZoTZPO ako *lex specialis* voči Trestnému zákonu (§ 1 ods. 2 ZoTZPO), umožňuje aplikovať materiálny korektív v § 4 ods. 3 ZoTZPO pri každom trestnom čine vymenovanom v § 3 ZoTZPO, bez ohľadu na to či je prečinom alebo zločinom.

C.

Trestnoprávny program (Criminal Compliance)

Prirodzenou otázkou nasledujúcou za vyššie uvedeným je, ako zabrániť pričítaniu protiprávneho konania osoby uvedenej v § 4 ods. 2 ZoTZPO právnickej osobe. Priamu odpoveď v zákone nenájdeme, pretože ZoTZPO nevyjasnil, ako by mal byť súlad s požiadavkami v oblasti dohľadu alebo kontroly zabezpečený. Aj keď nepriamo, predsa však ZoTZPO kladie na právnickú osobu určité nároky, aby vypracovávala preventívne programy, školila zamestnancov, vykonávala dôsledne kontrolu, posilnila kontrolné mechanizmy a nastavila parametre vedúce k zamedzeniu alebo odvráteniu následkov trestného činu.¹⁶ Na druhej strane, právnická osoba nezodpovedá za exces zamestnanca, ak sa nepreukáže, že právnická osoba zanedbala dohľad alebo kontrolu.¹⁷

Trestnej zodpovednosti a s tým súvisiacej majetkovej ujme a poškodeniu dobrej povesti tak možno predísť správnym nastavením vnútorných procesov. Systém týchto opatrení býva označovaný ako program tzv. Criminal compliance (trestnoprávny program).¹⁸ Dobre fungujúci Criminal compliance program je potom použiteľným dôkazom v prípadnom trestnom konaní, ktorým sa právnická osoba v jednotlivých procesných postaveniach, či už ako podozrivej, obvinenej alebo obžalovanej právnickej osoby môže brániť voči vyvodu trestnej zodpovednosti. Vytvorenie takéhoto programu je zároveň v záujme štatutárnych orgánov obchodnej spoločnosti a jej členov, v rámci ich povinnosti konať s odbornou starostlivosťou a starostlivosťou riadneho hospodára.¹⁹

Ako už bolo naznačené, tieto programy, resp. ich využitie, je v ZoTZPO do značnej miery limitované, nakoľko ich právnym základom je § 4 ods. 3, čím je možnosť vyvinenia v súčasnosti obmedzená len vo vzťahu ku skupine osôb, ktorú fakticky tvoria radoví zamestnanci a zmluvní partneri, nezastupujúci právnickú osobu navonok (ZoTZPO používa pojem „osoba, ktorá konala v rámci oprávnení, ktoré jej boli zverené právnickou osobou“). V záujme plnohodnotnej možnosti obhajoby právnickej osoby by bolo žiaduce rozšíriť okruh osôb, na ktoré možno aplikovať tzv. Criminal compliance program, aj na osoby uvedené v § 4 ods. 1 ZoTZPO, t. j. najmä štatutárne orgány a ich členov, ako k tomu došlo v Českej republike.²⁰

Odborná verejnosť diskutuje o obsahu a kvalite takýchto compliance programov.²¹ Na jednej strane musí ísť o skutočne fungujúci a dôsledne uplatňovaný mechanizmus v rámci interných vzťahov, ako aj konania právnickej osoby navonok.²² Na druhej strane je potrebné zobrať do úvahy a upozorniť, že súčasný slovenský (ani český) právny poriadok nikde nevymedzuje základné náležitosti (štandardy) Criminal compliance programov.

Pre porovnanie, španielsky zákonodarca upravil základné požiadavky na compliance program priamo v zákone. V článku 31 bis ods. 5 španielskeho Trestného zákona je od roku 2015 upravených šesť kľúčových požiadaviek, ktoré musí spĺňať primeraný systém compliance,²³ a to

- Vykonanie zodpovedajúceho hodnotenia rizík;
- Implementovanie protokolov alebo postupov za účelom zmiernenia zistených rizík;
- Vykonávanie primeraných, preventívnych finančných kontrol;
- Zavedenie povinných opatrení pre podávanie správ (reporting), aby sa zabezpečilo, že pochybenia budú bezodkladne oznámené;
- Ukladanie primeraných disciplinárnych sankcií; a
- Compliance program podlieha pravidelnému preskúmaniu a je pravidelne aktualizovaný.

Španielska Generálna prokuratúra (*Fiscalía General del Estado Español*) vydala v tejto súvislosti rozsiahly dokument (Obežník č. 1/2016), ktorý, okrem iného, popisuje náležitosti účinného Criminal Compliance programu, ktoré budú prokurátori v jednotlivých prípadoch skúmať.²⁴

V záujme právnej istoty a predvídateľnosti primeranosti prijatých opatrení v rámci compliance programov je vhodné, aby aj v Slovenskej republike boli publikované prinajmenšom právne nezáväzná pravidlá, metodika či odporúčania, z ktorých by mohli právnické osoby vychádzať pri zavádzaní Criminal Compliance programov. Podobné riešenie poznáme aj z Veľkej Británie²⁵ a zo Spojených štátov amerických.²⁶ Prijatie takýchto pravidiel a zavádzanie interných kontrol, compliance programov vrátane školenia prokurátorov k hodnoteniu compliance programov vyplýva aj zo správ a odporúčaní pracovnej skupiny OECD pre boj proti úplatkárstvu v medzinárodných obchodných transakciách, pre Českú republiku aj Slovenskú republiku.²⁷

Pre prípady, ak by konkrétny prijatý Criminal compliance program vyhodnotili orgány činné v trestnom konaní alebo súdy ako nedostatočný, resp. by nenaplnil podmienku prijatia primeraných preventívnych opatrení v oblasti dohľadu alebo kontroly, je potrebné v ďalšom slede trvať na skúmaní, či neboli naplnené podmienky pre aplikáciu materiálneho korektívu podľa § 4 ods. 3 ZoTZPO (osobitne či význam nesplnenia povinností bol nepatrný alebo nie).

Bez ohľadu na vyššie uvedené riziká a limity použitia Criminal compliance programov bude ich nastavenie, spracovanie a použitie dôležitým aspektom stratégie obhajoby právnickej osoby v trestnom konaní. Preto je potrebné, aby obhajca venoval Criminal compliance programu či už preventívne (vrátane participácie na tvorbe programu u klienta) alebo pri prevzatí obhajoby v konkrétnej veci náležitú pozornosť. ■

(IT compliance, ochrana osobných údajov, a pod.). Konkrétny význam trestného práva pre pravidlá Compliance záleží od právnej úpravy trestnej zodpovednosti za konanie porušujúce pravidlá v jednotlivých vyššie uvedených oblastiach. Criminal compliance program je potrebné chápať teda ako špecializovaný program v oblasti Compliance, stojaci popri všeobecnom compliance programe.

19 Pozri napr. Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007.

20 Pozri poznámka pod čiarou č. 14.

21 Pozri najmä KLEKNER, O.: Aktuální problémy trestní odpovědnosti právnických osob. Rigorózná práca. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta, 2013, CIBÁK, O.: Zvažované zavedení plnohodnotné možnosti vyvinění právnických osob, 19. 5. 2016 článok dostupný na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zvazovane-zavedeni-plnohodnotne-moznosti-vyvineni-pravnicky-osob-101528.html>.

22 Zásadnú zmenu v tomto smere prinieslo začlenenie štandardizačných požiadaviek na compliance management systémy do uznávaného systému ISO tým, že bola vydaná štandardizačná norma ISO 19600:2014, ktorá slúži ako štandard pre certifikáciu Compliance Management systému.

23 ControlCapital.Net: El nuevo régimen de responsabilidad penal de las personas jurídicas en España vía LO 1/2015, uverejnený dňa 6. 4. 2015, dostupný na: <http://www.controlcapital.net/noticia/3212/actualidad/el-nuevo-re>

gimen-de-responsabilidad-penal-de-las-personas-juridicas-en-espana-via-lo-1/2015.html.

- 24 Obežník č. 1/2016 o trestnej zodpovednosti právnických osôb v rámci reformy trestného zákona vykonanej zákonom č. 1/2010 (Circular 1/2016, sobre la responsabilidad penal de las personas jurídicas conforme a la reforma del código penal efectuada por ley orgánica 1/2010), vydaný dňa 22. 1. 2016, dostupný na: https://www.fiscal.es/fiscal/PA_WebApp_SGNTJ_NFIS/descarga/Circular_1-2016.pdf?idFile=81b3c940-9b4c-4edf-afe0-c56ce911c7af
- 25 Zákon proti korupcii z roku 2010 (Bribery Act 2010, ďalej len „UKBA“) a Sprievodca k postupom, ktoré môžu spoločnosti použiť aby zabránili korupcii, vydaný Ministerstvom spravodlivosti v roku 2011, dostupný na: <https://www.justice.gov.uk/downloads/legislation/bribery-act-2010-guidance.pdf>.
- 26 Pôjde jednak o Manuál Komisie pre trestanie (U. S. Sentencing Commission Guidelines Manual) z 1.11. 2015 (najmä Kapitola 8, časť B2), a tiež o Zákon o zahraničných korupčných praktikách (Foreign Corrupt Practices Act 1977, ďalej len „FCPA“) a Sprievodca k FCPA z roku 2012.
- 27 Správy pracovnej skupiny OECD sú dostupné na <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/slovakrepublic-oecdanti-briberyconvention.htm>.

RESUMÉ

Možnosti obhajoby právnickej osoby (1. časť)

Príspevok sa zaoberá analýzou vybraných ustanovení novo prijatého zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb v Slovenskej republike z pohľadu obhajcu obvinenej právnickej osoby, a to v komparácii so zahraničnou právnou úpravou a praxou, predovšetkým Českej republiky, Španielska, Veľkej Británie a Spojených štátov amerických. Cieľom článku je poukázať na možnosti a obmedzenia obhajoby právnickej osoby a nové výzvy, ktoré nová právna úprava prináša pre napĺňanie úloh obhajcu právnickej osoby v trestnom konaní.

SUMMARY

Possibilities of defending a legal person (Part 1)

This article deals with the analysis of the selected provisions of the newly adopted Act on the criminal liability of legal persons in the Slovak Republic from the viewpoint of the defence counsel of the legal person, as compared with the foreign legal regulation and practice, especially of the Czech Republic, Great Britain and United States. The aim of this article is to highlight the possibilities and limitations of the legal person's defence and new challenges brought by the new legislation that the defence counsel of the legal person must face when performing the relevant tasks throughout the criminal proceeding.

ZUSAMMENFASSUNG

Möglichkeiten bei der Verteidigung einer juristischen Person (1. Teil)

Der Beitrag befasst sich mit der Analyse der ausgewählten Bestimmungen des neu verabschiedeten Gesetzes über die strafrechtliche Haftung der juristischen Personen in der Slowakischen Republik vom Sichtpunkt des Verteidigers der beschuldigten juristischen Person, und zwar im Vergleich mit der ausländischen Rechtsregelung und Praxis, insbesondere in der Tschechischen Republik, in Spanien, Großbritannien und in den Vereinigten Staaten Amerikas. Das Ziel des Artikels ist, auf die Möglichkeiten und Einschränkungen bei der Verteidigung einer juristischen Person und auf neue Aufforderungen hinzuweisen, die die neue Rechtsregelung bei der Erfüllung der Aufgaben des Verteidigers in einem Strafverfahren mit sich bringt.

Náhrada nemajetkovej ujmy

Analýza rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

JUDr. Jakub Mandelík, PhD.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 3. 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 judikoval významný právny záver, že poisťovní nesvedčí pasívna legitímácia v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv žalobcov spôsobený úmrtím ich blízkej osoby pri dopravnej nehode podľa § 4 ods. 2 písm. a) v spojení s § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov.¹ Hoci je predmetný záver súladný s doterajšou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR, najmä s uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 4. 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, pre veľkú časť právnickej obce je čerstvý rozsudok Najvyššieho súdu SR značne prekvapivý. Dňa 24. 10. 2013 totiž Súdny dvor EÚ vydal v prejudiciálnom konaní vo veci C-22/12, Katarína Haasová proti Rastislavovi Petríkovi a Blanke Holingovej rozsudok, v ktorom prima facie konštatoval, že náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých po obetiach dopravných nehôd má spadať do poistného krytia, ak za ňu poistený zodpovedá podľa platného vnútroštátneho práva.

Čo presne povedal Súdny dvor EÚ v rozsudku Haasová a ako sa Najvyšší súd SR vysporiadal s jeho argumentáciou? Práve zodpovedanie položených otázok a kritika recentného rozsudku Najvyššieho súdu SR z hľadiska jeho „judikátornej“ obhájitelnosti sú hlavným cieľom predkladaného článku.

Úvod

Keď bol dňa 24. 10. 2013 vydaný rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-22/12, Katarína Haasová proti Rastislavovi Petríkovi a Blanke Holingovej (ďalej tiež len „rozsudok SD EÚ Haasová“), ktorého právna veta znie „Článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005, a článok 1 prvý odsek tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že **povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkyim osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.**“, zdalo sa, že pozostalí rodinní príslušníci po obetiach dopravných nehôd sa budú môcť domáhať odškodnenia nielen voči zodpovednému vodičovi v zmysle § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), ale tiež voči príslušnému poisťovateľovi (ďalej tiež „poisťovní“) z titulu povinného zmluvného poistenia v zmysle § 4 ods. 2 písm. a) v spojení s § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o PZP“).

1 Podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. „Poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení.“ Podľa druhej vety § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. „Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať.“

2 Pozri napr. rozsudok SD EÚ vo veci Pupino, C-105/03, bod 34

3 Pozri napr. rozsudok SD EÚ vo veci rozsudok SD EÚ vo veci Küçükdeveci, C-555/07, bod 47

- 4 Prezentovaný názor judikoval SD EÚ aj napr. v rozsudkoch Von Colson, 14/83, bod 26; Marleasing, C-106/89, bod 8; Faccini Dori, C-91/92, bod 26
- 5 BOBEK, M., BŘÍZA, P., KOMÁREK, J.: Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 145
- 6 SIMAN, M., SLAŠŤAN, M., IVANOVÁ – ŽILÁKOVÁ, D.: Primárne právo Európskej únie. 2. vydanie. Bratislava: EUROIURIS, 2006, s. 53
- 7 Týmto sú:
- a) Postavenie zákona o PZP vo vzťahu k Občianskemu zákonníku ako *lex specialis*,
- b) § 1 zákona o PZP, podľa ktorého sa poistenie vzťahuje na každého, kto zodpovedá za škodu,
- c) § 4 ods. 2 písm. a), b), c), d) zákona o PZP, podľa ktorého má poistený právo, aby poisťovateľ nahradil poškodenému (iba) škodu na zdraví a náklady pri usmrtení, vecnú škodu, ušlý zisk a účelne vynaložené náklady spojené s právnym zastupovaním pri uplatňovaní uvedených nárokov,
- d) Rozsah poistného krytia podľa § 4 ods. 2 písm. a), b) a d) zákona o PZP je zhodný s právnou úpravou spôsobu a rozsahu náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorových vozidiel obsiahnutou v Občianskom zákonníku (§ 442 a nasl.),
- e) V dôvodovej správe k zákonu o PZP sa výslovne uvádza, že: „Rozsah poistenia zodpovednosť je v návrhu vymedzený s ohľadom na nároky vyplývajúce z tohto zákona, jednotlivé zložky náhrady škody a na územnú platnosť poistenia.“,
- f) R 55/1971, podľa ktorého sa za škodu v zmysle občianskeho práva považuje každá majetková (materiálna – hmotná) ujma (strata), ktorú možno objektívne

Po prečítaní rozsudku Najvyššieho súdu SR 3 Cdo 301/2012 zo dňa 31. 3. 2016, sa naopak zdá, že napriek rozhodnutiu Súdneho dvora EÚ (ďalej tiež len „SD EÚ“) vo veci Haasová ostane slovenská súdna prax pevne zasadená v argumentačnej pozícii kreovanej uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 4. 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, podľa ktorej zákon o PZP nekryje nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej usmrtením blízkej osoby v dôsledku dopravnej nehody (ďalej tiež len „DN“).

Vzhľadom na závažnosť vydaného rozhodnutia je legitímne sa pýtať, či podal senát Najvyššieho súdu SR 3 Cdo vo svojom rozsudku skutočne takú právnu argumentáciu, ktorá sa precízne vysporiadala so všetkými právnymi aspektmi prejednávanej veci, a to najmä vo vzťahu k rozsudku SD EÚ Haasová? Pri hľadaní odpovede na položenú otázku budeme postupovať analyticky a postupne si rozoberieme tri najdôležitejšie tvrdenia, na ktorých rozsudok stojí.

Pre ucelenie obrazu čitateľov doplníme, že predmetným rozsudkom bol potvrdený rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. 6. 2012, sp. zn. 7 Co 403/2011, ktorým bol potvrdený čiastočný rozsudok Okresného súdu Námestovo zo dňa 21. 9. 2011, sp. zn. 8 C 27/2011, ktorým prvostupňový súd žalobu voči poisťovni ako žalovanému v 2. rade zamietol. Odvolací súd pripustil voči svojmu rozhodnutiu dovolanie za účelom posúdenia nasledovných otázok: **1.** Či poisťovňa je v spore pasívne legitimovaná na plnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do osobnostných práv žalobcov spôsobený úmrtím ich blízkej osoby pri DN podľa § 4 ods. 2 písm. a) v spojení s § 15 ods. 1 zákona o PZP?; **2.** Či súd o uplatnenom nároku môže rozhodnúť podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR priamou aplikáciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo dňa 16. 9. 2009 v spojení s rozhodovacou činnosťou SD EÚ? Druhej otázke sa ďalej v článku venovať nebudeme, pretože podľa nášho názoru túto považuje právna teória i súdna prax za vyriešenú, čo potvrdil aj Najvyšší súd SR, keď na položenú otázku odpovedal negatívne.

1. Odmietnutie návrhu na predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru EÚ

Najvyšší súd SR zamietol návrh dovolateľov na prerušenie dovolacieho konania a odmietol požiadať SD EÚ o rozhodnutie o predbežnej otázke, keďže podľa jeho názoru otázka pasívnej legitimácie poisťovne nezávisí od výkladu európskych smerníc upravujúcich povinné zmluvné poistenie (ďalej tiež len „PZP“). Najvyšší súd SR k tomu výslovne na strane č. 10, 11 rozsudku uvádza:

- i) „Zákon č. 381/2001 Z. z. je síce výsledkom transpozície tzv. 5 motorových smerníc upravujúcich oblasť poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, z určujúceho hľadiska v danej veci išlo ale zo strany súdov nižších stupňov o aplikáciu a interpretáciu vnútroštátnych právnych predpisov (zákona č. 381/2001 Z. z. a Občianskeho zákonníka).“
- ii) „Ak sa súkromné právo členského štátu neprieči právu EÚ, je oprávnený na jeho výklad vnútroštátny súd, ktorý vychádza z platnej právnej úpravy, t. j. v danej veci zo zákona č. 381/2001 Z. z. a Občianskeho zákonníka.“

Z argumentácie senátu NS SR 3 Cdo môžeme abstrahovať jeho názor, že pokiaľ SD EÚ v rozsudku nekonštatoval rozpor zákona o PZP s transponovanými smernicami, vnútroštátny

JUDr. Jakub Mandelík, PhD.

je absolventom Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (2004), postgraduálneho štúdia na Ústave súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline.

Pôsobí ako advokát, venuje sa najmä oblasti obchodného a občianskeho práva. Vďaka dosiahnutej špecializácii v oblasti dopravných nehôd príležitostne

prednáša znalcom z odboru Doprava cestná na Slovensku a v Českej republike a publikuje v odbornom časopise Znalectvo (Doprava cestná, elektrotechnika, strojárstvo a iné technické obory).

súd pri rozhodovaní sporu dvoch súkromných subjektov (kedy sa neuplatní ich priamy účinok), nie je pri aplikácii konkrétneho zákonného ustanovenia povinný hľadať jeho obsah (význam, zmysel, účel) aj s ohľadom na záväzný výklad smerníc podaný v rozsudku SD EÚ.

Pre posúdenie správnosti vysloveného postulátu považujeme za vhodné si najprv upresniť, aký vplyv má na rozhodovaciu činnosť orgánu členského štátu EÚ nepriamy účinok smerníc a z čoho vlastne vyplýva povinnosť všeobecného súdu uskutočniť eurokonformný výklad vnútroštátnej právnej normy – zákona o PZP?

Článok 4 ods. 3 Zmluvy o EÚ (ďalej len „ZoEÚ“) normuje, že „Podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv.“

Zo **záväzku lojálnej spolupráce** vyplýva o. i. povinnosť nositeľov verejnej moci prijímať v rozsahu ich právomocí opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na dosiahnutie predpokladaného cieľa smerníc.² Jeho nositeľmi sú všetky orgány členských štátov, vrátane súdov.³

Ako uviedol SD EÚ v rozsudku Adeneler, C-212/04, zo dňa 4. 7. 2006, bod 113, **povinnosť eurokonformného výkladu** „bola uložená najmä v prípade nejestvovania priameho účinku ustanovenia smernice, keď príslušné ustanovenie nie je dostatočne jasné, presné a bezpodmienečné na to, aby malo takýto účinok, alebo keď účastníkmi sporu sú výlučne jednotlivci.“⁴

Prejavom nepriameho účinku smerníc je tak práve lojálny, súladný, eurokonformný výklad vnútroštátneho právneho aktu, ktorý je výsledkom transpozície smerníc.⁵ Inými slovami, nepriamy účinok smerníc spočíva v možnosti účastníka konania žiadať, aby v konkrétnom prípade súd uplatnil tzv. eurokonformný výklad vnútroštátneho práva v súlade s ustanoveniami a cieľmi smernice.⁶

Po preštudovaní čl. 251 a nasl. Zmluvy o fungovaní EÚ (ďalej len „ZFEÚ“) upravujúcich postavenie SD EÚ, Štatútu SD EÚ, ako aj Rokovacieho poriadku SD EÚ sme **nenašli** žiadne ustanovenie, ktoré by zužovalo povinnosť vnútroštátnych orgánov aplikovať záväzný výklad právnych aktov EÚ iba na prípady, keď SD EÚ v prejudiciálnom konaní konštatuje rozpor právneho predpisu členského štátu s právom EÚ. Vzhľadom na to tvrdíme, že

- vnútroštátny súd má **vždy** povinnosť prihliadať na ustanovenia a ciele smerníc, záväzný výklad ktorých podáva SD EÚ v prejudiciálnych konaniach podľa čl. 267 ZFEÚ, a zároveň, že
- nie každý výklad zákona súladného s transponovanou smernicou zohľadňuje ustanovenia a ciele smernice, teda je eurokonformný a napĺňa záväzok lojálnej spolupráce.

Za právne korektnejší a správnejší preto považujeme názor senátu Najvyššieho súdu SR 3 Cdo (bod 1, i) doplnený nasledovne:

„Ak sa súkromné právo členského štátu neprieči právu EÚ, je oprávnený na jeho výklad vnútroštátny súd, ktorý vychádza z platnej právnej úpravy, t. j. v danej veci zo zákona č. 381/2001 Z. z. a Občianskeho zákonníka; pritom je však povinný, s ohľadom na záväzok lojálnej spolupráce, pokúsiť sa o taký výklad, ktorý bude v súlade s ustanoveniami a cieľmi transponovaných smerníc tak, ako ich vyložil SD EÚ v rozsudku Haasová.“

Pokiaľ Najvyšší súd SR v prejednávacom prípade neprerušil konanie a nepožiadala SD EÚ o zodpovedanie predbežnej otázky, aké sú ciele vyjadrené v dotknutých článkoch motorových smerníc, mohol tak legitímne urobiť len s ohľadom na zodpovedanie danej otázky Súdny dvorom EÚ v už vynesenom rozsudku Haasová. Za žiadnych okolností tak nesmel postupovať s odôvodnením, že povinnosť podať eurokonformný výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP ho zbavil Súdny dvor EÚ, keď nevyslovil rozpor daného ustanovenia so smernicami. V takom prípade by totiž poprel nepriamy účinok smerníc, čím by porušil čl. 4 ods. 3 ZoEÚ a zároveň aj ústavné práva žalobcov (čl. 7 ods. 5 Ústavy SR).

2. Dôvody pre zotrvanie na doterajšej vnútroštátnej judikatúre vo svetle rozsudku SD EÚ Haasová

K ťažiskovej otázke zásadného právneho významu, či poisťovňa je v spore pasívne legitimovaná na plnenie náhrady nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv žalobcov spôsobený

vyjadriť (vyčíslíť) všeobecným ekvivalentom, t. j. peniazmi,

g) *Občiansky zákonník nezahŕňa pod pojem škody i nemajetkovú (imateriálnu – nehmotnú – ideálnu) ujmu, táto sa ale podľa platného právneho stavu odškodňuje len v prípadoch osobitne stanovených v § 444 OZ. Ak dôjde ku škode (ujme) na zdraví či živote, vzniká poškodenému taxatívne vymedzený komplex práv na ich náhradu, resp. zmiernenie podľa § 444 až 449 OZ,*

h) *Platná legislatíva a ani právna teória (pozn. autora: údajne) neoznačuje osobu, ktorej osobnostné práva boli porušené za „poškodenú osobu“,*

i) *§ 2 písm. g) zákona o PZP, podľa ktorého je poškodeným ten, kto utrpel prevádzkou motorového vozidla škodu a má nárok na náhradu škody (nie nemajetkovej ujmy) podľa tohto zákona,*

j) *§ 2 písm. i) zákona o PZP, podľa ktorého sa poisťovňou udalosťou vznik povinnosti poisťovateľa alebo kancelárie nahradiť vzniknutú škodu (nie nemajetkovú ujmu),*

k) *Pojmová obsahová odlišnosť inštitútov zodpovednosti za škodu a zodpovednosti za zásah do osobnostných práv v slovenskom vnútroštátnom práve. Kým zodpovednosť za škodu je upravená v Šiestej časti OZ s názvom „Zodpovednosť za škodu a bezdôvodné obohatenie“, zodpovednosť za zásah do osobnostných práv je upravená v Prvej časti OZ s názvom „Všeobecné ustanovenia“ a táto je konštruovaná podstatne odlišným spôsobom ako zodpovednosť za škodu.*

8 TIMCSÁK, M., BAJTOŠOVÁ, J.: Analýza účinkov

rozhodnutia Súdneho dvora EÚ vo veci Haasová na aktuálnu súdnu prax. BIATEC, 2015, roč. 23, č. 10, s. 17

9 Podľa čl. 46 rozsudku SD EÚ Haasová „Sloboda členských štátov určiť, aká škoda bude krytá a aké budú podmienky povinného poistenia, bola obmedzená druhou a treťou smernicou tým, že tieto smernice stanovili povinné krytie niektorých škôd v určitých minimálnych sumách. **Medzi škodami, ktoré musia byť kryté sa v súlade s čl. 1 ods. 1 druhej smernice nachádza najmä ujma na zdraví.**“

Podľa čl. 47 rozsudku SD EÚ Haasová „Ako uvie-dol generálny advokát v bodoch 68 až 73 návrhov a ako rozhodol Súdny dvor EZVO vo svojom rozsudku z 20. júna 2008, Celina Nguyen/The Norwegian State (E-8/07, EFTA Court Report, s. 224, body 26 a 27), vzhľadom na odlišnosť medzi rôznymi jazykovými verziami článku 1 ods. 1 druhej smernice a článku 1 prvého odseku tretej smernice, ako aj na cieľ, ktorý tri uvedené smernice chránia, treba uviesť, že **pod pojem ujma na zdraví patrí akákoľvek ujma, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore, ktorá bola spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú, ako aj psychickú traumu.**“

10 Podľa čl. 49 rozsudku SD EÚ Haasová „Keďže rôzne jazykové verzie článku 1 ods. 1 druhej smernice v podstate používajú **pojem „ujma na zdraví“, ako aj pojem „osobná ujma“**, treba sa sústrediť na štruktúru a účel týchto ustanovení a smernice. V tejto súvislosti treba uviesť, že **tieto pojmy dopĺňajú po-**

úmrťm ich blízkej osoby pri DN podľa § 4 ods. 2 písm. a) v spojení s § 15 ods. 1 zákona o PZP, sa Najvyšší súd SR vyjadril negatívne. Na strane č. 15, 16 rozsudku k tomu výslovne uvádza:

- i) „*Otázka pasívnej legitimácie poisťovne v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 a nasl. Občianskeho zákonníka za zásah do osobnostných práv pozostalých spôsobených usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode a jej krytia z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. už bola v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu riešená, a to uznesením z 20. apríla 2011 sp. zn. 4 Cdo 168/2009. Z uvedeného rozhodnutia vyplýva záver o nedostatku pasívnej legitimácie poisťovne s poukazom na výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z., v zmysle ktorého plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok navrhovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.*“
- ii) „*Dovolací súd v posudzovanej veci nezistil dôvody na odklon od názoru vysloveného najvyšším súdom vo vyššie uvedenom rozhodnutí, ktorý považuje za opodstatnený aj v prejednávanej veci.*“

Najvyšší súd na stranách č. 16 až 21 rozsudku postupne vypočítava všetky argumenty uvedené v uznesení Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, pre ktoré nie je možné pod § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP podradiť nárok žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy.⁷

K tomu uvádzame, že vymenovaná argumentácia bola základom písomného stanoviska vlády SR, ktoré bolo adresované Súdnemu dvoru EÚ pri rozhodovaní o predbežnej otázke vo veci Haasová. Všetky prezentované argumenty, ktoré sú obsiahnuté v uznesení Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a na ktorých stojí aj súčasná argumentácia senátu Najvyššieho súdu SR 3 Cdo, už posudzoval Súdny dvor EÚ v prejudiciálnom konaní.⁸ Ako sa SD EÚ vysporiadal s touto, nazvime ju „vnútroštátnou argumentáciou“ vlády SR pri výklade dotknutých ustanovení motorových smerníc, sa dozvedáme priamo z rozsudku, najmä z čl. 55 až 58:

Podľa čl. 55 rozsudku „*Členské štáty majú zaručiť, aby náhrada škody podľa ich vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli blízki rodinní príslušníci osôb, ktoré sa stali obeťami dopravnej nehody, bola krytá povinným poistením v určitých minimálnych sumách určených v čl. 1 ods. 2 druhej smernice.*“

Podľa čl. 56 rozsudku „*V prejednávanej veci to tak malo byť, pretože podľa informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, majú osoby nachádzajúce sa v postavení pani Haasovej a jej dcéry v súlade s § 11 a 13 českého (pozn. autora: i slovenského) občianskeho zákonníka nárok na náhradu nemajetkovej ujmy utrpenej v dôsledku úmrtia ich manžela, resp. otca.*“

Podľa čl. 57 a čl. 58 rozsudku: „*Tento záver nemôže spochybniť ani okolnosť predložená slovenskou vládou, podľa ktorej tieto paragrafy patria do tej časti českého i slovenského Občianskeho zákonníka, ktoré sa týka zásahov do ochrany osobnosti a ktorá je v zmysle týchto zákoníkov nezávislá od časti týkajúcej sa zodpovednosti za škodu v pravom zmysle slova. **Keďže totiž zodpovednosť poisteného, ktorá podľa vnútroštátneho súdu v tomto prípade vyplýva z § 11 a 13 Občianskeho zákonníka, vznikla na základe dopravnej nehody a mala občianskoprávnu povahu, nič nenasvedčuje, že na túto zodpovednosť sa nevzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú smernice.***“

Z uvedeného vyplýva, že argumentácia vlády SR vychádzajúca z uznesenia NS SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 bola zohľadnená Súdnym dvorom EÚ a aj s ohľadom na ňu SD EÚ záväzne vyložil, že **pod pojem „ujma na zdraví“, ktorý používa čl. 1 prvej smernice, je potrebné subsumovať tiež náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá vznikla pozostalým v súvislosti so smrťou blízkej osoby spôsobenou prevádzkou motorového vozidla.**⁹

Nevyhnutnosť extenzívneho výkladu pojmu škoda na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP, ktorý má zahŕňať aj imateriálnu ujmu, odôvodnil SD EÚ účelom smernice, ktorým je posilnenie ochrany pozostalých.¹⁰ V tomto kontexte je primárnym cieľom dosiahnutie stavu, aby akékoľvek škody a ujmy v oblasti povinného poistného krytia, ktorého rámec upravujú predmetné smernice, neostali neuhradené.¹¹

Skutočnosť, že napriek vyššie uvedeným záverom SD EÚ nezistil senát Najvyššieho súdu SR 3 Cdo dôvody na odklon od názoru vysloveného Najvyšším súdom SR v uznesení 4 Cdo 168/2009, musí pre pozorného čitateľa vyznievať veľmi prekvapivo. Domnievame sa, že to môže súvisieť len s názorom senátu, že

- buď nebol povinný podať eurokonformný výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP, keďže SD EÚ nevysslovil rozpor daného ustanovenia so smernicami (k tomu pozri kritickú analýzu v bode 1), alebo
- výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP, podaný v uznesení NS SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, možno navzdory uvedenému považovať za eurokonformný (k tomu bližšie pozri analýzu v bode 3).

3. Čo skutočne povedal Súdny dvor EÚ v rozsudku Haasová?

Ako sme už vyššie naznačili, k otázke, či je poisťovňa v spore pasívne legitimovaná na plnenie nemajetkovej ujmy podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP Najvyšší súd SR nakoniec uviedol, že nie je dôvod na odlišný výklad daného ustanovenia ani po rozhodnutí SD EÚ vo veci Haasová. K tomu na s. 21 rozsudku výslovne uvádza:

- „Právna veta tohto rozsudku jednoznačne konštatuje, že „Článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS (...), článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS (...) a článok 1 prvý oddeľ tretej smernice Rady 90/232/EHS (...) sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu **na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.**“
- „SD v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode *ale[bo]* nie. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia.“
- „SD iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou úpravou vyzerať.“

Sub i) Podľa názoru senátu 3 Cdo sa majú závery rozsudku Haasová interpretovať tak, že z nich *jednoznačne* vyplýva, že odškodnenie nemajetkovej ujmy pozostalých by prichádzalo do úvahy len vtedy, ak by jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravovalo vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. A keďže Občiansky zákonník v § 420 a nasl. takýto nárok pozostalým nepriznáva, tento nespadá (s dobrozdaním SD EÚ) ani do poistného krytia z PZP.

Na preskúmanie správnosti uvedeného názoru je namieste sa náležite oboznámiť s textom právnej vety rozsudku Haasová. V tejto súvislosti pre komparáciu uvádzame znenie výroku rozsudku SD EÚ v anglickom a v českom jazyku: „*Article 3(1) of Council Directive 72/166/EEC (...), Article 1(1) and (2) of Second Council Directive 84/5/EEC (...) and Article 1(1) of Third Council Directive 90/232/EEC (...) must be interpreted as meaning that compulsory insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles must cover compensation for non-material damage suffered by the next of kin of the deceased victims of a road traffic accident, in so far as such compensation is provided for as part of the civil liability of the insured party under the national law applicable in the dispute in the main proceedings.*“

„Článok 3 odst. 1 smernice Rady 72/166/EHS (...), čl. 1 odst. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS (...) a článok 1 prvý pododstavec tretej smernice Rady 90/232/EHS (...) musejí být vykládány v tom smyslu, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrtených při dopravních nehodách, pokud tuto náhradu škody **z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného** upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení.“

Slovenská jazyková verzia sa zjavne líši nielen od príkladmo zvolenej českej a anglickej jazykovej verzie, ale aj od ostatných jazykových verzí, resp. znenia výroku SD EÚ v iných úradných jazykoch EÚ (dostupných na internetovom portáli www.curia.europa.eu). Potreba jednotného

jem „škoda na majetku“, a pripomenúť, že uvedené ustanovenia a smernica sa snažia najmä o posilnenie ochrany obetí. Za týchto okolností treba uplatniť extenzívny výklad uvedených pojmov, ktorý je uvedený v bode 47 tohto rozsudku.“

11 Podľa čl. 54 rozsudku SD EÚ Haasová „Na základe žiadneho ustanovenia v prvej, druhej ani tretej smernici **nemožno dospieť k záveru, že normotvorca Únie si želal zúžiť ochranu zaručenú týmito smernicami len na osoby, ktoré sa priamo zúčastnili na škodovej udalosti.**“

12 Pozri napr. rozsudok SD EÚ vo veci UAB Profisa, C-63/06, body 13 a 14

13 Výrok je síce adresovaný konkrétnemu súdu, avšak v zmysle multilaterálnych účinkov je záväzný aj pre iné súdne orgány. Podľa (nezáväzného) Doporučenia pre vnútroštátne súdy o iniciovaní konania o predbežnej otázke, ktoré dopĺňa rokovací poriadok SD EÚ (čl. 93 až 118), publikovaného v Úradnom vestníku EÚ C 338 dňa 6. 11. 2012 „**Rozhodnutie Súdneho dvora má povahu res judicata. Je záväzná nielen pre vnútroštátny súd, ktorý podal podnet k žiadosti o rozhodnutie o predbežnej otázke, ale aj pre všetky vnútroštátne súdy členských štátov.**“ Pozri takisto ČORBA, J.: Európske právo na Slovensku. Právny rozmer členstva Slovenskej republiky v Európskej únii. Bratislava: Nadácia Kalligram, 2002, s. 274.

14 Podľa čl. 267 ZFEÚ „Súdny dvor Európskej únie má právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú: a) výkladu zmlúv; b) platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie (...).“

15 Podľa (nezáväzného) Doporučenia pre vnútroštátne súdy o iniciovaní konania o predbežnej otázke, ktoré dopĺňa rokovací poriadok Súdneho dvora EÚ (čl. 93 až 118), publikovaného v Úradnom vestníku EÚ C 338 dňa 6. 11. 2012 „*Žiadosť o rozhodnutie o predbežnej otázke je postup uplatňovaný pred Súdny dvorom Európskej únie. Tento postup umožňuje vnútroštátnym súdom predložiť Súdnemu dvoru otázku týkajúcu sa výkladu alebo platnosti európskeho práva. Žiadosť o rozhodnutie o predbežnej otázke predstavuje tiež spôsob, ako zaistiť právnú istotu, a to jednotným uplatňovaním práva Európskej únie.*“

16 Každý rozsudok o výklade pravidiel Spoločenstva má nevyhnutne **retroaktívny účinok** (pozri napr. rozsudky SD EÚ z 8. 4. 1976, Defrenne, 43/75; zo 17. 5. 1990, Barber, C-262/88; z 12. 10. 2000, Cooke, C-372/98; zo 6. 3. 2007, Meilicke a i., C-292/04), **pretože vyjasňuje a spresňuje význam a pôsobnosť tohto pravidla tak, ako musí alebo malo byť chápané a uplatňované už od okamihu nadobudnutia jeho účinnosti. Prejudiciálny rozsudok teda nemá konštitutívne účinky, ale účinky rýdzo deklaratórne** s tým dôsledkom, že tieto účinky nastávajú v zásade k dátumu nadobudnutia účinnosti vyloženého pravidla (pozri rozsudok SD EÚ z 12. 2. 2008, Kempster, C-2/06, bod 35). Súdny dvor vo všeobecnosti v tomto smere uvádza, že pravidlo takto vyložené sudca môže a musí uplatňovať dokonca aj na právne vzťahy, ktoré vznikli a boli založené pred vyhlásením rozsudku o výklade, ak sú

výkladu rozsudkov SD EÚ vylučuje, aby sa v pochybnostiach posudzoval text rozsudku v jednom z jeho jazykových znení izolovane.¹²

Slovenský preklad výroku rozsudku Haasová na rozdiel od ostatných jazykových verzií môže pri izolovanom výklade a bez zohľadnenia predchádzajúcich úvah SD EÚ, *prima facie* „navádzať“ k interpretačnému záveru, že nemajetková ujma je súčasťou poistného krytia iba v prípade, ak ju Občiansky zákonník upravuje v rámci všeobecnej zodpovednosti za škodu (§ 420 a nasl. OZ). **S prihladením na nesporné odlišnosti systematického vymedzenia občianskoprávnej zodpovednosti vo vnútroštátnych úpravách jednotlivých členských štátov možno legitímne konštatovať, že úmyslom SD EÚ pri formulovaní výroku rozsudku, ktorého účinky sú záväzné erga omnes, nemohlo byť obmedzenie rozsahu poistného plnenia iba odkazom na zodpovednosť za škodu podľa § 420 a nasl. OZ** (aj keď slovenský preklad by mohol takejto interpretácii nasvedčovať).¹³

Poukazujeme zároveň na znenie tlačového komuniké č. 144/13 zo dňa 24. 10. 2013, ktoré informovalo *inter alia* o prípade a výsledku prejudiciálneho konania vo veci Haasová nasledovne: „**Ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla. V takom prípade sa minimálne poistné krytie upravené právom Únie pre prípad ujmy na zdraví uplatní aj na nemajetkovú ujmu.**“.

Nielen príkladmo zvolené jazykové verzie výroku rozsudku SD EÚ, ale tiež ostatné jazykové verzie, ako aj uvedená tlačová správa (napriek svojmu nezáväznému charakteru) do významnej miery **spochybňujú** „jednoznačný“ záver Najvyššieho súdu SR, že odškodnenie nemajetkovej ujmy pozostalých by prichádzalo do úvahy len vtedy, ak by jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu (v zmysle § 420 a nasl. OZ) upravovalo vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.

Ako totiž z rozsudku Haasová vyplýva (viď čl. 56 a 57), na účely vymedzenia nevyhnutného rozsahu poistného krytia SD EÚ **nekategorizoval** jednotlivé druhy náhrad podľa toho, v akej časti Občianskeho zákonníka resp. vnútroštátneho práva sú upravené.

Sub ii) Vzhľadom na oficiálne znenie právnej vety rozsudku SD EÚ Haasová je namieste overiť tiež validitu nadväzujúceho tvrdenia NS SR, že „SD v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode ale[bo] nie.“

Vo vzťahu k preverovanému tvrdeniu je potrebné predovšetkým uviesť, že úlohou SD EÚ podľa čl. 267 ZFEÚ¹⁴ je poskytovať interpretáciu relevantného komunitárneho práva, a nie riešiť konkrétny právny spor. Táto skutočnosť preto bráni takej formulácii výroku, aby bol adresný iba na konkrétny prípad so zohľadnením výlučne konkrétnej (v tomto prípade slovenskej) vnútroštátnej úpravy. Z uvedeného dôvodu **musí SD EÚ v rozsudku formulovať právnu vetu tak, aby z nej vyplýval návod (kľúč), ako majú súdy členských štátov EÚ postupovať pri hľadaní odpovede na meritórnu otázku**, ktorá v našom prípade znie, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia PZP je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri DN.¹⁵

Z uvedeného vyplýva, že SD EÚ síce nepodal želaný výklad, keďže tak ani urobiť nemohol, **avšak vo svojej právnej vete vyložil, za splnenia akej podmienky je (musí byť) v rámci príslušnej vnútroštátnej právnej úpravy zahrnutá do poistného krytia PZP aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri DN**. A tou je, že túto náhradu upravuje z titulu občianskoprávnej zodpovednosti poisteného (*as part of the civil liability*) vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.

Ak Najvyšší súd SR na 21. strane rozsudku tvrdí, že rozsudok Haasová „*nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia*“, takéto tvrdenie je **sporné**, pretože **úloha overiť závery doterajšej vnútroštátnej judikatúry vo vzťahu k časovo neskôr definovanej podmienke v rozsudku Haasová patrí do výlučnej kompetencie všeobecného súdu konajúceho vo veci samej**.¹⁶

Bol to práve **Najvyšší súd SR**, ktorý mal v prejednávanej veci dôsledne posúdiť, či vnútroštátne právne úprava spĺňa definičnú podmienku stanovenú v oficiálnej právnej vete rozsudku Haasová, a ak áno, mal v spore dvoch súkromných osôb (horizontálny vzťah) následne **posú-**

diť, či výklad podaný v časovo staršom uznesení NS SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 je možné považovať za eurokonformný, resp. či je možné interpretovať § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP eurokonformne bez toho, aby išlo o výklad *contra legem*.

Sub iii) Isté nepochopenie dopadu rozsudku SD EÚ Haasová na aplikáciu vnútroštátnej právnej úpravy PZP v horizontálnych súkromných vzťahoch, medzinárodného záväzku lojálnej spolupráce vyplývajúceho z čl. 4 ods. 3 ZoEÚ, nepriameho účinku smerníc EÚ a z toho vyplývajúcej povinnosti eurokonformného výkladu zákona o PZP, ktorý je výsledkom transpozície smerníc, je možné vnímať aj z ďalšieho tvrdenia senátu 3 Cdo, podľa ktorého „SD iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou úpravou vyzerať.“

Súdny dvor EÚ v právnej vete rozsudku Haasová jasne definoval podmienku, za splnenia ktorej je (musí byť) v rámci príslušnej vnútroštátnej právnej úpravy zahrnutá do poistného krytia PZP aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri DN. Tvrdenia senátu 3 Cdo (Sub ii a iii) vyznievajú z tohto pohľadu značne alibisticky, akoby sa najvyšší súd snažil vyhnúť prieskumu správnosti doterajšej slovenskej judikatúry a možnosti podať eurokonformný výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP.¹⁷ **Pokiaľ zákonodarca vyjadril v § 27a zákona o PZP politickú vôľu transponovať motorové smernice bez výhrad,¹⁸ bolo plne v kompetencii Najvyššieho súdu SR pokúsiť sa (v súlade so záväzkom lojálnej spolupráce) o eurokonformný výklad zákona, ktorý bude v súlade s cieľmi transponovaných smerníc tak, ako ich vyložil SD EÚ v rozsudku Haasová.¹⁹**

Vzhľadom na to, že Najvyšší súd SR sa rozhodol (z ústavne sporných) dôvodov zotrvať na doterajšej slovenskej judikatúre, tvrdíme, že tým odmietol rešpektovať medzinárodný záväzok podrobiť vnútroštátnu právnu úpravu (pomernie jednoduchému) eurokonformnému testu vyplývajúcejmu z rozsudku Haasová, čím sa zároveň **odmietol zaoberať** (právne zložitejšou a zároveň rozhodujúcou) **otázkou, či vnútroštátna právna úprava disponuje takými výkladovými metódami²⁰**, ktoré umožňujú podradiť (subsumovať, zahrnúť) pod pojem *škoda na zdraví*, obsiahnutým v § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP, aj nemajetkovú ujmu spôsobenú blízkym osobám obetí usmrtených pri DN tak, ako ju pozná § 13 OZ.²¹ Inými slovami, Najvyšší súd SR sa odmietol vysporiadať s otázkou, či by takýto rozširujúci výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP nebol *contra legem*, čo je vlastne aj jediným výkladovým limitom nepriameho účinku smerníc.²²

Záver

Právne závery vyslovené v rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 považujeme za veľmi prekvapivé a právne neudržateľné nielen *in concreto* vo vzťahu k prejednávanej veci, ale aj z hľadiska spôsobu (ne)aplikácie práva EÚ súdom (orgánom) členského štátu EÚ. Spôsob, akým sa Najvyšší súd SR vysporiadal s rozsudkom SD EÚ Haasová, sa zásadne prieči legálnemu rámcu, ktorý bol kreovaný Zmluvou o EÚ a tiež Zmluvou o fungovaní EÚ. Rozsudkom bol podľa nášho názoru popretý nielen záväzok lojálnej spolupráce a doktrína *acte éclairé*,²³ ale aj obligatórna povinnosť súdu požiadať SD EÚ o výklad práva EÚ (pokiaľ Najvyšší súd SR považoval závery rozsudku SD EÚ Haasová za nejednoznačné).

Vzhľadom na uvedené tvrdíme, že v skúmanom rozsudku absentuje precízna legálna argumentácia, najmä vo vzťahu k precedenčným záverom rozsudku SD EÚ Haasová. Rozsudok nerešpektuje základné pravidlá aplikácie komunitárneho práva tak, ako sa k tomu zaviazala Slovenská republika a ako vyplývajú z čl. 7 ods. 5 Ústavy SR.

Z uvedeného dôvodu preto očakávame, že právne závery, ako aj procesný postup NS SR budú v dohľadnej dobe podrobené ústavnému prieskumu, ktorý povedie k tomu, že sa Najvyšší súd SR bude musieť dôsledne vysporiadať s nasledovnými, doteraz nezodpovedanými otázkami:

1. Či vnútroštátna právna úprava spĺňa definičnú podmienku stanovenú v právnej vete rozsudku SD EÚ Haasová, za splnenia ktorej je (musí byť) v rámci príslušnej vnútroštátnej právnej úpravy zahrnutá do poistného krytia PZP aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode?

inak splnené podmienky umožňujúce predložiť príslušnému súdu spor, ktorý sa týka uplatnenia uvedeného pravidla (pozri napr. rozsudky SD EÚ z 27. 3. 1980, *Denkavit Italiana*, 61/79; z 12. 11. 1981, *Meridionale Industria Salumi*, 212 až 217/80; z 10. 7. 1980, *Ariete*, 811/79; z 10. 7. 1980, *Mireco*, 826/79; In: NA-ŌMÉ, C.: *Prejudiciálna otázka v európskom práve*. Praktický sprievodca. Bratislava: IURA EDITION, 2011, s. 212).

17 Podstatou sudcovskej interpretácie práva je nachádzanie správneho významu právnych noriem. Zmena judikatúry sa preto uskutočňuje s presvedčením, že predchádzajúca judikatúra bola nesprávnou interpretáciou práva (m. m. KÜHN, Z.: *Prospektívny a retrospektívny pôsobení judikaturných zmien*. Právny rozhledy č. 6/2011, s. 193).

18 Podľa § 27a zákona o PZP „*Týmto zákonom sa* (pozn. autora: bez výhrady) **preberajú právne akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie uvedené v prílohe.**“

19 Prísne vzaté zákonodarca nie je normotvorca, ale „iba“ produkuje základný materiál, hmotu pre formuláciu noriem, ktorá prísluší zásadne moci súdnej. Na tvorbe práva sa preto podieľa ako moc zákonodarná, tak i moc súdna. **Ak judikuje sudca metodologicky korektné, hoci aj preater či contra verba legis, nenarušuje tým koncept delby moci**, ale prípustne dotvára právo, nevystupuje ako konkurent zákonodarcu, ale ako partner pri tvorbe práva (Totožne: F, MELZER: *Metodologie nalézání práva*. Úvod do právní argumentace. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 216).

- 20 Ako uviedol SD EÚ v rozsudku Adeneler, C-212/04, zo dňa 4. 7. 2006, bod 111 „**Zásada konformného výkladu (...)** vyžaduje, aby vnútroštátne sudy urobili všetko, čo je v ich právomoci, berúc do úvahy celé vnútroštátne právo a uplatniac výkladové metódy ním uznané, s cieľom zaručiť úplnú účinnosť predmetnej smernice a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným smernicou (pozri rozsudok Pfeiffer a i., už citovaný, body 115, 116, 118 a 119).“
- 21 Hoci konkrétny právny obsah pojmov „škoda“ a „ujma“ nie je v právnom poriadku SR legálne definovaný, je nesporná ich obsahová blízkosť. Právnym pojmom je pri výklade únieového práva potrebné prisudzovať taký význam, aký majú v práve EÚ a nie ten, ktorý majú vo vnútroštátnom práve členských štátov.
- 22 Obmedzenie, podľa ktorého nesmie výklad vnútroštátneho práva slúžiť ako základ pre výklad *contra legem*, sa nevzťahuje na slovné znenie zákona (*contra verba legis*), **pojmom *contra legem* sa má chápať predovšetkým z funkčného hľadiska**, označujúc oblasť, v ktorej už sudcovská tvorba práva nie je prípustná. Možnosť a nemožnosť eurokonformného výkladu práva sú v zmysle judikatúry SD EÚ (rozsudok SD EÚ vo veci Pfeiffer, C-397/01, vo veci Quelle AG, C-404/06, vo veci Björnekulla Fruktindustrier, C-371/02) kategorizované do relácie pravidla a výnimky: prispôsobenie súdneho výroku v konkrétnom prípade smernici býva pravidlom, nemožnosť dospieť k eurokonformnému výsledku zostáva výnimkou

2. Či zákon o PZP je výsledkom transponovania tzv. motorových smerníc bez legislatívnych výhrad zo strany prijímajúceho zákonodarcu?
3. V prípade, ak vnútroštátna právna úprava spĺňa obidve podmienky posúdiť, či výklad podaný v časovo staršom uznesení NS SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 je možné považovať za eurokonformný, resp. či je možné interpretovať § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP eurokonformne, t. j. v súlade s cieľmi smerníc, ako ich vyložil SD EÚ v rozsudku Haasová bez toho, aby išlo o výklad *contra legem*?

Z hľadiska významu rozhodnutia Najvyššieho súdu SR je dôležité pripomenúť, že ide o zásadné rozhodnutie nielen s dopadom na rádovo tisíce pozostalých po obetiach dopravných nehôd, ale aj s možným dopadom na zodpovednosť Slovenskej republiky za nesprávne implementovanie právnych aktov Európskej únie, či za škodu spôsobenú pozostalým žalobcom nezákonnými súdnymi rozhodnutiami, ktoré budú postup senátu Najvyššieho súdu SR nasledovať.

Skutočnosť, že nie všetky sudy sa stotožňujú s právnym záverom Najvyššieho súdu SR vyplýva z aktuálneho znenia rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 31. 3. 2016, sp. zn. 21 Co 60/2015, ktorý vyhovel odvolaniu žalobkyne v 1. rade (manželke zosnulého účastníka dopravnej nehody) v časti zamietnutia žaloby proti poisťovni ako žalovanému v 3. rade. Odvolací súd pritom v odôvodnení rozsudku explicitne v bodoch 26 a 29 uvádza:

„Odvolací súd k obrane poisťovne poznamenáva, že sú mu známe argumenty iných súdov o neexistencii pasívnej legitímácie poisťovni v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy (napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. marca 2016 č. k. 3Cdo 301/2012).“

„Odvolací súd je však presvedčený, že pri aplikácii všetkých výkladových metód a nie len jednej izolovane je dôvodný záver, že slovenská právna úprava obsahuje povinnosť poisťovni z povinného zmluvného poistenia nahradiť aj nemajetkovú škodu na zdraví.“

RESUMÉ

Náhrada nemajetkovej ujmy

Analýza rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Autor článku podrobne kritiku rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 3. 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z hľadiska kvality jeho odôvodnenia, či sa vysporiadal so všetkými právnymi aspektmi prejednávanej veci, najmä vo vzťahu k záverom rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci Haasová zo dňa 24. 10. 2013, C-22/12. Predmetným rozsudkom podal SD EÚ v prejudiciálnom konaní, ktorý inicioval Krajský súd v Prešove, záväzný výklad rozhodujúcich článkov tzv. motorových smerníc, ktorý mali všeobecné sudy nasledovať pri aplikácii zákona o PZP v konaní vo veci samej. Závery analyzovaného rozsudku sú konfrontované so základnými pravidlami aplikácie komunitárneho práva, a to najmä vo vzťahu k otázkam, do akej miery je možné považovať výklad podaný v rozsudku SD EÚ za záväzný pre všeobecné sudy členských štátov EÚ a čo v prípade, ak je výklad nejednoznačný?

SUMMARY

Compensation for non-material damage

Analysis of the judgement of the Supreme Court of the Slovak Republic

The author of the article voices criticism of the Supreme Court of the Slovak Republic judgement of 31st March 2016, file no. 3 Cdo 301/2012 with regard to the quality of its reasoning and whether it tackles all legal aspects of the present proceeding especially in relation to the conclusions drawn by the Court of Justice of the European Union in the case Haasová of 24th October 2013, C-22/12.

In the judgement initiated by the Regional Court in Prešov by referring preliminary question to the Court of Justice of the EU, the Court issued a binding interpretation of the relevant provisions of the so called motor insurance directives. The interpretation is binding on the general courts while applying the Act on mandatory contractual insurance.

Author confronts the findings based on the analysis of the judgment with fundamental principles of community law application, in particular in relation to the following questions: to what extent is the judgement of the Court of Justice of the EU binding on general courts in EU Member States and what if its interpretation is ambiguous?

ZUSAMMENFASSUNG

Ersatz und Entschädigung eines Nichtvermögensnachteils

Analyse des Urteils des Obersten Gerichtes der Slowakischen Republik

Der Autor des Artikels hat das Urteil zum Aktenzeichen 3 Cdo 301/2012 des Obersten Gerichtes der Slowakischen Republik vom 31. 3. 2016 vom Sichtpunkt der Qualität seiner Begründung einer Kritik in dem Sinne unterzogen, ob sich dieses mit sämtlichen rechtlichen Aspekten der abgehandelten Sache insbesondere in Bezug auf die Schlussfolgerungen des Urteils des Gerichtshofes der Europäischen Union in der Sache Haasová vom 24. 10. 2013, C-22/12, auseinandergesetzt hat. Mit dem betreffenden Urteil hat der Gerichtshof der EU im präjudiziellen Verfahren, veranlasst vom Landeskreisgericht in Prešov, die verbindliche Auslegung von entscheidenden Artikeln der sogenannten Motorenrichtlinien, die die allgemeinen Gerichte bei der Anwendung des Gesetzes über die Haftpflichtversicherung in der Sache selbst befolgend sollten, erstattet. Die Schlussfolgerungen des analysierten Urteils sind konform mit den grundlegenden Regeln für die Anwendung des kommunitären Rechtes insbesondere in Bezug auf die Fragen, inwieweit die Auslegung im Urteil des Gerichtshofes der EU für allgemeine Gerichte der Mitgliedsstaaten der EU als verbindlich betrachtet werden kann und was im Falle, sofern die Auslegung nicht eindeutig ist.

[m. m. PAGÁČ, L.: Extra legem, intra ius? (Imperatív eurokonformného výkladu práva vo svetle judikatúry Súdneho dvora EÚ, BGH a Najvyššieho súdu SR); Justičná revue, 65, 2013, č. 3, s. 416 – 425].

23 Z doktríny *acte éclairé* (doslova „konanie už rozsúdené, resp. objasnené) vyplýva precedenčná (všeobecná) záväznosť prejudiciálnych rozsudkov pre všetky vnútroštátne súdy členských krajín (pozri rozsudok SD EÚ z 27. 3. 1963, *Da Costa*, 28/62, Zb. s. 75)

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Zakladá každé súdne rozhodnutie, ktoré je v rozpore s právom Únie, zodpovednosť štátu za škodu?

1 Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty, preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

2 V bode 9 rozsudku v časti popisujúcej spor vo veci samej sa nesprávne uvádza, že Okresnému súdu Prešov boli podané návrhy na vykonanie exekúcie. Rovnaká chyba sa opakuje aj v bode 8 návrhov generálneho advokáta Nilsa Wahla prednesených 14. apríla 2016. V prípade návrhov generálneho advokáta aj ďalšie body indikujú nepochopenie slovenského civilného exekučného systému. Napríklad v bode 24 generálny advokát uvádza, že žalobkyni vznikla škoda na základe súdneho rozhodnutia, proti ktorému je možné podať riadny opravný prostriedok, pričom poverenie na vykonanie exekúcie nemá priame právne účinky voči osobe povinného, preto tento voči nemu nemôže využiť žiadne opravné prostriedky (uznesenie Najvyššieho

Zodpovednosť členského štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom z dôvodu porušenia práva Únie rozhodnutím vnútroštátneho súdu môže vzniknúť iba vtedy, ak toto rozhodnutie vydáva súd tohto členského štátu rozhodujúci v poslednom stupni. Takýto súd sa dopustil dostatočne závažného porušenia práva Únie, ktoré umožňuje vznik zodpovednosti štátu, len vtedy, ak zjavne porušil aplikovateľné právo, alebo ak k tomuto porušeniu došlo napriek existencii stabilizovanej judikatúry Súdneho dvora v danej oblasti.

Nemožno sa domnievať, že vnútroštátny súd, ktorý pred rozsudkom zo 4. júna 2009, *Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350)*, v rámci exekučného konania o rozhodcovskom rozsudku, ktorým sa vyhovel žalobe o zaplatenie pohľadávok na základe zmluvnej podmienky, ktorá sa má považovať za nekalú v zmysle smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, nepreskúmal *ex officio* nekalý charakter tejto podmienky, hoci disponoval právnymi a skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel, zjavne nerešpektoval judikatúru Súdneho dvora v tejto oblasti, a preto sa dopustil dostatočne závažného porušenia práva Únie.¹

*Rozsudok Súdneho dvora z 26. júla 2016
vo veci C-168/15, Tomášová – ECLI:EU:C:2016:602*

Počas súdnych prázdnin bol vyhlásený rozsudok, ktorý obsahuje odpoveď Súdneho dvora na ďalšiu zo série prešovských prejudiciálnych otázok týkajúcich sa ochrany spotrebiteľa.

Tentoraz boli prejudiciálne otázky položené v rámci konania o žalobe Mileny Tomášovej proti Slovenskej republike – Ministerstvu spravodlivosti SR a spoločnosti Pohotovosť s. r. o., ktorou sa domáha náhrady škody, ktorá jej mala vzniknúť v dôsledku porušenia práva Únie zo strany Okresného súdu Prešov. Ten mal totiž v roku 2008 udeliť poverenia na výkon exekúcie rozhodnutí Stáleho rozhodcovského súdu,² ktoré zaväzovali M. Tomášovú zaplatiť spoločnosti Pohotovosť viaceré sumy z titulu nesplatenia spotrebiteľských úverov, úrokov z omeškania a náhrady trov konania, a to napriek tomu, že zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala nekalé podmienky.

V súčasnosti už na základe série rozhodnutí Súdneho dvora, z ktorých jedno inicioval aj Krajský súd Prešov,³ môžeme pomerne jednoznačne konštatovať, že rozhodnutia Okresného súdu Prešov, ktorými udelil poverenia na výkon exekúcie, boli v rozpore s právom Únie.⁴ Vychádzajúc z dnes už stabilizovanej judikatúry Súdneho dvora má totiž vnútroštátny súd v rámci konania o nútenom výkone rozhodcovského rozhodnutia *ex officio* posúdiť existenciu nekalej

podmienky v zmluve o spotrebiteľskom úvere. Odhaliť nekalé podmienky v prípade zmluvy, ktorú so spoločnosťou Pohotovosť uzavrela M. Tomášová, nemohol byť veľký problém. Podľa údajov uvedených v rozsudku Súdneho dvora išlo o formulárovú zmluvu obsahujúcu rozhodcovskú doložku, ktorá priznala rozhodcovskému súdu so sídlom vzdialeným viac ako 400 km od bydliska M. Tomášovej výlučnú právomoc rozhodovať o sporoch týkajúcich sa tejto zmluvy. Okrem toho úroky z omeškania boli vo výške 91,25 % ročne a v zmluve nebola uvedená uplatniteľná ročná percentuálna miera nákladov.

Nie každé porušenie práva Únie zo strany členského štátu však zakladá jeho mimozmluvnú zodpovednosť za takto vzniknutú škodu. Musí ísť o kvalifikované porušenie práva Únie, ktoré Súdny dvor označuje pojmom „dostatočne závažné porušenie.“⁵ Okresný súd Prešov sa svojimi prejudiciálnymi otázkami pýtal, či v prípade súdnych rozhodnutí z roku 2008, ktorými došlo k udeleniu poverení na výkon exekúcie bez toho, aby bola preskúmaná *ex officio* existencia nekalej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve, je možné hovoriť o dostatočne závažnom porušení práva Únie.

Súdny dvor najprv pripomenul, že princíp zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva Únie platí bez ohľadu na to, ktorý verejný orgán sa tohto porušenia dopustil. Teda platí aj v prípade porušenia práva Únie zo strany súdov členských štátov, avšak musí ísť o súdy rozhodujúce v poslednom stupni. Či bola táto podmienka splnená v prípade Okresného súdu Prešov pri udeľovaní poverení na výkon exekúcie ponechal Súdny dvor na posúdenie vnútroštátnemu súdu.⁶ Len v prípade, že vnútroštátny súd dospeje k záveru, že súd udeľujúci oprávnenia na vykonanie exekúcie rozhodoval v poslednom stupni, má význam skúmať, či jeho rozhodnutie predstavuje dostatočne závažné porušenie práva Únie.

Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora môže mimozmluvná zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú porušením práva Únie v súvislosti s rozhodovaním súdu tohto štátu konajúceho v poslednom stupni vzniknúť len výnimočne vtedy, keď vnútroštátny súd zjavným spôsobom porušil uplatniteľné právne predpisy (čo je v tomto prípade smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách) alebo judikatúru Súdneho dvora vzťahujúcu sa na tieto predpisy.

Aj keď v súčasnosti je nespochybniteľné, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva povinnosť vnútroštátnemu súdu v rámci konania o nútenom výkone rozhodcovského rozhodnutia *ex officio* posúdiť existenciu nekalej podmienky v zmluve o spotrebiteľskom úvere, v roku 2008 bola situácia odlišná. Prvé rozhodnutie Súdneho dvora, v ktorom bola táto povinnosť jednoznačne uvedená, bolo totiž vyhlásené až 4. júna 2009 v rámci konania vo veci C-243/08, Pannon GSM (ECLI:EU:C:2009:350, bod 32). Podľa Súdneho dvora preto v súvislosti s rozhodnutiami vnútroštátnych súdov, pri ktorých síce nebola rešpektovaná ich povinnosť posúdiť *ex officio* existenciu nekalej podmienky v zmluve o spotrebiteľskom úvere, ale ktoré sú z obdobia pred vyhlásením rozsudku Súdneho dvora vo veci C-243/08, čo je aj prípad rozhodnutí Okresného súdu Prešov o udelení poverení na vykonanie exekúcie, nie je možné hovoriť o nerešpektovaní judikatúry Súdneho dvora a teda ani o dostatočne závažnom porušení práva Únie, v dôsledku ktorého by vznikla mimozmluvná zodpovednosť štátu za škodu.

Posledné dve prejudiciálne otázky Okresného súdu Prešov sa týkali spôsobu určenia rozsahu škody spôsobenej jednotlivcov porušením práva Únie a subsidiarity žaloby o náhradu škody k žalobe o vydanie bezdôvodného obohatenia. Odpoveď Súdneho dvora je založená na princípe procesnej autonómie členských štátov, ktorý je ohraničený zásadami efektivity a ekvivalencie. To znamená, že pravidlá o náhrade škody spôsobenej porušením práva Únie, ako sú pravidlá týkajúce sa určenia rozsahu takej škody alebo vzťahu medzi žalobou o náhradu tejto škody a ostatnými prípadne dostupnými prostriedkami nápravy, si má upraviť každý členský štát sám, pričom má dbať na to, aby tieto pravidlá neboli nepriaznivejšie ako pri podobných právnych prostriedkoch týkajúcich sa výlučne len vnútroštátného práva a aby neboli formulované tak, aby získanie náhrady škody robili prakticky nemožným alebo neúmerne ťažkým.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.

Ústav európskeho práva
 a oddelenie medzinárodného práva
 Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach

súdu SR z 1. februára 2012, sp. zn. 5Cdo 205/2011). Ak exekučný súd zamietne žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, tak proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie, ktorým disponuje výlučne oprávnený (§ 44 ods. 2 posledná veta Exekučného poriadku). Je takmer isté, že generálny advokát vzťahoval túto možnosť oprávneného aj na posudzovaný prípad, hoci v ňom došlo k udeleniu poverení na vykonanie exekúcie a nie k zamietnutiu žiadosti súdneho exekútora o ich vydanie.

3 Uznesenie Súdneho dvora zo 16. novembra 2010 vo veci C-76/10, Pohotovosť – ECLI:EU:C:2010:685.

4 Aj podľa súčasného právneho stavu, najmä s ohľadom na § 44 ods. 3 Exekučného poriadku, by už nemohlo dôjsť k situácii, v ktorej sa nachádza M. Tomášová.

5 K princípu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú porušením práva Únie bližšie pozri JÁNOŠÍKOVÁ, M.: Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú porušením komunitárneho práva. In Justičná revue: časopis pre právnu prax. ISSN 1335 – 6461. Roč. 57, č. 3 (2005), s. 390 – 401.

6 V tejto súvislosti je znovu zaujímavé zhrnutie generálneho advokáta obsiahnuté v bode 26 jeho návrhov a v poznámke č. 5, z ktorého sa zdá, že vníma možnosť podať návrh na zrušenie rozhodcovského rozsudku ako skutočnosť, ktorú je potrebné zobrať do úvahy pri skúmaní, či súd konajúci o návrhu na udelenie poverenia na vykonanie exekúcie koná ako súd posledného stupňa.

Z ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SR

K premlčaniu záložného práva a k spôsobu uspokojenia zo zálohu pri zmene právnej úpravy

Vzhľadom na to, že premlčacia doba bez ohľadu na iné ustanovenia obchodného zákonníka skončí vždy najneskôr po uplynutí 10 rokov odo dňa keď začala po prvý raz plynúť (§ 408 ods. 1 ObchZ), nemôže v obchodnoprávných vzťahoch dôjsť k jej predĺženiu nad rámec tohto absolútneho obmedzenia ani v prípade, ak sa pre jej vykonanie vedie exekúcia. Pokiaľ je takáto pohľadávka zabezpečená záložným právom v dôsledku toho ani podľa § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka nedôjde k predĺženiu (samostatnej) premlčacej doby záložného práva, pretože je už zabezpečená pohľadávka premlčaná sama osebe.

Je v súlade s princípom právnej istoty, aby sa spôsob uspokojenia zo zálohu záložného veriteľa riadil počas celého trvania práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu právnymi predpismi účinnými v čase vzniku záložného práva. Bolo by z hľadiska rešpektovania základných princípov právneho štátu neakceptovateľné pripustiť, aby sa nároky účastníkov záložnej zmluvy, ktoré vznikli za predchádzajúcej právnej úpravy (účinné do 31. 12. 2002), riadili novou právnou úpravou (zákonom č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách), ktorú v čase vzniku nároku poznať nemohli.

*Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 8. decembra 2011
sp. zn. II. ÚS 250/2011*

Dotknuté ustanovenia:

- čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 20 ods. 1 Ústavy SR
- § 100 ods. 2, § 151j, § 879e OZ
- § 402, § 408 ObchZ

Stážovateľ ako žalobca sa v konaní pred všeobecnými súdmi domáhal určenia, že žalovaný ako záložný veriteľ zo zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam z 23. 3. 1993 nie je oprávnený navrhnúť vykonanie dražby nehnuteľnosti v zmysle zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti v znení neskorších predpisov, že toto záložné právo je premlčané a záložný veriteľ nie je oprávnený uspokojiť ním zabezpečenú pohľadávku z predaja zálohu na dražbe, ani výkonom záložného práva.

Stážovateľ svoju žalobu odôvodnil tým, že je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti, ktorá je podľa zápisu na liste vlastníctva zaťažená záložným právom v prospech žalovaného zriadeným

na základe záložnej zmluvy na účely zabezpečenia pohľadávky z úverovej zmluvy uzatvorenej s právnym predchodcom žalovaného a dlžníkom. Pohľadávka z úverovej zmluvy sa stala splatnou najneskôr 22. 3. 1996. Rozsudkom súdu právoplatným dňa 22. 10. 1997 bola dlžníkovi uložená povinnosť zaplatiť právnemu predchodcovi žalovaného pohľadávku z úverovej zmluvy. Listom z 5. 1. 2010 žalovaný vyzval sťažovateľa na úhradu pohľadávky z úverovej zmluvy, ktorá nebola splnená dlžníkom, oznámil sťažovateľovi začatie realizácie záložného práva, ako aj to, že sa bude domáhať uspokojenia pohľadávky z výťažku predaja nehnuteľnosti (zálohu) na dobrovoľnej dražbe podľa zákona o dobrovoľných dražbách.

Sťažovateľ namietal, že došlo k premlčaniu zabezpečenej pohľadávky z dôvodu uplynutia všeobecnej štvorročnej premlčacej doby (§ 387, § 397 ObchZ) bez ohľadu na to, že pohľadávka bola priznaná právoplatným rozhodnutím, resp. najneskôr uplynutím desaťročnej premlčacej doby (§ 408 ods. 1 ObchZ).¹ Záložné právo, ktoré sa premlčalo najneskôr k rovnakému dňu (§ 100 ods. 2, § 101 OZ),² síce naďalej existuje, avšak už iba v naturálnej forme a z tohto dôvodu sa nemožno domáhať ani jeho realizácie. Žalovaný sa navyše hodlá uspokojiť postupom podľa zákona o dobrovoľných dražbách, hoci úverová aj záložná zmluva boli uzatvorené pred prijatím tohto zákona, keď platná právna úprava takúto možnosť nepoznala, v tom čase vzniklo aj právo žalovaného domáhať sa uspokojenia zo zálohu, pričom možnosť takéhoto postupu vylučujú to aj prechodné ustanovenia Občianskeho zákonníka (§ 879e).³ Možnosť žalovaného domáhať sa uspokojenia zo zálohu sa musí posudzovať podľa predpisov účinných do 31. 12. 2002.

Žalovaný sa v konaní bránil tvrdením, že na základe právoplatného rozsudku súdu vedie ako oprávnený exekúciu proti dlžníkovi pre vymozenie pohľadávky z úverovej zmluvy, pričom táto exekúcia naďalej prebieha, vzhľadom k čomu jeho pohľadávka nemôže byť premlčaná. Poukázal na to, že § 879e OZ treba správne vykladať tak, že umožňuje realizovať záložné právo aj postupom podľa zákona o dobrovoľných dražbách (nepravá retroaktivita).

Okresný súd žalobu sťažovateľa zamietol. Vychádzal z toho, že žalovaný sa na základe § 151j ods. 1 OZ⁴ a § 879e ods. 1 OZ môže domáhať uspokojenia zo zálohu aj postupom podľa zákona o dobrovoľných dražbách. Vzhľadom na to, že súd nepovažoval za premlčanú pohľadávku z úverovej zmluvy, nemohlo dôjsť, podľa jeho názoru, ani k premlčaniu záložného práva (§ 100 ods. 2 OZ). Krajský súd na základe podaného odvolania rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. Podľa názoru všeobecných súdov: (1) § 408 ObchZ je potrebné vykladať tak, že nie je premlčanou pohľadávka uplynutím desiatich rokov od jej splatnosti v prípade, ak bolo o pohľadávke právoplatne rozhodnuté v súdnom konaní (bola veriteľovi priznaná rozsudkom súdu) a súčasne na jeho základe vedie veriteľ proti dlžníkovi exekúciu, ktorá v čase vzniesenia námietky premlčania záložcom stále trvala; (2) § 879e OZ je potrebné vykladať tak, že právo záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu treba posudzovať podľa predpisov účinných po 1. 1. 2003 aj v prípade, ak sa po prvý raz mohol domáhať uspokojenia zo zálohu už aj pred 31. 12. 2002.

Sťažovateľ s uvedeným výkladom nesúhlasil a považoval ho za ústavne nekonformný. Podanou ústavnou sťažnosťou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR⁵ a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR.⁶

Ústavný súd Slovenskej republiky dospel po preskúmaní veci k záveru, že rozhodnutím krajského súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa a v odôvodnení nálezu k veci uviedol: Záložné právo podlieha premlčaniu v trojročnej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť odo dňa, keď vzniklo právo na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky zo zálohu. Ak záložný veriteľ neuplatnil v premlčacej lehote právo na uspokojenie pohľadávky zabezpečenej výťažkom z predaja zo zálohu, má to za následok, ak sa záložca dovoľá premlčania tohto práva, že záložný veriteľ sa nemôže úspešne domôcť speňaženia zálohu (uspokojenia zabezpečenej pohľadávky z výťažku z predaja zálohu). Trojročná premlčacia doba záložného práva neuplynie skôr, než uplynie premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky. Tomu korešponduje aj § 151j ods. 2 OZ,⁷ podľa ktorého sa môže záložný veriteľ uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď je zabezpečená pohľadávka premlčaná. To však platí iba v prípade, ak nie je zároveň premlčané aj právo záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu, resp. v prípade, ak síce premlčané je, avšak záložca nevzniesol námietku premlčania. Pre prípad, že záložca a obligačný dlžník sú rozdielne osoby zároveň vyplýva aj to, že zatiaľ čo námietku premlčania pohľadávky môže účinne vzniesť iba obligačný dlžník (avšak nie záložca), v spojení s § 100 ods. 2 OZ platí, že námietku premlčania práva domáhať sa

1 § 408 ods. 1 ObchZ:

Bez ohľadu na iné ustanovenia tohto zákona sa skončí premlčacia doba najneskôr po uplynutí 10 rokov odo dňa, keď začala po prvý raz plynúť. Námietku premlčania však nemožno uplatniť v súdnom alebo rozhodcovskom konaní, ktoré sa začalo pred uplynutím tejto lehoty.

2 § 100 ods. 2 OZ:

Premlčujú sa všetky majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva. Tým nie je dotknutý § 105. Záložné práva sa nepremlčujú skôr, než zabezpečená pohľadávka.

§ 101 OZ:

Pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

3 § 879e ods. 1 OZ:

Ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 2003; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 2003 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov, ak nie je ustanovené inak.

4 § 151j ods. 1 OZ v znení účinnom od 1. 1. 2013:

Ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže záložný veriteľ začať výkon záložného práva. V rámci výkonu záložného práva sa záložný veriteľ môže uspokojiť spôsobom určeným v zmluve alebo predajom zálohu na dražbe podľa osobitného zákona, alebo domáhať sa uspokojenia predajom zálohu podľa osobitných zákonov, ak tento zákon alebo osobitný zákon neustanovuje inak.

uspokojenia zo zálohu môže vzniesť iba záložca (avšak nie obligačný dlžník zabezpečenej pohľadávky).

Účelom § 408 ods. 1 prvej vety ObchZ obsahujúceho absolútne obmedzenie predlžovania premlčacej lehoty je stanovenie konečného (maximálneho) momentu, v ktorom premlčacia doba uplynie bez ohľadu na iné ustanovenia Obchodného zákona, teda aj v prípade, ak došlo k jej faktickému predĺženiu, napríklad v dôsledku vykonania úkonu veriteľa na účely uspokojenia práva. Toto absolútne obmedzenie premlčacej doby sa vzťahuje na všetky prípady jej predlžovania podľa Obchodného zákonníka vrátane prípadu podľa § 402 ObchZ.⁸

Pokiaľ § 100 ods. 2 OZ predlžuje plynutie premlčacej doby práva domáhať sa uspokojenia zo zálohu tak, že ustanovuje, že záložné práva sa nepremlčujú skôr, než zabezpečená pohľadávka, vychádza z toho, že je potrebné skúmať iba to, kedy uplynie premlčacia doba zabezpečovanej pohľadávky, avšak nie to, či bola dlžníkom vo vzťahu k právu veriteľa domáhať sa splnenia zabezpečovanej pohľadávky aj vznesená námietka premlčania. Vznesenie námietky premlčania záložného práva je významné iba vo vzťahu k právu záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu, pričom je zrejmé, že túto námietku môže vzniesť iba záložca a po prvý raz tak môže (úspešne) urobiť až v momente, keď uplynula premlčacia doba aj zabezpečovanej pohľadávky, nielen trojročná premlčacia doba pre premlčanie práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu. V prípade, ak tieto premlčacie doby uplynuli, záložný veriteľ nezačal s predajom zálohu a záložca vzniesol námietku premlčania, stráca záložný veriteľ možnosť domáhať sa (proti vôli záložcu) uspokojenia zo zálohu, pretože jeho záložné právo je premlčané.

Pri ústavne konformnom výklade dotknutých ustanovení právnych predpisov, ktoré sa na vec vzťahujú v ich vzájomnej spojitosti, treba vychádzať aj z previazanosti § 408 (primárne) ods. 2 ObchZ⁹ a § 100 ods. 2 OZ, pričom neostáva než dospieť k záveru, podľa ktorého k predĺženiu premlčacej doby zabezpečenej pohľadávky nedochádza v obchodnoprávných vzťahoch nad rámec jej absolútneho obmedzenia, hoci sa už pre ňu vedie exekúcia, v dôsledku čoho ani podľa § 100 ods. 2 OZ nedôjde k predĺženiu (samostatnej) premlčacej doby záložného práva, keďže je už zabezpečená pohľadávka premlčaná sama osebe.

Ak krajský súd svoje rozhodnutie založil na takom výklade, ktorým dospel k záveru, podľa ktorého ani v prípade, ak záložca vznesie námietku premlčania práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu po márnom uplynutí desiatich rokov od splatnosti zabezpečenej pohľadávky a premlčacej doby záložného práva, počas ktorých sa uspokojenia zo zálohu jeho speňažením nedomáhal (bez ohľadu na to, či tak mohol alebo nemohol urobiť v konkrétnom prípade s ohľadom na odlišnosť osoby záložcu a dlžníka), nemá to za následok zánik možnosti záložného veriteľa domáhať sa núteného uspokojenia sa zo zálohu, vykladal uvedené ustanovenia spôsobom, ktorým poprel ich účel a zmysel.

K výkladu § 879e ods. 1 OZ ďalej Ústavný súd SR uviedol: Podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2002 sa posudzuje nielen platnosť vzniku záložného práva, ale aj nároky, ktoré zo záložného práva zriadeného pred 1. 1. 2003 vznikli. Jedným z nárokov záložného veriteľa je aj nárok domáhať sa uspokojenia zo zálohu, resp. výťažku z jeho predaja. Obsah tohto nároku, ktorý nepochybne vznikol pred 1. 1. 2003, sa nemohol zmeniť zmenou právnych predpisov práve z dôvodu času jeho vzniku. Je v súlade s princípom právnej istoty, aby sa spôsob uspokojenia zo zálohu záložného veriteľa riadil počas celého trvania práva záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu právnymi predpismi účinnými v čase vzniku záložného práva. Pokiaľ dôjde k ich následnej zmene do dňa vzniku práva záložného veriteľa domáhať sa splnenia zabezpečenej pohľadávky zo zálohu, vplyv zmeny právnej úpravy na takéto nároky je vyjadrený v prechodnom ustanovení právneho predpisu (§ 879e ods. 1 OZ). Bolo by z hľadiska rešpektovania základných princípov právneho štátu neakceptovateľné pripustiť, aby sa nároky účastníkov záložnej zmluvy, ktoré vznikli za predchádzajúcej právnej úpravy, riadili novou právnou úpravou, ktorú v čase vzniku nároku poznať nemohli.

Podľa názoru Ústavného súdu SR ani výkladom citovaných ustanovení nemožno dospieť k záveru, podľa ktorého by oprávnenie záložného veriteľa domáhať sa uspokojenia zo zálohu postupom podľa právnej úpravy účinnej do 31. 12. 2002 (v kontexte okolností veci sťažovateľa) bolo možné stotožniť s domáhaním sa uspokojenia zo zálohu na dobrovoľnej dražbe podľa dnes účinnej právnej úpravy. Krajský súd preto na zistený stav veci nepoužil ústavne súladne interpretovanú platnú a účinnú právnu normu (právne predpisy upravujúce postup pri uspokojení

5 Čl. 46 ods. 1 Ústavy SR:

„Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.“

6 Čl. 20 ods. 1 Ústavy SR:

Každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

7 § 151j ods. 2 OZ:

Ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže sa záložný veriteľ uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď zabezpečená pohľadávka je premlčaná.

8 § 402 ObchZ:

Premlčacia doba prestáva plynúť, keď veriteľ za účelom uspokojenia alebo určenia svojho práva urobí akýkoľvek právny úkon, ktorý sa považuje podľa predpisu upravujúceho súdne konanie za jeho začatie alebo za uplatnenie práva v už začatom konaní.

9 § 408 ods. 2 ObchZ:

Ak bolo právo právoplatne priznané v súdnom alebo rozhodcovskom konaní neskôr ako tri mesiace pred uplynutím premlčacej doby alebo po jej uplynutí, možno rozhodnutie súdne vykonať, ak sa konanie o jeho výkone začalo do troch mesiacov odo dňa, keď sa mohlo začať.

sa záložného veriteľa zo zálohu účinné do 31. 12. 2002), naopak, použil právnu normu, ktorá sa na vec sťažovateľa nevzťahovala.

Vzhľadom na to Ústavný súd SR konštatoval, že rozhodnutím krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR. Rozsudok krajského súdu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

*Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy
na citované ustanovenia pod textom*

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

Výstava v Lučenci začiatkom Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2016

Dňa 6. septembra 2016 sa uskutočnila vernisáž putovnej výstavy *Advokácia včera a dnes* v priestoroch poskytnutých BBSK – Novohradským múzeom a galériou v Lučenci, na Kubínyho námestí 3 v Lučenci, kde bude inštalovaná až do 30. septembra 2016.

Kubínyho námestie je považované za pôvodné stredové jadro mesta Lučenec.

Priestory výstavy venovanej histórii a súčasnosti jedného z najstarších povolání boli vybrané veľmi príhodne, ide totiž o neskorobarokovú budovu, v ktorej, po rekonštrukcii v polovici 19. storočia, bolo sídlo kráľovského okresného súdu v Lučenci až do roku 1902, kedy bola postavená nová budova súdu na Herzovej ulici a je sídlom Okresného súdu Lučenec až do dnes. V tejto budove krátko dobu vykonával funkciu súdneho úradníka aj najrevolučnejší zo štúrovských básnikov, Janko Král, tu vyšetroval zbehov a vzbúrencov proti absolutistickému habsburskému panstvu počas rokov 1848 – 1849.

Advokátske povolanie malo v Lučenci vždy mnohopočetných zástupcov (napríklad v roku 1931 v obvode Krajského súdu Banská Bystrica bolo v Lučenci najviac advokátov – 22, na druhom mieste bola Banská Bystrica s počtom 20, na treťom Turčiansky sv. Martin s počtom 10). Veľmi nás preto potešilo, že pri otvorení výstavy prišla prítomných pozdra-

viť **primátorka mesta Lučenec PhDr. Alexandra Pivková**, ktorá v úvode vyzdvihla prínos účinkovania advokátov pre mesto Lučenec a ich záujem nielen o profesijné záležitosti, ale aj o kultúrny a intelektuálny rozvoj.

Výstava v Lučenci je súčasne začiatkom **Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2016**, významným celoeurópskym podujatím, organizovaným Radou Európy a Európskou komisiou, ktoré upriamuje pozornosť najširšej verejnosti na mimoriadne hodnoty rozmanitého kultúrneho dedičstva v 49 účastníckych štátoch.

Výstavu *Advokácia včera a dnes* otvorila a vernisáž moderovala riaditeľka Novohradského múzea a galérie **PhDr. Ivetta Kaczarová**, ktorej, ako aj všetkým zamestnancom patrí veľké poďakovanie za vynikajúcu spoluprácu nielen poskytnutím priestorov, ale aj pri inštalovaní výstavy, jej propagácii a zabezpečení priebehu vernisáže. Za Slovenskú advokátsku komoru výstavu otvorila **Mgr. Viktória Hellenbart**, podpredsedníčka Slovenskej advokátskej komory, ktorá po privítaní troch desiatok prítomných hostí, osobitne predsedu Okresného súdu Lučenec, **JUDr. Miroslava Račka**, krátko oboznámila s okolnosťami vzniku výstavy, jej cieľov a zamerania. Výstava je určená nielen odbornej, ale aj širšej laickej verejnosti, jej cieľom je priblíženie osobitostí profesie advokáta, s edukatívnym cieľom pomôcť pri rozlíšení jednot-

livých právnických profesií a ich osobitých úloh a poslania. Stručný referát o histórii advokátskeho povolania, obohatený o zaujímavosti týkajúce sa Lučenca, predniesol **JUDr. Peter Kerecman**, advokát z Košíc, pod ktorého vedením úspešne pracuje skupina pre históriu advokácie pri Slovenskej advokátskej komore.

Putovná výstava, ktorá dosiaľ prešla už viacerými, prevažne väčšími mestami Slovenska, než je Lučenec, centrum novohradského regiónu, je obohatená popri 14 paneloch, na ktorých sa odvíja história advokácie, advokátskych komôr a významných osobností z radov advokátov, o kútik venovaný JUDr. Ľudovítovi Bazovskému (1872 – 1958), advokátovi a politikovi, zakladateľovi prvej slovenskej banky v Lučenci, poslancovi národnej rady 1. Československej republiky

a 1. županovi novohradskej župy po vzniku Československa. Múzeum obohatilo výstavu o rukopis JUDr. Bazovského z roku 1947 venovaný Božene Slančíkovej Timrave, ako zaslužilej umelkyni, v ktorej autor spomína na dlhoročnú známosť jeho otca, starého otca a jeho samotného so slovenskou inteligenciou v regióne Novohradu, najmä s jej otcom Slančíkom, ktorý pôsobil ako evanjelický farár v Políchni. V tejto súvislosti patrí poďakovanie aj PhDr. Angelike Šrámkovej, autorke monografie *Ľudovít Bazovský – Nezlomný rodák slovenský?*, ktorá súhlasila s použitím myšlienok z jej nádherne spracovanej publikácie, pri krátkom referáte o tejto osobnosti, ktorý predniesla prítomným Mgr. Viktória Hellenbart.

Bližšie informácie o výstave je možné získať na stránke www.nmg.sk. Záverom ešte raz poďakovanie všetkým organizátorom a prítomným. Prajeme výstave čo najviac návštevníkov a veríme, že prispeje k šíreniu dobrého mena advokácie na Slovensku.

Mgr. Viktória Hellenbart
podpredsedníčka SAK

foto: archív NMG, M. Libiaková

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa zišlo na prvom rokovaní po dvojmesačnej letnej pauze **9. septembra 2016 v Bratislave**. Viedol ho predseda JUDr. Hrežďovič, revíziu komisiu zastúpil predseda Mgr. Karkó.

JUDr. Hrežďovič na úvod pripomenul, že predsedníctvo uznesením z 24. júna 2016 poverilo zastupovaním predsedu v čase jeho neprítomnosti podpredsedu komory JUDr. Verku. JUDr. Hrežďovič mu poďakoval za jeho činnosť.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** prehľad rozhodnutí predsedu komory, resp. na základe poverenia podpredsedu komory v čase medzi zasadnutiami predsedníctva komory podľa § 4 ods. 2 Organizačného poriadku a podľa § 71 ods. 3 zákona o advokácii. Rozhodnutia sa týkali najmä udelenia súhlasu s navrhovanými obchodnými menami pre

spoločnosti s ručením obmedzeným. Zároveň **vzali na vedomie** uznesenia prijaté predsedníctvom komory per rollam.

V kontexte aktivít Slovenskej advokátskej komory v legislatívnom procese predsedníctvo komory **vzalo na vedomie** informácie v súvislosti s novelou zákona o konkurze a reštrukturalizácii, so zákonom o upomínacom konaní a Exekučným poriadkom.

Tajomník komory JUDr. Popovec **pripomenul**, že od 1. augusta 2016 majú advokáti povinnosť mať aktívované dátové schránky. Bude daný vykonávací predpis, ktorý stanoví, že až prvým aktívnym použitím dátovej schránky bude táto aktívovaná, resp. ak nebude takýto úkon vykonaný do konca roka, schránka bude automaticky aktívovaná 1. januára 2017. Komora v tejto oblasti komunikuje so Štatistickým úradom SR s cieľom zabezpečiť, aby boli dátové schránky pre všetkých advokátov aktívované.

Predsedníctvo komory **poverilo** vybraných členov spracovať komplexnú písomnú informáciu o používaní advokátskeho preukazu v súvislosti s dátovými schránkami a s tým spojenými otázkami.

Pýta(j)te sa predsedníctva

Majú advokáti povinnosť aktívovať si elektronickú schránku?

Aktivácia elektronických schránok sa vzťahuje na právnické osoby a zapísané organizačné zložky, ktoré majú sídlo na území Slovenskej republiky v zmysle § 60 ods. 9 zákona č. 305/2013. Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o e-Governmente“).

Táto povinnosť sa teda vzťahuje aj na advokátov (zapísaných v registri právnických osôb podľa zákona č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), teda advokátov vykonávajúcich advokáciu prostredníctvom obchodnej spoločnosti poskytujúcej právne služby (v zmysle § 12 ods. 1 písm. c), d), e) zákona o advokácii).

Na povinnú aktiváciu elektronickej schránky právnickej osoby nie je potrebný žiadny úkon jej majiteľa. Povinná aktivácia právnických osôb sa začína podľa druhej vety § 60 ods. 10 zákona o e-Governmente 1. augusta 2016. Proces aktivácie elektronickej schránky sa skončí prvým prihlásením sa osoby, oprávnenej na prístup a disponovanie s elektronickou schránkou, najneskôr však 1. januára 2017. Elektronická schránka je aktívovaná v momente, podľa toho, ktorá z týchto dvoch skutočností nastane skôr. Buď prvým prístupom osoby oprávnenej disponovať

za právnickú osobu s elektronickou schránkou po 1. auguste 2016, alebo automaticky 1. januárom 2017.

V súčasnosti je možné sa prihlásiť do elektronickej schránky výlučne prostredníctvom elektronickej občianskeho preukazu s čipom (ďalej len „eID“) a následného zadania bezpečnostného osobného kódu (ďalej len „BOK“). Žiadosť o vydanie eID je možné podať na oddelení dokladov Okresného riaditeľstva Policajného zboru. Spolu s eID je možné vyžiadanie BOK kódu, ktorú si zvolí držiteľ pri podaní žiadosti o vydanie občianskeho preukazu alebo neskôr osobne na okresnom riaditeľstve na základe osobitnej žiadosti.

Na prihlasovanie sa do elektronických schránok je možné použiť na účely autentifikácie (proces overenia identity) výlučne občiansky preukaz s čipom a bezpečnostný osobný kód, doklad o pobyte s elektronickým čipom a bezpečnostný osobný kód alebo alternatívny autentifikátor. **V prípade, že má právnická osoba zahraničného štatutárneho zástupcu**, tento nemá možnosť získať občiansky preukaz s čipom, nakoľko je jeho vydanie viazané na občianstvo SR.

Ak je štatutárny zástupca právnickej osoby zahraničná osoba je potrebné, aby štatutár udelil oprávnenie fyzickej osobe (občanovi SR, ktorý má občiansky preukaz s elektronickým čipom). Udelenie oprávnenia na prístup a disponovanie s elektronickou schránkou sa zasiela v listinnej podobe s úradne osvedčeným podpisom majiteľa elektronickej schránky právnickej osoby na adresu: Úrad vlády SR, P. O. BOX 11, Námestie slobody 1, 810 05 Bratislava 15. Listinná žiadosť musí byť v prípade úradného osvedčovania podpisu majiteľa elektronickej schránky mimo územia SR doplnená o apostilu alebo superlegalizáciu.

Členovia predsedníctva **schválili** Výročnú správu za obdobie 1. júla 2015 – 30. júna 2016, ktorá bude uverejnená na webovej stránke komory a **vzali na vedomie** návrh predsedníctva Rozhodcovského súdu Slovenskej advokátskej komory na zápis rozhodcov do zoznamu rozhodcov tohto rozhodcovského súdu.

Predsedníctvo komory **schválilo** stanoviská s úpravami vyplývajúcimi z diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami.

V ďalšej časti rokovania **vzalo na vedomie** závery zo zasadnutia Vzdelávacieho kolégia v súvislosti s prepracovanými písomnými a ústnymi otázkami na advokátske skúšky, s návrhmi tém a lektorov na zimný seminár advokátov, ktorý sa uskutoční 9. – 10. decembra 2016 v Hoteli Patria v Štrbskom Plese, s návrhmi lektorov na semináre advokátskych koncipientov v V. ročníku koncipientskej praxe a v súvislosti s návrhom zorganizovať ďalšie jednodňové regionálne semináre k novým procesným kódexom.

Členovia predsedníctva vzhľadom na novú systematiku skúšania na advokátskej skúške **schválili** zmenu Uznesenia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 17/1/2008/4 z 11. januára 2008, ktorým sa schvaľuje Skúšobný poriadok Slovenskej advokátskej komory pre skúšku spôsobilosti a zmenu § 8 Skúšobného poriadku (viď vestník SAK, čiastka 44). **Schválili** prepracované otázky na ústnu časť advokátskej skúšky s účinnosťou od 1. novembra 2016 a prepracované písomné úlohy za účelom zjednotenia náročnosti písomnej časti advokátskej skúšky s tým, že okruh otázok bude ďalej na návrh Vzdelávacieho kolégia dopĺňaný. **Vzali na vedomie** informácie o priebehu advokátskych skúšok s použitím elektronických prostriedkov. Uchádzači advokátsku skúšku v tomto modeli prvý raz vypracúvali v auguste 2016 pilotne v dvoch skúšobných senátoch, systém hodnotili kladne, nedostatky pri zavedení elektronické-

ho systému písomných advokátskych skúšok boli postupne odstránené.

V rámci informácií oddelenia výchovy a vzdelávania predsedníctvo komory **schválilo** termíny seminárov advokátskych koncipientov na jar a jeseň v roku 2017 v Hoteli Sitno vo Vyhniciach a v Hoteli Partizán na Táloch, termín letného seminára advokátov 2. – 3. júna 2017, termín Slovenských dní práva 5. – 6. októbra 2017 v Bratislave a systematiku organizácie seminárov v IV. a V. ročníku koncipientskej praxe v roku 2017.

V rámci príprav najbližšej konferencie advokátov, ktorá sa uskutoční 8. – 10. júna 2017 v bratislavskom kongresovom centre Incheba, predsedníctvo komory **vzalo na vedomie** informáciu o stave príprav interných predpisov a **schválilo** predbežný program konferencie.

Predsedníctvo komory **vzalo na vedomie** harmonogram podujatí komory na II. polrok 2016 a **schválilo** predbežný harmonogram podujatí komory na rok 2017.

Členovia predsedníctva v rámci rokovania o ekonomických otázkach **rozhodovali** o žiadostiach predložených advokátmi, **vzali na vedomie** porovnanie výnosov a nákladov seminárov advokátskych koncipientov a seminárov advokátov uskutočnených v I. polroku 2016, správu o hospodárení Slovenskej advokátskej komory za II. štvrťrok 2016 a **schválili** východiská rozpočtu Slovenskej advokátskej komory na rok 2017.

V ďalšej časti rokovania **vzali na vedomie** informácie o súdnych konaniach v statusových veciach, v ktorých je účastníkom Slovenská advokátska komora.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **vzali na vedomie** správy zo zahraničných pracovných ciest a **poverili** zástupcov komory účasťou na vybraných podujatiach so zahraničným prvkom.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach súvisiacich s matrikou advokátskych koncipientov, matrikou advokátov a matrikou usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností.

-km-

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie
vyhlásila aj na rok 2016

**XIV. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie
pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov**

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať e-mailom na adresu ondrisova@sak.sk alebo darina.stracinova@sak.sk.

Termín uzávierky je 30. november 2016.

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2016. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta informovať klienta – spotrebiteľa o výške odmeny za jeden úkon právnej služby

Neinformovanie klienta – spotrebiteľa advokátom pred každým úkonom právnej služby o výške odmeny za tento úkon nie je disciplinárnym previnením advokáta, pretože § 18 ods. 4 ZoA z hľadiska účelu právnej normy, histórie jej vzniku a časovej súvislosti je typická civilnoprávna norma vytvorená na sankcionovanie advokáta v civilnoprávnom vzťahu medzi advokátom a spotrebiteľom, v ktorej už je obsiahnutá sankcia za jej porušenie v podobe zániku práva advokáta na odmenu za poskytnuté právne služby.

I keď disciplinárnym previnením advokáta podľa § 56 ods. 1 ZoA je vo formálnom zmysle každé porušenie povinnosti advokáta podľa ZoA, pokiaľ by sa podeň subsumovalo aj porušenie povinnosti podľa § 18 ods. 4 ZoA, išlo by v materiálnom poňatí o prílišný formalizmus vedúci k extrémnej nespravodlivosti, čo je aj z hľadiska interpretácie právnych noriem ústavne neutržateľný stav.

*Rozhodnutie IV. disciplinárneho senátu SAK z 9. júna 2015,
sp. zn. DS IV.-44/15:2490/2014*

Dotknuté ustanovenie:

- § 18 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení

Rozhodnutím IV. disciplinárneho senátu SAK z 9. júna 2015, sp. zn. DS IV.-44/15:2490/2014 bol disciplinárne obvinený advokát

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 ZoA pre porušenie povinností advokáta uložených v § 18 ods. 4 zákona o advokácii,¹ ktorých sa mal dopustiť

tým, že

v rámci zastupovania sťažovateľa vo veci dovolania proti rozsudku krajského súdu neinformoval preukázateľne sťažovateľa pred každým úkonom právnej služby o výške odmeny za tento úkon, pretože

skutok nie je disciplinárnym previnením.

Z odôvodnenia:

Navrhovateľ podal na základe podnetu sťažovateľa návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému advokátovi pre skutok popísaný vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia z dôvodu porušenia povinnosti advokáta uvedenej v § 18 ods. 4 zákona o advokácii.

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania zistil, že disciplinárne obvinený prevzal dňa 4. 11. 2013 právne zastupovanie sťažovateľa na základe plnej moci zo dňa 4. 11. 2013 vo veci zastupovania sťažovateľa v dovolacom konaní voči rozsudku krajského súdu, čo vyplývalo z plnomocenstva zo dňa 4. 11. 2013, ako aj z vyjadrenia disciplinárne obvineného zo dňa 4. 5. 2015. Skutočnosť, že došlo k prevzatíu právneho zastupovania disciplinárne obvineným dňa 4. 11. 2013 bola medzi sťažovateľom a disciplinárne obvineným nesporná. Spornou skutočnosťou bolo, či disciplinárne obvinený informoval sťažovateľa v pozícii spotrebiteľa o výške odmeny za právne služby pred začatím poskytovania právneho zastupovania. Z dôkazov vykonaných na disciplinárnom pojednávaní vyplývalo, že táto skutočnosť ostala len v rovine tvrdenia disciplinárne obvineného. V konaní však neboli produkované žiadne dôkazy, z ktorých by objektív-

ne vyplývalo, že sťažovateľ v pozícii spotrebiteľa bol vopred pred začatím poskytovania právnych služieb informovaný o výške odmeny za právne služby. Disciplinárne obvinený síce predložil listiny týkajúce sa jeho odmeny za právne služby – príjmový doklad zo dňa 4. 11. 2013, vyúčtovanie zo dňa 16. 9. 2014, avšak z týchto listín nevyplývalo, že by disciplinárne obvinený informoval sťažovateľa vopred pred poskytovaním právnych služieb o výške odmeny za právne služby. Išlo totiž o listiny, ktoré súvisia *ex post* až s vyúčtovaním právnych služieb. Otázka správnosti vyúčtovania odmeny za právne služby však nebola predmetom tohto disciplinárneho konania. Ak navrhovateľ v disciplinárnom konaní tvrdí, že disciplinárne obvinený neinformoval sťažovateľa o výške odmeny pred poskytnutím právnej služby, t. j. ide o negatívnu skutočnosť, potom je bremeno dôkazné na disciplinárne obvinenom, aby preukázal opak, t. j. aby uniesol tvrdenie, že sťažovateľa o výške odmeny za právne služby vopred pred jej poskytnutím informoval. Disciplinárne obvinený však svoje bremeno tvrdenia neuniesol, pretože neprodukoval žiadny dôkaz, z ktorého by vyplývalo, že uvedenú informáciu sťažovateľovi poskytol. Na základe uvedeného disciplinárny senát mal za to, že skutok, ktorý sa kladie disciplinárne obvinenému za vinu, sa stal a spáchal ho disciplinárne obvinený.

Vzhľadom na to, že bolo preukázané, že skutok sa stal, disciplinárny senát ďalej zisťoval, či skutok má znaky disciplinárneho previnenia.

Predmetom posúdenia v tomto disciplinárnom konaní bolo, či porušenie povinnosti advokáta spočívajúce v opomenutí advokáta informovať klienta (spotrebiteľa) právnej služby o výške odmeny za úkon právnej služby ešte pred začatím poskytovania právnych služieb, je možné považovať za disciplinárne previnenie (disciplinárny delikt), samozrejme za situácie, že nejde o bezodkladný úkon.

V konaní bolo nesporné, že sťažovateľ v pozícii fyzickej osoby „nepodnikateľa“ je spotrebiteľom podľa noriem občianskeho práva, pretože ide o fyzickú osobu, ktorá nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti. Otázku, či ide o spotrebiteľa posúdil disciplinárny senát podľa noriem občianskeho práva. Postupoval tak z dôvodu, že zákon o advokácii vymedzenie spotrebiteľa neupravuje, pričom účelom vymedzenia pojmu „spotrebiteľ“ najbližšie zodpovedajú normy občianskeho práva, pretože aj samotná zmluva o právnej pomoci uzavretá medzi advokátom a fyzickou osobou (spotrebiteľom) sa spravuje ustanoveniami Občianskeho zákonníka (najmä príkaznej zmluvy podľa § 724 a nasl. ObčZ).

Disciplinárny senát považoval za potrebné objasniť predovšetkým účel a históriu vzniku právnej normy týkajúcej sa ochrany spotrebiteľa obsiahnutej v § 18 ods. 4 zákona o advokácii. Predmetná právna norma bola zavedená do zákona o advokácii na základe novely zákona o advokácii zákonom č. 304/2009 Z. z. účinným od 1. 9. 2009. To znamená, že ide o relatívne novú právnu normu, ktorá predtým v advokátskych stavovských predpisoch nebola zakotvená. Účelom tejto normy je predovšetkým ochrana spotrebiteľa,

ktorá sa za posledné roky začína favorizovať v civilnoprávných vzťahoch. Zákonnodarca touto normou jednoznačne chráni spotrebiteľa ako slabší subjekt neznalý spôsobu kontrahovania odmeny v oblasti právnych služieb. Až dovtedy, t. j. do 31. 8. 2009 platil právny stav aj pre kontrahovanie odmeny za právne služby na základe všeobecnej normy o odmene za právne služby normovanej v § 24 ods. 3 zákona o advokácii, podľa ktorého odmena advokáta sa určuje na základe dohody medzi advokátom a klientom; ak nedôjde k dohode, patrí advokátovi tarifná odmena. To znamená, že v prípade neexistencie dohody o výške odmeny spája zákon o advokácii (§24 ods. 3 zákona o advokácii) nevyvrátiteľnú domnienku, že došlo k dohode o odmene, a to k dohode na výške tarifnej odmeny, ktorá je presne stanovená vyhláškou č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. To znamená, že v prípade poskytovania právnych služieb je postačujúce, aby sa advokát dohodol na predmete právnej služby, dohoda by bola z hľadiska určitosti platná, aj keď sa nedohodol na odmene za právne služby. V prípade „nedohody“ o odmene má sa *ex lege* za to, že došlo k dohode na tarifnej odmene. Zákonnodarca zrejme nepovažoval takýto stav za priaznivý pre spotrebiteľa, a preto s účinnosťou od 1. 9. 2009 (zákonom č. 304/2009 Z. z.) prijal špeciálnu normu (§ 18 ods. 4 zákona o advokácii) týkajúcu sa normovania odmeny za právne služby vo vzťahu medzi advokátom a spotrebiteľom, t. j. na právny vzťah medzi advokátom a spotrebiteľom sa neaplikuje všeobecná norma týkajúca sa normovania odmeny (§ 24 ods. 3 zákona o advokácii). Z hľadiska účelu spotrebiteľskej normy (§ 18 ods. 4 zákona o advokácii) spotrebiteľ v pozícii slabšieho by mal vopred vedieť, za akých podmienok týkajúcich sa odmeňovania vstupuje do právneho vzťahu s advokátom.

Na základe vyššie uvedeného disciplinárny senát vychádzajúc z účelu právnej normy (najmä ochrana spotrebiteľa v civilnoprávnom vzťahu medzi advokátom a klientom), histórie jej vzniku (výrazný vplyv práva EÚ pri ochrane spotrebiteľa) a časovej súvislosti (zavedená relatívne v nedávnom období – v roku 2009), mal za to, že nejde o typickú advokátsku stavovskú normu.

Ďalej senát uviedol, že právna norma (§ 18 ods. 4 zákona o advokácii) v prípade naplnenia hypotézy „neinformovanie spotrebiteľa o výške odmeny za právne služby pred začatím vykonávania právnych služieb“ obsahuje už v samotnej dispozícii zároveň aj sankciu „advokát nemá právo na žiadnu odmenu“. Uvedené nie je tradičné, pretože právne normy zvyčajne bez ďalšieho nesankcionujú subjekty ihneď, bez toho, že by im umožnili inú nápravu porušenia povinnosti. Z charakteru tejto právnej normy teda vyplývala prísna sankcia pre advokáta v rovine civilného práva, pretože za právne služby, hoci by ich advokát vykonal v stopercentnej kvalite v prospech klienta, nemá právo na žiadnu odmenu.

Disciplinárny senát mal za to, že na základe vyššie uvedených hľadísk histórie a účelu vzniku právnej normy, jej prísnej sankcie v oblasti civilného práva, išlo o typickú civilnopráv-

nu normu vytvorenú na sankcionovanie advokáta v civilno-právnom vzťahu medzi advokátom a spotrebiteľom, pričom prísnosť tejto normy sa prejavuje v tom, že v prípade, ak advokát neinformuje spotrebiteľa o výške odmeny za právne služby pred poskytovaním právnych služieb, vykonáva právne služby *ex lege* zadarmo, t. j. nie je oprávnený vôbec žiadať od spotrebiteľa žiadnu odmenu za právne služby. Disciplinárny senát mal za to, že účelom uvedenej normy je sankcionovať advokáta v rovine civilného práva, pričom zároveň ide aj o dostatočnú sankciu pre advokáta. Zároveň bolo potrebné zdôrazniť, že „nedohoda“ o odmene za právne služby medzi advokátom a spotrebiteľom nemá absolútne žiadne nepriaznivé právne dôsledky na postavenie spotrebiteľa ako konzumenta právnych služieb, t. j. advokát takouto „nedohodou“ o odmene neporušuje žiadne iné právne normy týkajúce sa advokátskych stavovských predpisov, a teda ani žiadnym spôsobom nezhoršuje postavenie spotrebiteľa pri poskytovaní právnych služieb. Paradoxne, naopak, postavenie spotrebiteľa ako konzumenta právnych služieb v prípade „nedohody“ o odmene sa zlepšuje, pretože právne služby advokát musí poskytnúť spotrebiteľovi zadarmo.

Disciplinárny senát mal na zreteli, že disciplinárnym previnením advokáta podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii je vo formálnom zmysle každé porušenie povinnosti advokáta podľa ZoA, avšak, pokiaľ by sa podeň subsumovalo aj porušenie povinnosti podľa § 18 ods. 4 ZoA, išlo by v materiálnom poňatí o formalizmus vedúci k extrémnej nespravodlivosti, čo je aj z hľadiska interpretácie právnych noriem ústavne neudržateľný stav. V tejto súvislosti disciplinárny senát vychádzal aj z aktuálnej judikatúry Ústavného súdu SR rešpektujúcej ústavne konformný výklad právnych noriem advokátskeho disciplinárneho práva, podľa ktorej súd sa musí odchýliť od doslovného znenia právneho textu v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). V takýchto prípadoch sa musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (*Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 341/07 z 1. júla 2008 zverejnený v Zbierke nálezov a rozhodnutí ÚS SR pod č. 36/2008*).

Na základe uvedeného vychádzajúc z účelu právnej normy (§ 18 ods. 4 zákona o advokácii), histórie vzniku právnej normy, civilnoprávny charakter právnej normy, prísnu civilnoprávnu sankciu, žiadne nepriaznivé dôsledky pre spotrebiteľa v prípade jej porušenia (naopak, porušenie má za následok zlepšenie postavenia spotrebiteľa, keďže právne služby má zadarmo), disciplinárny senát dospel k záveru, že porušenie povinnosti advokátom uvedené v § 18 ods. 4 zákona o advokácii, nie je možné považovať za disciplinárne previnenie v zmysle § 56 ods. 1 zákona o advokácii.

Disciplinárny senát mal za to, že je jeho ústavnou povinnosťou odchýliť sa od doslovného znenia § 56 ods. 1 zákona o advokácii, že disciplinárne previnenie je každé poru-

šenie povinnosti podľa zákona o advokácii, t. j. aj porušenie povinnosti advokáta vyjadrené v hypotéze právnej normy uvedenej v § 18 ods. 4 zákona o advokácii. Pokiaľ by totiž disciplinárny senát § 56 ods. 1 zákona o advokácii v spojení s § 18 ods. 4 zákona o advokácii interpretoval doslovne, viedol by takýto výklad k prehnanému formalizmu a nezmyselnému šikanovaniu advokátov v rovine disciplinárneho konania, hoci advokáti už raz boli potrestaní zákonodarcom prísnou sankciou v duchu hesla: „*Ak sa nedohodneš na odmene za právne služby so spotrebiteľom, pracuješ zadarmo*“. Na základe uvedeného rozhodol disciplinárny senát tak, ako je to uvedené v enunciaci tohto rozhodnutia.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámka:

1 § 18 ods. 4 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný v priebehu poskytovania právnej služby informovať klienta, ktorý je spotrebiteľom právnej služby, o výške odmeny za úkon právnej služby ešte pred začatím tohto úkonu, inak mu odmena nepatrí. To neplatí v prípade, ak je potrebné úkon právnej služby vykonať bezodkladne.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátka

Jesenné semináre advokátskych koncipientov

Trestné právo, III. ročník

13. – 15. 10. 2016 Tále, hotel Partizán

Trestné právo, I. ročník

20. – 22. 10. 2016 Vyhne, hotel Sitno

Civilné právo, IV. ročník

3. – 5. 11. 2016 Vyhne, hotel Sitno

Civilné právo, II. ročník

10. – 12. 11. 2016 Tále, hotel Partizán

Trestné právo, I. ročník

24. – 26. 11. 2016 Tále, hotel Partizán

XXIV. Karlovarské právnické dni

V dňoch 16. až 18. júna 2016 sme sa spolu s JUDr. Jánom Havlátom, členom P SAK, zúčastnili na už XXIV. ročníku právnickej konferencie Karlovarské právnické dni, ktorá sa tradične konala v hoteli Thermál v Karlových Varoch.

Na konferencii sa zúčastnili významní prednášajúci z Čiech a Slovenska a dokonca predseda Tribunálu súdneho dvora Európskej únie **Dr. Jäger** a dvaja sudcovia Tribunálu **prof. Pelikánová** a rakúsky sudca **Dr. Kreuzschitz**.

Konferenciu otvoril tradične viceprezident KPD **JUDr. Vladimír Zoufalý**.

Program konferencie sa začal úvodnou prednáškou **prof. Jozefa Bejčka DrSc.** z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne na tému **Závazky zo zmlúv či zákona a zodpovednosť za ich porušenie**. Autor podrobil vo svojom príspevku kritiku českú novelu zákona o významnej tržnej sile. Odmietol reguláciu, ktorá narúša prirodzené ekonomické prostredie. Vyzdvihol úlohu samoregulácie obchodných refazcov a spojenie kombinácie autoregulácie s účinným vymáhaním práva by podľa neho splnilo účel lepšie ako zášahy štátu.

V ďalšom zaujímavom príspevku sa **JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D.**, tiež s PF MU Brno, venovala téme **Porušenie záväzkového práva ako nekalá súťaž alebo nekalá obchodná praktika**. Posudzovala možný súbeh porušenia záväzkového práva, nekalej obchodnej praktiky a nekalej súťaže vo vzťahu podnikateľa a spotrebiteľa.

Dr. Christa Kissling z Inštitútu európskeho deliktneho práva Rakúskej akadémie vied sa vo svojom príspevku zaoberala témou úplatkov resp. **neplatnosťou dohôd o úplatkoch na príkladoch švajčiarskeho práva**. Dohoda o úplatkoch je absolútne neplatná, neplatnosť pôsobí ex tunc a nie je možné žiadať vrátenie úplatku z dôvodov bezdôvodného obohatenia. Ide o naturálnu obligáciu, ktorú nie je možné vymáhať. Dáva prednosť trestnoprávnemu zabaveniu ako vymáhaniu. Zamýšľa sa de lege ferenda vo švajčiarskej úprave zaviesť pravidlo, že úplatok za každú cenu nemôže zostať príjemcovi, ale sa musí vydať štátu.

S veľkým záujmom sa stretol príspevok **Mgr. Františka Korbela, Ph.D.** na tému **nového zákona o registri zmlúv**, ktorý vyvolal v Česku medzi právnickou verejnosťou veľkú diskusiu. Autor predstavil základné princípy nového zákona a poukázal na niektoré aplikačné problémy.

Slovensko reprezentovali na podujatí **doc. JUDr. Marek Števec, Ph.D.** a **JUDr. Andrea Moravčíková, Ph.D.**

Doc. Števec veľmi pútavo hovoril o **postavení súdu a strán v rekodifikovanom slovenskom civilnom procese**. Pre našich čitateľov je to známa téma. Táto prednáška vyvolala obsiahlu diskusiu, pričom diskutujúci veľmi kladne hodnotili upravený proces dokazovania v našom novom CSP ako moderný a určite zaujímavý najmä z hľadiska či skutočne prinesie predpokladané urýchlenie konania na súde. Zo strany diskutujúcich však zazneli aj obavy z možného negatívneho dopadu tejto právnej úpravy na účastníkov sporu, najmä pokiaľ nebudú zastúpení v spore advokátom.

Veľmi zaujímavým a podnetným bol príspevok **JUDr. Moravčíkovej** o **postavení judikatúry v slovenskom práve**. Ide skutočne o aktuálnu tému, ktorá rieši niekedy zásadnú otázku, čo je vlastne judikatúra. Judikatúra ako výsledok sudcovskej tvorby práva. Čo možno zaradiť pod pojem judikatúra v slovenskom právnom poriadku. Autorka sa zaoberala z tohto pohľadu jedinou relevantnou judikatúrou, ktorou je judikatúra formovaná publikovanými rozhodnutiami NS SR a publikovanými rozhodnutiami súdov nižšieho stupňa v Zbierke. Téma je aktuálna pre nás najmä z dôvodu, že v podaniach niektorých advokátov sa objavuje právna argumentácia, ktorá je z tohto pohľadu niekedy neakceptovateľná a uvádza sa v týchto podaniach úplne zbytočne.

Zaujímavá bola aj prednáška českého ústavného sudcu **doc. JUDr. Šimíčka Ph.D.**, ktorý v plnom znení uverejnil aj český Buletin advokacie v čísle 7 – 8/2016 a týkal sa českej právnej úpravy ústavnej sťažnosti, a to vzťahom medzi dovolaním a ústavnou sťažnosťou. Autor túto tému spracoval vzhľadom na súčasnú českú právnu úpravu, ktorá nie je jednoznačná.

Sprava: pražská vrchná štátna zástupkyňa **Lenka Bradáčová**, predseda NS ČR **Pavel Šámal** a moderátor advokát **Ondřej Trubač**

S konaním a špecifikami pred Tribunálom Súdneho dvora EU v Luxemburgu oboznámil účastníkov rakúsky sudca Tribunálu **Dr. Viktor Kreuzschitz**. Zaujímavé je napr. obmedzenie rozsahu strán jednotlivých podaní (max. 50 strán) a cenná rada, ako majú účastníci pred Tribunálom argumentovať a vystupovať, napr., že nie je možné pred Tribunálom argumentovať národnou judikatúrou.

Program karlovarskej konferencie pokračoval v piatok vystúpením vrchnej štátnej zástupkyne **JUDr. Lenky Bradáčovej, Ph.D.**, ktorá sa zaoberala problematikou dozoru a dohľadu na štátnom zastupiteľstve.

Prof. JUDr. Pavol Šámal vystúpil s prednáškou na tému **znalci a ich trestná zodpovednosť**. Vyslovil okrem iného názor, že vzhľadom na české skúsenosti so znalcami v niektorých medializovaných kauzách, ktoré sú známe aj u nás na Slovensku je potrebné v právnej úprave uvažovať o oddelení súdnych znalcov ako výlučnej skupiny špecializovaných znalcov pre potreby súdnych konaní (napr. trestných alebo občianskoprávných) od komerčných znalcov, ktorí by mali byť organizovaní na živnostenskom princípe. Rozsiahle sa zaoberal trestnou zodpovednosťou znalcov za nepravdivé znalecké posudky s tým, že je v praxi niekedy ťažko preukázať najmä úmyselné konanie znalca, čo vyžaduje pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu trestný zákon.

Ďalej vystúpili v tento deň predseda Tribunálu **Marc Jäger** s prednáškou **o právnej ochrane v zrýchlenom konaní pred súdom Európskej únie**. Zrýchlené konania majú za účel buď skrátiť normálnu dĺžku trvania súdneho konania alebo zabrániť tomu, aby žalobca počas trvania tohto konania neutrpel vo svojich záujmoch nenahraditeľnú ujmu. Konštatoval, že doba trvania konania pred Tribunálom bola v r. 2015 už len 20 mesiacov. Niektoré komplikované prípady týkajúce sa napr. hospodárskej súťaže trvajú niekedy aj 50 mesiacov. Poukázal na rozdiel medzi zrýchleným konaním podľa čl. 151 až 155 rokovacieho poriadku Tribunálu a konaním o vydanie predbežného opatrenia podľa čl. 156 až 161 rokovacieho poriadku.

Prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., česká sudkyňa Tribunálu vystúpila s témou týkajúcou sa **odôvodnenia súdneho a správneho rozhodnutia**. Zaoberala sa najmä problematikou rozhodovacej praxe Súdneho dvora EU (SDEU) a v jeho rámci najmä Tribunálu EU na jednej strane a českou súdnou praxou na strane druhej.

V tento deň ešte vystúpili **JUDr. PhDr. Karel Šimek LL.M Ph.D.** na tému **zásady správneho trestania** a **JUDr. Pavol Baxa** sa zaoberal zásadou **ne bis idem vo vzťahu daňového a trestného práva**, čo je téma aktuálna aj u nás. Na to nadväzoval príspevok **JUD. Františka Púryho**, ktorý sa zaoberal **trestnoprávnou problematikou** danej témy.

Na záver piatkového programu vystúpil **prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen**, prezident KPD so svojimi poznámkami k návrhu Európskej komisie týkajúcej sa určitých **zmluvných a právnych aspektov poskytovania digitálnych obsahov**. Ide o smernice v oblasti uzatvárania zmlúv on-line. Poukázal najmä na markantné rozdiely medzi spoločným európskym právom kúpnej zmluvy (CESL) a smernicou 2015/634.

Advokát Jozef Vozár v rozhovore s prezidentom KPD Friedrich Graf von Westphalen

Posledný deň konferencie bol venovaný **korporátnemu právu** a na úvod programu vystúpil **prof. JUDr. Ján Dedič** na tému, v ktorej sa zaoberal interpretačnými problémami úpravy opatrovníctva vo vzťahu k obchodným korporáciám.

Doc. JUDr. Ivana Štenglová sa vo svojom príspevku zaoberala **problémami zmien zakladateľského právneho konania kapitálovej obchodnej spoločnosti**, jeho formou a následkami porušenia. Zaoberala sa aj niektorými právnymi problémami zmeny stanov resp. zmeny spoločenskej zmluvy.

Na záver konferencie vystúpili **Mgr. Michal Králik, Ph.D.** so zaujímavým príspevkom **o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri športovom záporení** a s filozofickou úvahou **JUDr. Roman Fiala** na tému **hľadania zmyslu a účelu práva v dobe „sťahovania národov“**.

Ako vždy, v predposledný deň konferencie, teda v piatok sa konala slávnostná recepcia, kde boli odovzdané prestížne ceny KPD za najlepšie právnický časopis. Tu opäť dominoval český **Bulletin advokacie**. Autorskú cenu za najlepšiu právnickú publikáciu získalo dielo kolektívu autorov Pavol Rychetský, Tomáš Langášek, Tomáš Herc, Peter Mlsna a kol. **„Ústava Českej republiky. Zákon o bezpečnosti Českej republiky“**, **Komentár** vydavateľa Wolters Kluwers.

Ako najlepšie judikát cenu „Pocta judikátu“ získal nálež NS ČR týkajúci sa dôsledkov **šikanózneho insolvenčného návrhu** zo dňa 26. 2. 2015 sp. zn. 8 Tdo 1352/2014 (predsedníčka senátu JUDr. Milada Šámalová).

Na záver treba povedať, že program konferencie bol skutočne bohatý a zaujímavý, hoci niektoré témy sa týkali už len výlučne českého právneho poriadku. Bolo na škodu vecí, že sa na konferencii zúčastnilo minimum účastníkov zo Slovenska. Úroveň konferencie bola však ako vždy veľmi vysoká, pričom program zaujal aj vystúpeniami sudcov Tribunálu.

JUDr. Jozef Brázdil
Foto Martin Frajt

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Substitučné zastupovanie advokáta osobou bez právneho vzdelania

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak zamestnáva a poveruje na svoje zastupovanie osobu bez právnického vzdelania, u ktorej nie je možné predpokladať, že úkon, na ktorý bola poverená ako substituent, vykoná riadne.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK z 10. apríla 2015, sp. zn. K 52/2014¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1 a 2, § 17 a § 26 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1 a čl. 11 ods. 3 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- čl. 2 uznesenia predstavenstva ČAK č. 6/1998 Vestníka zo dňa 8. 12. 1998, ktorým sa stanovujú pravidlá pre výkon substitučního oprávnienia advokátskych koncipientov a iných zamestnancov advokáta
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2² a § 16 ods. 2³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 2 ods. 3⁴ Advokátskeho poriadku SAK z 15. júna 2013, uznesenie č. 14 predsedníctva SAK zo 7. novembra 2006 o pravidlách výkonu substitučního oprávnienia advokátskych koncipientov

Rozhodnutím disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie z 10. apríla 2015, sp. zn. K 52/2014 bola disciplinárne obvinená advokátka uznaná za vinnú z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustila

tým, že

po tom, čo dňa 31. 5. 2013 uzavrela s L. M., ktorá je štatutárnym orgánom, jednou z konateľiek spoločnosti M., s. r. o., neoprávnené poskytujúcej právne služby, dohodu o vykonaní práce podľa § 75 zák. práce, na základe ktorej pre ňu ako zamestnávateľa mala L. M. ako zamestnanec vykonávať prá-

ce, spočívajúce v administratíve, dňa 10. 10. 2013 poverila L. M., aby ju ako substituent zastupovala vo veci jej klienta R. N. ako žalobcu v konaní vedenom na okresnom súde o zrušení rozhodcovského nálezu na pojednávaní na tomto súde dňa 24. 10. 2013, hoci L. M. nedisponuje právnickým vzdelaním a vzhľadom na jej doterajšiu prax aj ostatné okolnosti nebolo možné predpokladať, že zastupovanie na súdnom pojednávaní vykoná s potrebnou odbornou starostlivosťou a v súlade s právami a povinnosťami, ktoré pre advokáta vyplývajú zo zákona a zo stavovských predpisov, pričom sa tak podieľa na činnosti M., s. r. o., spočívajúcej v neoprávnenom poskytovaní právnych služieb, a túto činnosť podporuje,

čím porušila

§ 16 ods. 1 a 2⁵ a § 17⁶ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1⁷ a čl. 11 ods. 3⁸ Pravidiel profesionálnej etiky, § 26⁹ zákona o advokácii v spojení s čl. 2¹⁰ uznesenia predstavenstva ČAK č. 6/1998 Vestníka (o pravidlách pre výkon substitučního oprávnienia advokátskych koncipientov a iných zamestnancov advokáta).

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenej za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške **30 000 Kč**.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát vychádzal pri prerokovaní veci disciplinárne obvinenej z obsahu disciplinárneho spisu, vrátane vyjadrenia disciplinárne obvinenej.

Disciplinárne obvinená uviedla, že nevedela, že predmetná spoločnosť ponúka právne služby, pričom s webovými stránkami spoločnosti, z ktorých táto skutočnosť má vyplývať, sa oboznámila až podaním disciplinárnej žaloby. L. M.

poverila zastupovaním na súde, pretože o nej vedela, že hoci nedisponuje právnym vzdelaním, na strednej odbornej škole a realitnej vysokej škole mala základy práva. Disciplinárne obvinená uviedla, že na základe uzatvorenej dohody o vykonaní práce poverila L. M. zastupovaním celkovo na šiestich súdnych pojednávaních v priebehu rokov 2013 a 2014. Bolo tomu tak prevažne v čase, keď sa disciplinárne obvinená nemohla zúčastniť na pojednávaní osobne zo zdravotných dôvodov, a neuviedla si, že týmto postupom môže porušovať advokátske predpisy. Uznala však, že spätne to nehodnotí ako šťastné riešenie.

Disciplinárny senát na základe vykonaných dôkazov dospel k záveru, že disciplinárna žaloba je dôvodná.

Hoci § 25 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, pripúšťa, aby sa advokát nechal zastúpiť svojím zamestnancom alebo iným zástupcom, disciplinárny senát je toho názoru, že toto ustanovenie nezabavuje advokáta povinnosti prihliadať na to, či daná osoba má potrebné odborné znalosti a skúsenosti na to, aby mohla zastúpiť advokáta pri príslušnom právnom úkone. Z vyjadrení disciplinárne obvinenej bolo zistené, že poslala L. M. na súd pojednávať klientovu žalobu iba na základe povedomia o tom, že splnomocnenkyňa mala na strednej a vysokej škole neprávnického typu predmet základy práva. Disciplinárne obvinená teda vedela, že L. M. nemá právnické vzdelanie. Navyše tak neurobila iba raz, ale dokonca v šiestich prípadoch na základe doloženej dohody o vykonaní práce. Disciplinárne obvinená nepredložila v rámci disciplinárneho konania, hoci na to bola senátom vyzvaná, plnomocenstvá, na základe ktorých L. M. disciplinárne obvinenú na súdoch zastupovala. Z disciplinárnej žaloby a zo samotných vyjadrení disciplinárne obvinenej však možno predpokladať, že účasť L. M. na súde účtovala disciplinárne obvinená ako právny úkon započítaný do trov konania. Disciplinárne obvinená tak svojím postupom podporovala tzv. pokútnictvo zo strany spoločnosti M., s. r. o., a jej konateľky L. M., s ktorou uzavrela trvalú spoluprácu. Túto spoluprácu disciplinárne obvinená podľa svojich slov ukončila až po tom, čo na ňu bola podaná disciplinárna žaloba.

Pri stanovení sankcie prihliadol disciplinárny senát na charakter skutku, na závažnosť a následky konania disciplinárne obvinenej, na jej postoj k veci, ako aj na jej osobné pomery, ku ktorým sa vyjadřila vo svojom písomnom vyjadrení k disciplinárnej žalobe. Disciplinárny senát sa stotožnil s disciplinárnym žalobcom v tom, že dostatočným disciplinárnym opatrením je pokuta, avšak oproti disciplinárnym žalobcom navrhovanej výške senát pokutu stanovil vo výške 30 000 Kč.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámky

- 1 preložené a spracované z publikácie **Bulletin advokácie – Sbíрка kárných rozhodnutí České advokátní komory 2014 – 2015 (zvláštní číslo/duben 2016)**. Česká advokátní komora, Praha 2016, s. 87 – 88

2 § 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

3 § 16 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:

„Pri jednotlivých úkonoch môže advokáta zastúpiť advokátsky koncipient alebo aj iný zamestnanec advokáta.“

4 § 2 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je oprávnený poskytovať právne služby len v rámci výkonu slobodného a nezávislého povolania. Advokát sa nesmie podieľať na činnosti osôb, ktoré poskytujú právne služby bez oprávnenia vyžadovaného zákonom, ani takúto činnosť podporovať.“

5 § 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:

„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnym alebo stavovským predpisom; o čom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný konať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

6 § 17 českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže stanoví stavovský predpis.“

7 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

8 čl. 11 ods. 3 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát sa nesmie podieľať na činnosti osôb, ktoré poskytujú právne služby, hoci na to nie sú oprávnené, ani takúto činnosť podporovať. V obzvlášť závažných prípadoch oznámi osobu, ktorá vykonáva takú činnosť, Komore.“

9 § 26 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Ak nestanoví osobitný predpis inak, advokát sa môže pri jednotlivých úkonoch právnej pomoci nechať zastúpiť i zamestnancom advokáta alebo advokátským koncipientom.“

10 čl. 2 ods. 1 uznesenia predstavenstva ČAK č. 6/1998 Vestník:

„Advokát môže ustanoviť advokátskeho koncipienta alebo iného svojho zamestnanca svojím zástupcom len na vykonanie takých úkonov právnej pomoci, u ktorých sa vzhľadom na jeho znalosti, osobné vlastnosti a doterajšiu prax, ako aj vzhľadom na povahu veci dá predpokladať, že ich advokátsky koncipient alebo iný zamestnanec advokáta vykoná s potrebnou odbornou starostlivosťou a v súlade s právami a povinnosťami, ktoré pre advokáta vyplývajú zo zákona a zo stavovských predpisov.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková, advokátka

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 7 – 8/2016 českého *Bulletinu advokacie*

JUDr. Radim Miketa, člen predstavenstva ČAK vo svojom úvodníku *Pestrá, a predsa rovnaká advokácia* reaguje na úvodník JUDr. Glatzovej z predchádzajúceho čísla *Bulletinu advokacie* o kvalite a spôsobe poskytovania právnych služieb v Českej republike.

V rámci **Aktualít** Mgr. Róbert Nemeč, LL.M., podpredseda ČAK informuje o spoločnom stretnutí členov predsedníctva SAK a ČAK, ktoré sa uskutočnilo 8. a 9. júna 2016 v Prahe za účelom vzájomnej výmeny informácií a skúseností z činnosti oboch komôr. Na stretnutí rezonovala predovšetkým téma neoprávneného poskytovania právnych služieb, rovnako informácie o legislatívnych procesoch v SR a ČR.

Rubrika venuje priestor rekapitulácii toho najlepšieho z XXIV. Karlovarských právnických dní, ktoré sa konali 16. – 18. 6. 2016 za účasti českých, slovenských, nemeckých či rakúskych právnikov či výzve Rady európskych advokátskych komôr (CCBE) k možnosti zapojenia sa do projektu Európski advokáti na ostrove Lesbos, ktorého cieľom je zaisťiť právnu pomoc migrantom v hotspote „Moria Camp“.

Časť **Z judikatúry** obsahuje uznesenie Ústavného súdu ČR z 28. 3. 2013, sp. zn. III. US 772/2013, *k prípustnosti dovolania, vyčerpania procesných prostriedkov*, nález Ústavného súdu ČR z 5. 4. 2016, sp. zn. III. US 875/14, *k otázke začiatku plynutia vydržacej lehoty podľa § 134 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník podľa ktorého vydržacia lehota začína plynúť až od okamihu, kedy sa vydržiteľ ujme oprávnenej držby, t. j. začne v dobrej viere s vecou nakladať ako s vlastnou*, nález Ústavného súdu ČR z 15. 3. 2016, sp. zn. III. US 1237/15 *k poučovacej povinnosti súdu o možnosti podania kasačnej sťažnosti*.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, rozsudok z 23. 2. 2016, č. 3473/11, MEFAALANI proti Cypru – k čl. 5 Dohovoru (právo na slobodu a bezpečnosť) – *k vyhostovacej väzbe sťažovateľa pred jeho vyhostením z Cypru do Sýrie*, rozsudok z 16. 2. 2016, č. 27236/05, YEVDOKIMOVI a ďalší proti Rusku – k čl. 6 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie) *k nemožnosti účastníka občiansko-právneho konania, ktorý je vo výkone trestu odňatia slobody, byť prítomný na súdnom konaní*, rozsudok z 19. 11. 2015, č. 46998/08, MIKHAYLOVA proti Rusku – k čl. 6 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie) *k neposkytnutiu bezplatného právneho zastúpenia v správnom konaní*, rozsudok z 11. 11. 2015, č. 2130/10, EL KAADA proti Nemecku *k zrušeniu podmienčného odloženia výkonu trestu odňatia slobody*

na základe pevného presvedčenia súdu o tom, že sťažovateľ sa dopustil iného trestného činu.

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Praktický komentár k občanskému súdnému rádu a jiným předpisům civilního procesu* (Petr Lavický a kol.), *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku* (Josef Šilhán), *Soustava exekučního práva. Soudní řízení nesporné* (Václav Hora), *Komentář k zákonu o zadávání veřejných zakázek* (Pavel Herman, Vlastimil Fidler a kol.), *Vina soudce Brennera* (Petr Ritter).

Časť **Z českej advokacie** obsahuje Stanovisko Výboru ČAK pre odbornú pomoc a ochranu záujmov advokátov z 29. 4. 2016 o domovej prehliadke v advokátskej kancelárii a Rozhodnutie odvolacieho kárneho senátu odvolacej kárnej komisie ČAK z 4. 12. 2015, sp. zn. K 52/2015 podľa ktorého je *kárnym previnením, ak advokát prevedie peniaze z depozitného účtu na svoj účet za účelom získania úroku.*

V časti **Z Európy** bulletin prináša zaujímavý príspevok JUDr. Antonína Mokrého a JUDr. Evy Indruchovej s názvom *Nové téma dňa (aj zajtrajška)* o budúcnosti poskytovania právnych služieb nielen v Českej republike, rovnako informácie o študijnom pobyte niektorých advokátov a advokátskych koncipientov pri Európskom dvore pre ľudské práva v Štrasburgu organizovaného pod záštitou ČAK.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D.

Vzťah dovolania a ústavnej sťažnosti včera, dnes a zajtra

Autor v príspevku poukazuje, na základe existujúcej judikatúry Ústavného súdu ČR, na problematiku posudzovania prípustnosti ústavnej sťažnosti pred a po 1. 1. 2013 vo vzťahu k inštitútu dovolania. V prípade riadnych či mimoriadnych opravných prostriedkov nevznikajú aplikačné problémy, čo je primárne dané charakterom riadnych opravných prostriedkov, voči ktorým je ústavná sťažnosť neprípustná z dôvodu nevyčerpania všetkých procesných prostriedkov obrany sťažovateľa, naopak, právna úprava ostatných mimoriadnych opravných prostriedkov zákonodarca upravil natoľko jednoznačne, že účastníkom konania nie je zrejme, či v ich právnej veci je možné ústavnú sťažnosť podať alebo nie. Základný problém vzťahu dovolania a ústavnej sťažnosti vníma ako následok reštriktívnej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu ČR, resp. ako problém systémový, pričom riešenie hľadá predovšetkým v tom, aby si sám najvyšší súd stanovil, či jeho cieľom pri posudzovaní prípustnosti ústavných sťažností bude záujem na zjednocovaní judikatúry alebo ochrana základných práv.

doc. JUDr. Jiří Herczeg, Ph.D.

Prípád Erdogan a hranica prijateľnej kritiky verejne činných osôb

Príspevok reaguje na žiadosť tureckého prezidenta Recepta Tayyipa Erdogana o udelenie súhlasu nemeckej vlády k trestnému stíhaniu nemeckého moderátora a satirika Jana Böhmmermana, ktorý vo svojom televíznom programe *Neo Magazine Royal* odvysielaného 31. 3. 2016 vo verejnopráv-

nej televízii ZDF, počas Erdoganovej oficiálnej štátnej návštevy Nemecka, predniesol satirickú báseň, ktorou tureckého prezidenta hrubo urazil. Autor v príspevku veľmi zaujímavým spôsobom, na tomto konkrétnom prípade, poukazuje na kritizovanú nemeckú právnu úpravu verbálnych trestných činnou voči orgánom cudzích štátov, resp. hranicu prejavu slobody a práva na ochranu osobnosti v prípade verejnej činných osôb v komparácii s právnou úpravou Českej republiky s odkazom na judikatúru Ústavného súdu ČR, Spolkového ústavného súdu, Najvyššieho súdu USA či Európskeho súdu pre ľudské práva.

doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.

Zastupovanie v správnom konaní a dátové schránky

Článok analyzuje aplikačné problémy spojené s pluralitou existencie dátových schránok, tak zo strany orgánov verejnej správy, ako aj zo strany povinných subjektov s akcentom na právnu úpravu doručovania podľa českého správneho alebo daňového poriadku, ktoré doručovanie upravujú odlišne od iných procesných kódexov. Primárne platí, že doručovať je potrebné do tej dátovej schránky, v akej pozícii osoba, ktorej sa doručuje v konaní vystupuje (advokát, advokát ako správca konkurznej podstaty, advokát ako konateľ obchodnej spoločnosti poskytujúcej právne služby a podobne). Na druhej strane, podľa dnes už ustálenej judikatúry je zmyslom doručovania informovať adresáta o určitom úkone, a preto nie je rozhodujúce splnenie formálnych náležitostí, ale materiálna stránka veci, teda, že sa adresát s obsahom písomnosti oboznámil.

Mgr. Ivo Keisler

K súdnej ochrane proti inému zásahu verejnej moci

Článok je reakciou na uznesenie Ústavného súdu ČR z 2. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2355/15, v ktorom sa súd vyjadril k otázke vyčerpania opravných prostriedkov, resp. k otázke možnosti domáhať sa ochrany žalobou proti tzv. inému zásahu. V konaní sťažovatelia namietali postup policajného orgánu spočívajúceho v nepripustení obhajcu sťažovateľa (v dobe jeho zadržania) a nepripustení substitučného zástupcu obhajcu (v dobe následného väzobného stíhania) v súvislosti s trestným stíhaním obvinených, v priamej súvislosti s trestným stíhaním jedného zo sťažovateľov. Ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov, pričom v odôvodnení uviedol, že sťažovatelia mali podať žalobu v zmysle § 82 Súdneho správneho poriadku ČR (tzv. zásahová žaloba), teda žalobu v režime správneho súdnictva, čo podľa názoru autora bolo v rozpore s existujúcou judikatúrou a ustanoveniami o príslušnosti správnych súdov, nakoľko má za to, že v danej veci nešlo o výkon verejnej moci alebo o výkon pôsobnosti orgánov činných v trestnom konaní.

Mgr. Šárka Gondeková

Viazanosť súdu žalobným návrhom pri zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva

Autorka v článku poukazuje na vzájomnú interakciu ustanovení hmotného a procesného práva (pomocou jazykového aj teleologického výkladu) v rozhodovacej činnosti súdov

vo veciach zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva. Podľa názoru autorky súčasná rozhodovacia prax súdov nie je úplne v súlade so zmyslom a účelom ustanovení o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, pričom sama načrtáva možný spôsob postupu súdu pri zachovaní zásady rovnosti účastníkov konania, zásady hospodárnosti konania a pri zohľadnení veľmi dôležitého aspektu súdneho konania a to zodpovednosti žalobcu na výsledku konania.

doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.

Voľba formy správy rodinného majetku: na čom záleží?

Majetok možno spravovať rôznymi spôsobmi, na základe zmluvy, prostredníctvom obchodnej korporácie či nadácie, príp. zvereneckého fondu. Článok detailnejšie rozoberá možnosti a rozhodujúce faktory pre správnu voľbu vhodnej správy majetku z pohľadu vnútroštátnej právnej úpravy v komparácii so zahraničím.

JUDr. Daniela Kovářová

Primeranosť právnej regulácie rodinného práva

Príspevok autorky odznel na Konferencii „Nové súkromné práva“ v roku 2016 v Ostrave. Autorka sa v príspevku, formou úvahy, zamýšľa nad primeranosťou právnej regulácie najmä v oblasti vybraných téz rodinného práva.

JUDr. Dominika Skuráková
kancelária SAK

Zamestnanie u advokáta hľadajú

Mgr. Ivan Fiala

tel.: 0908 271 267

fialaiwan@gmail.com

Absolvent Právnickej fakulty Paneurópskej vysokej školy (2015). Ovláda nemecký jazyk na úrovni B2 a anglický jazyk na úrovni B2. Predchádzajúca prax na pozícii advokátskeho koncipienta a odborného referenta pre verejnú obstarávanie. Zaujíma sa o prácu v advokátskej kancelárii v Bratislavskom, Trnavskom a Nitrianskom kraji.

Mgr. Jozef Liday

tel.: 0918 403 144

jozefliday@gmail.com

Mladý talentovaný právnik, absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity, s viac ako ročnou koncipientskou praxou v bratislavskej advokátskej kancelárii najmä v oblasti obchodného a občianskeho práva, s veľmi dobrou znalosťou anglického jazyka si hľadá prácu advokátskeho koncipienta v Bratislave.

Mgr. Lukáš Michálek

tel.: 0902 889 581

michluky@gmail.com

Absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity (2016). Ovláda anglický jazyk na úrovni B1, základy nemeckého jazyka a právnej terminológie. Zaujíma sa o prácu v advokátskej kancelárii v Bratislave, alebo v Trnave.

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Advokátka v šokuKOVÁŘOVÁ, D.: **Advokátka v šoku.**

Praha : Mladá fronta, 2014, 143 s.

„Súd je budova, do ktorej občania ráno vstupujú plní viery v spravodlivosť a odchádzajú z nej po niekoľkých hodinách alebo rokoch tejto viery zbavení a bez spravodlivosti, avšak s rozsudkom“ – tak znie jedna z definícií, ktorými sa začínajú kapitoly v poradí ôsmej knihy Daniely Kovářovej *Advokátka v šoku*. Aj v tejto knihe autorka – česká advokátka, spisovateľka a bývalá ministerka spravodlivosti – prináša s osobitým nadhľadom, humorom, ale aj dôvernou znalosťou advokátskej práce, ďalšie príbehy z justičného prostredia.

Hlavnou hrdinkou knihy je skúsená starnúca advokátka Berta Králová. Druhou, rovnako dôležitou, postavou je Krvavý Bolzan – neviditeľný duch obývajúci už viac než sto rokov budovu, v ktorej má advokátka kanceláriu. Medzi advokátmi sa hovorí, že „kto ho uvidí, nikdy neprehrá súdny spor“. Dej príbehu sa odohráva v kancelárii advokátky, ale aj v súdnej sieni. Za advokátkou denne prichádzajú klienti, študuje ich spisy, pojednáva, snaží sa im pomáhať. Okrem toho však prežíva i bežné rodinné situácie – jej manžel Otakar je docentom občianskeho práva odchádzajúcim do dôchodku. V knihe vystupujú i zamestnanci jej kancelárie (Otylka Majerová), ambiciózne študentky práva, či sudkyňa dr. Slepíčkova prezývaná Veľká Medvedica. V centre pozornosti autorky sú ale klienti – „idealisti veriaci v právo a predpokladajúci, že ich osobný problém zaujme náhodne vybratého advokáta natoľko, že sa mu bude nasledujúcich niekoľko rokov venovať zdarma a bez oddychu“.

Klientmi Berty Královej sú rozvádžajúca sa pani Chlubnová, inžinier Bolístko, na ktorého manželka neustále podáva trestné oznámenia, nakoniec aj jej sekretárka Otylka Majerová, ktorej manžel je vzatý do väzby, či bývala tlačová hovorkyňa Eva uvažujúca o podaní žaloby o neplatnosť skončenia pracovného pomeru. Evu nakoniec Berta Králová zamestná v kancelárii, aby jej vytvorila webové stránky (veď „klienti jej virtuálnu existenciu vyžadujú“). Príbeh sa odohráva na pozadí dramaticky prebiehajúcich, ale vlastne bezvýznamných, prezidentských volieb (veď „ak by mali voľby schopnosť niečo zmeniť, už dávno by ich zakázali“).

Hlavná hrdinka formuluje na viacerých miestach knihy myšlienky, ktorými sa pri výkone advokácie a pomoci klientom riadi a sumarizuje svoje skúsenosti. Pri svojej práci nezabúda „na desiatky klientov, ktorí sa nechali omámiť vidinou súdneho víťazstva v klamnej nádeji, že potom budú spokojnejší. Ako keby výhra nad protistranou v súdnej sieni niečo znamenala v skutočnom živote“.

Knihou prináša i veselú *typológiu klientov* (klient humorový, usúžený a psychopatický), satirickú *typológiu advoká-*

tot (olovené brko, hlásna trúba, obchodník s dažďom) i desať ironických rád klientom, čo majú vedieť pred návštevou advokáta.

V knihe nájdeme aj *Desatoro šťastného účastníka konania* (končiace princípom: „Šťastný občan bedlivo pozoruje svojho zákonného sudcu a pri sebe menšom náznakom jeho nespokojnosti alebo únavy, berie žalobu späť“), či vysvetlenie skratky NOZ („nič objavne zaujímavé“) alebo krátky fejtón varujúci pred následkami monitorovania súkromia.

Knihou prináša nielen spomínanú láskavú charakteristiku klienta, ale aj advokáta a koncipienta. Kto je teda advokát? „Jediná osoba stojaca na strane klienta; v očiach verejnosti však úplatný lotor s miliónovými príjmami a dovolenkami v Karibiku, schopný vynášať listy z väznice a dovnútra pašovať mobilné telefóny; z pohľadu sudcu jedinec komplikujúci súdny proces návrhmi a zdržujúci inak splavné konanie nadbytočnými rétorickými cvičeniami pre obveselenie prítomných a platiacich klientov.“ Advokátsky koncipient je opísaný ako „advokátov učeň, výrazne preceňujúci svoje schopnosti a nedoceňujúci školu, ktorú získa trojročnou nepretržitou otročnou prácou v advokátskej kancelárii vykonávanou za mizerné peniaze, hoci v očakávaní svetlej budúcnosti, v ktorej bude sám oprávnený koristiť z práce iného koncipienta.“

Príbeh knihy popretkávaný takými to veselo – smutnými definíciami plynie ľahko a prirodzene. V dramatickom vyvrcholení knihy sa však nenápadný Petr Chlubna nečakane prichádza pomstiť advokátke za svoju prehru na súde a keď jej je navyše diagnostikovaná závažná choroba, prebehne jej hlavou celý život – ako „francúzsky rýchlovlak, v každom okne ktorého sedí jeden spokojný klient a k nemu sa tisnú priatelia, kamarátky, kolegovia a spolupracovníci“. Berta Králová však nevie, že vlak jej života riadi Krvavý Bolzan...

Taký je rámec príbehu, ktorý sa určite oplatí prečítať. Knihou je napísaná sympatickým jazykom, s nevtieravou iróniou nešetriacou ani nás advokátov. Príjemné čítanie prináša nielen potešenie, ale i témy na zamyslenie – možno aj o tom, prečo takéto definície advokáta i koncipienta nie sú až tak nepravdivé ako by sme si želali, či o tom, aký je vzťah nás, advokátov, k našim klientom.

Nie nadarmo sa kniha končí myšlienkou hlavnej hrdinky ponáhľajúcej sa napriek všetkému nakoniec v noci za práve zadržaným klientom: „Pomáhanie pomáha. Hlavné pomáhajúcim.“

POZVÁNKA

Slovenská advokátska komora
je od roku 2011 členom Nemecko-česko-slovenského advokátskeho spolku.
Fórum sa uskutočňuje každý rok, vždy na pozvanie jednej z členských komôr.

Česká advokátska komora
v spolupráci s partnerskými komorami
organizuje pre advokátov a advokátskych koncipientov

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum

4. a 5. novembra 2016
Plzeň, Česká republika, hotel Courtyard Marriot

Hlavná téma:
Cezhraničná spolupráca medzi advokátmi

Účastnícky poplatok vo výške 3 400 Kč (vrátane DPH) (125 eur)
zahŕňa ubytovanie v jednoposteľovej izbe na jednu noc 4. novembra 2016,
konferenčné materiály, účasť na seminári, tlmočenie
a účasť na spoločenskom posedení vrátane večere a prehliadky pivovaru.
Rozdiel v cene ubytovania v dvojposteľovej izbe, poplatky za parkovanie,
príp. iné náklady si účastníci hradia sami.

Účastnícky poplatok sa hradí až po potvrdení prihlášky organizátorom.
Suma sa musí uhradiť v celosti, nie je možné rozdeliť ju na jednotlivé položky.

Na konferencii je zabezpečené **simultánne tlmočenie**
jednotlivých odborných príspevkov do nemčiny a češtiny,
fórum je preto otvorené pre všetkých záujemcov bez ohľadu na znalosť nemeckého jazyka.

Podrobnejšie informácie vrátane programu a formulára prihlášky
nájdete na www.sak.sk v časti „Správy“.

Záujemcovia budú záväzné prihlášky posielat' priamo organizátorovi –
Českej advokátskej komore **do 14. októbra 2016,**
emailom na international@cak.cz.

Odbor medzinárodných vzťahov Slovenskej advokátskej komory
Vám ochotne poskytne bližšie informácie o podujatí (Mgr. Júlia Dernerová, dernerova@sak.sk).

Advokát dr. Július Zoltán-Weichherz

Dr. Július Zoltán-Weichherz (1887 – 1951) bol známym a vyhľadávaným prvorepublikovým bratislavským advokátom. Pôsobil ako obhajca v trestných veciach, ktoré by sme dnes nazvali „známe mediálne kauzy“, zastupoval aj bežnú civilnú agendu. Ako o tom svedčia súdne spisy, bol advokátom s procesnou odvahou, vybrúsenou taktikou a filmovou výrečnosťou. Vychoval vo svojej kancelárii desiatich koncipientov. Ako mnohí z jeho generácie je však dnes už takmer zabudnutý. Vďaka jeho vnukovi – dr. Pavlovi Viznerovi a pravnučke – dr. Miriam Alexandrovej, u ktorých sa dochovali vzácne pamiatky na jeho advokátsku činnosť – môžeme si dnes pripomenúť dr. Júliusa Zoltán-Weichherza nielen ako advokáta, ale i ako človeka.

Na úvod

Dr. Július Zoltán-Weichherz sa narodil v Čadci 17. 8. 1887 v rodine Jakuba Weichherza a Saly Drechsler. Mal dvoch súrodencov – brata Alberta a sestru Elisabeth. Ľudovú školu navštevoval v Čadci, pokračoval na gymnáziu v Bratislave. Právo študoval v Budapešti, štúdium ukončil v roku 1910 a v roku 1913 bol promován za doktora práv. Počas vysokoškolského štúdia bol členom ľavicového spolku Galilei. Už počas prázdnin praxoval v Čadci u advokáta dr. Garaja, ktorý sa neskôr stal tabulárnym sudcom v Komárne. Prvý rok koncipientskej praxe vykonal v Budapešti u dr. Bedricha Halásza a dr. Henrika Zsoldosa. V roku 1911 nastúpil ako koncipient u dr. Emila Orovana v Čadci, u ktorého pracoval až do roku 1914. Advokátsku skúšku zložil 8. 6. 1914.¹

Počas prvej svetovej vojny bol dôstojníkom delostrelectva, z frontu sa vrátil ťažko chorý, ochorel na maláriu.² V roku 1919 ako dôstojník Červenej armády Maďarskej republiky rád sa zúčastnil na bojoch o Komárno.³ Po vojne bol činný – ako sám uvádza vo svojom životopise⁴ – vo filmovom odbore. V rokoch 1919 – 1921 bol prvým predsedom Asociácie vlastníkov kín na Slovensku, či jej právnym zástupcom a sám vlastnil kino.⁵

Advokát

Do zoznamu advokátov Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine bol zapísaný 2. 12. 1922 a advokátsku prax začal vykonávať v Bratislave. Bol už ženatý s Renée, rod. Hirschlovou (nar. 28. 2. 1899) pôvodcom z Banskej Štiavnice a mali ročnú dcéru Evu, vyd. Viznerovú (nar. 25. 6. 1921).

Ako advokát zastupoval Spolok bankových úradníkov, Spolok maďarských žurnalistov, Rudú pomoc, Medzinárodný všeodborový zväz, Jednotný zväz súkromných zamestnancov. Advokátsku kanceláriu mal na Suchom myte 10,⁶ neskôr

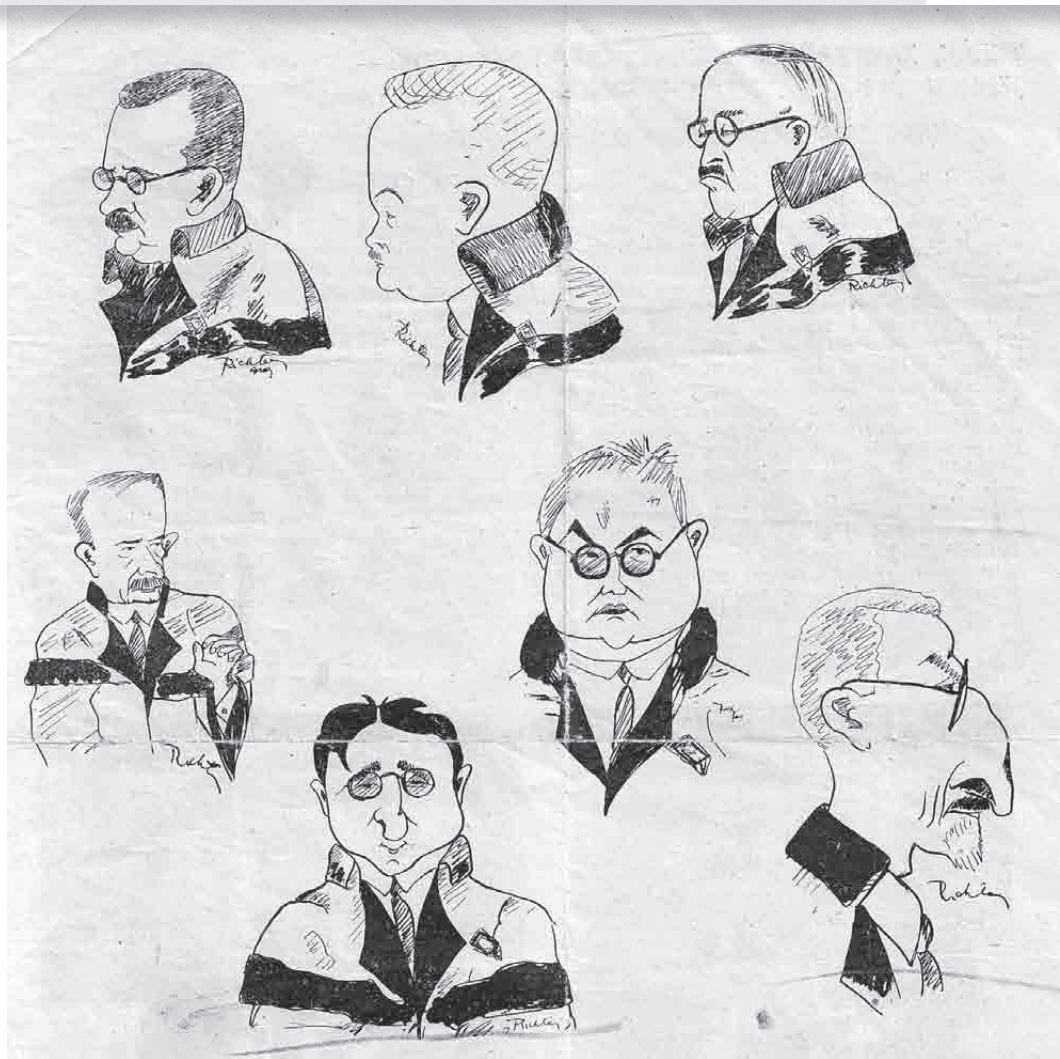
Podoba dr. Júliusa Zoltán-Weichherza v mladosti

na prvom poschodí v dome na Zelenej 2,⁷ tam i býval. Obhajoval v procese proti Vojtechovi Tukovi, spolu s dr. Vladimírom Clementisom obhajoval Štefana Majora v tzv. košútskej afére, obhajoval Karola Šmidkeho, senátora Gabriela Steinera a mnohých ďalších.

Obhajca v Tukovom procese

V čase, keď dr. Július Zoltán-Weichherz vykonával advokáciu šiesty rok, stal sa obhajcom v jednom z najväčších a najsledovanejších politických procesov obdobia 1. ČSR – procesu proti Vojtechovi Tukovi⁸ a spol.

Kresba karikaturistu Richtera z dobovej tlače zachytávajúca aktérov procesu s dr. Tukom. Zľava v hornom rade: sudcovia dr. Terebessy, dr. Mazal a dr. Necid, v strednom rade: obhajcovia dr. Galla a dr. Halyk a v dolnom rade: objacovia dr. Weichherz a dr. Ottlyk

Po tom, čo bol poslanec Tuka zbavený poslaneckej imunity, bol 3. 1. 1929 zatknutý a v júni 1929 bola vypracovaná obžaloba. Obžalovaný bol zo zločinu vojenskej zrady, pretože sa po roku 1923 spojil s rôznymi osobami pre získanie tajných informácií o československej armáde, ktoré odovzdal cudzím predstaviteľom a z prípravy úkladov proti štátu, pretože spolu s ďalšími osobami organizoval Rodobranu, pomocou ktorej sa pokúsil odtrhnúť Slovensko od ČSR s úmyslom pripojiť ho k cudziemu štátu.

Vojtecha Tuku obhajovali dr. Ján Galla⁹ a dr. Halyk, jeho spoluobžalovaného Antona Sznackého obhajoval dr. Zoltán-Weichherz a tretieho spoluobžalovaného Alexandra Macha obhajoval dr. Ivan Ottlyk.¹⁰ Krajský súd v Bratislave rozhodoval v senáte, ktorého predsedom bol dr. Ján Terebessy¹¹ a sudcami dr. Mazal a dr. Necid. Údajne bola vec pridelená dr. Jánovi Terebessymu aj v dôsledku toho, že sa „nehodilo“, aby Slováka Tuku súdil niektorý zo sudcov českej národnosti a dr. Terebessy sa hlásil k národnosti maďarskej.

Hlavné pojednávanie sa začalo 29. 7. 1929. Boli vypočutí svedkovia, ktorí mali Tuku a spoločníkov usvedčovať z návštevy špionážnej kancelárie vo Viedni a prijímania finančnej podpory od maďarskej vlády pri jeho činnosti smerujúcej k odtrhnutiu Slovenska od ČSR a jeho pripojeniu k Maďarsku alebo Poľsku. Obhajcovia ich výpovede spochybňovali. Tuka svoju vinu popieral, ale otvorene priznával, že je autonomistom. Krajský súd v Bratislave uznal Tuku rozsudkom z 5. 10. 1929 vinným z trestného činu vojenskej zrady spácha-

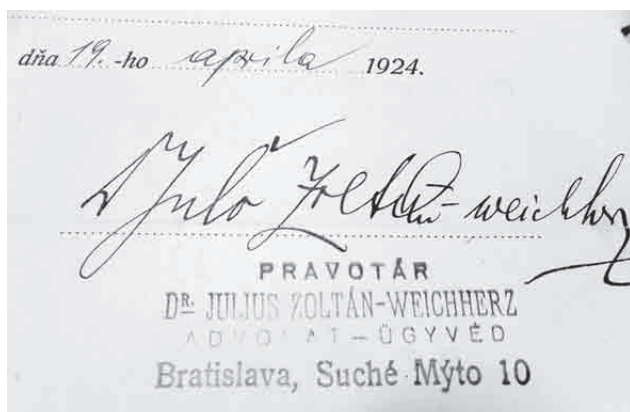
ného za zvlášť priťažujúcich okolností a za prípravu úkladov o republiku na 15 rokov odňatia slobody a stratu čestných občianskych práv na dobu troch rokov. Rozsudok potvrdil v apríli 1930 Vrchný súd v Bratislave a rozhodnutím Najvyššieho súdu Republiky československej z júla 1930 ostal nezmenený. Alexander Mach bol oslobodený a klient dr. Júliusa Zoltán-Weichherza Anton Snaczký¹² bol odsúdený na päť rokov.¹³

Koncipienti dr. Júliusa Zoltán-Weichherza

Dr. Július Zoltán-Weichherz sa netajil svojím ľavicovým zmysľaním a sociálnym cítením. Sympatizoval s ľavicovými stranami, dve volebné obdobia bol za komunistickú stranu členom právnickej komisie Mestskej rady v Bratislave. Podporoval charitatívne akcie pre sociálne slabých a perzekvovaných. Nezdráhal sa prevziať zastupovanie ľavicových aktivistov, ich odborových, či politických organizácií. Ako známy advokát si zároveň mohol dovoliť zamestnať aj rovnako zmysľajúcich koncipientov. Ľavicovou inteligenciou bol považovaný za pokrokového advokáta.¹⁴

Prvým koncipientom, ktorého dr. Július Zoltán-Weichherz zamestnal bol dr. Daniel Okáli, ktorý uňho pracoval od 4. 10. 1926 do 12. 7. 1932,¹⁵ teda i počas Tukovho procesu.

Daniel Okáli si na svojho zamestnávateľa spomína s úctou a rešpektom: „Šéf, rodák z Čadce, ambiciózny, do úmuru hrd-

Pečiatka a podpis dr. Juliusa Zoltán-Weichherza z obdobia, keď sídlil na Suchom mýte

lačiaci advokát, účastník komúny z roku 1919 (...) Veľmi dobre vychádzal s Vladom Clementisom. Zastupoval Rudé odbory poľnohospodárskych robotníkov, najbojovnejšie odbory. Zastupoval otca Ľudovíta Pezlára, keď organizoval stavebné družstvo na Trnávke, zastupoval Jula Verčička, keď začiatkom tridsiatych rokov bol vylúčený zo strany a prešiel k sociálnym demokratom, zastupoval spolu s Vladom Clementisom obžalovaných v košútskom procese a ďalších a ďalších najmä v pracovných sporoch urputných v rokoch hospodárskej krízy. A samozrejme väčšinou úplne zdarma. Šéf **bol považovaný za jedného z najlepších trestných právnikov v Bratislave.**¹⁶

Ďalej Okáli spomína, že ako koncipient u dr. Zoltán-Weichherza pracoval „ráno od 8., večer do pol siedmej s poľudňajúcou formálnou prestávkou dvoch hodín. Formálnou preto, lebo pojednávania sa vždy pretiahli cez 12. hodinu a to sa stávalo pravidelne, temer každý deň. Písomné práce som si klepal sám na stroji bez konceptu. V Tukovom procese odvolanie malo 120 strán a pri takejto vyčerpávajúcej intenzívnej práci dôležité spisy som musel študovať a pripravovať sa večer, lebo prv v odvolacích súdoch sa odvolanie prednášalo. Súčasne musel som sa pripravovať na advokátske skúšky a naštudovať prakticky celé uhorské právo a zásadnú judikaturu. To všetko prebiehalo pri stúpajúcej agende, pričom **šéf pracoval viac ako ja.**¹⁷

Aj podľa spomienok Okáliho sa dr. Zoltán-Weichherzovi ako advokátovi darilo: „Kancelária sa vzťahovala napriek ekonomickej kríze. Množili sa konkurzy, mimokonkurzné vyrovnania, finančné podvody a všetok tento hospodársky chaos plodil nové pravoty a procesy. Kanceláriu dr. Weichherz presťahoval zo Suchého mýta do Zeleného domu na námestí IV. apríla, kde si prenajal celé prvé poschodie.“¹⁸ Aj svojmu koncipientovi Okáliimu ponúkol zvýšenie platu: „Nastúpil som s platom 1 200 Kč. V roku 1928 šéf ma prekvapil prehlásením, že mi od 1. VII. 1928 zvyšuje plat o 1 000 Kč. Nevieť z akého dôvodu som na toto ocenenie mojej práce reagoval tým, že som prehlásil „ešte som si to nezaslúžil“ a o zvýšení sa prihlásim. Vydržal som tak do konca roka 1928.“¹⁹ Vtedy sa totiž Okáli chystal oženiť.

Nielen Okáli si vážil svojho zamestnávateľa, ale aj dr. Zoltán-Weichherz svojho koncipienta, ktorého si chcel udržať

aj po skončení koncipientskej praxe. Okáli spomína: „V roku 1932 prekvapil ma šéf znovu mimoriadne lákavou ponukou, aby som sa stal jeho spoločníkom s 50% účasťou na čistom zisku s podmienkou, že budem obstarávať všetku agendu vrátane vybavovania stránok na Okresnom súde. Bola to finančne, jedinečná ponuka, veď do tej doby bol som iba jednoduchým zamestnancom. Slúbil som mu, že mu svoje, rozhodnutie oznámim do 3 dní. Ponuku, akokoľvek bola vábivá som neprijal – a rozhodol sa odísť do Skalice – rodiska manželky a začať od „piky.““²⁰

Po odchode Okáliho za advokáta do Skalice získal uvoľnené koncipientske miesto u dr. Zoltán-Weichherza Okáliho spolužiak z pražských právnických štúdií, ďalší Davista – dr. Ján Poničan, ktorý si tu dokončil koncipientsku prax²¹ a vzápätí sa stal advokátom. Poničana vystriedal dr. Arpád Balogh Déneš. U dr. Zoltán-Weichherza pracoval viac než štyri roky.²² Do zamestnania ho dr. Zoltán-Weichherz prijal napriek tomu, že ho Krajský súd v Komárne odsúdil na dva mesiace nepodmienečne pre politickú reč, ako o tom informuje i časopis DAV.²³ Po vojne sa k nemu do kancelárie dr. Arpád Balogh Déneš vrátil ako koncipient ešte raz.²⁴ Postupne ďalšími koncipientmi u dr. Zoltán-Weichherza boli dr. Ladislav Levinger,²⁵ dr. Ctibor Valter Singer,²⁶ dr. Andrej Schmeidek,²⁷ dr. Gabriel László.²⁸ Po ňom nasleduje dr. Vojtech Telek,²⁹ ktorý sa ako advokát stane v roku 1947 tajomníkom Akčného výboru Advokátskej komory v Bratislave. Poslednými dvoma koncipientmi u dr. Júliusa Zoltán-Weichherza boli dr. Izidor Ganz³⁰ a dr. Vojtech Burian.³¹

Popri výchove koncipientov a práci s klientmi dr. Júliusa Zoltán-Weichherz v roku 1937 z poverenia Advokátskej komory v Bratislave pre Ministerstvo spravodlivosti spracoval aj pripomenky k návrhu nového trestného zákona.³²

Pre úplnosť je potrebné dodať i to, že advokátom sa stal aj jeho bratranec dr. Rudolf Weichherz – Bystrický³³ (20. 1. 1908, Mariková – 13. 12. 2001, Ženeva), ktorý študoval právo v Prahe, kde získal doktorský diplom (20. 12. 1930). Po osnove praxi, z ktorej však ani časť nevykonával u dr. Júliusa Zoltán-Weichherza,³⁴ zložil v Košiciach advokátsku skúšku (24. 6. 1935 a 12. 5. 1937) a desať rokov pôsobil ako advokát v Banskej Bystrici,³⁵ potom nastúpil do diplomatických služieb.³⁶

Košútsky proces – obhajoba poslanca Štefana Majora

Košútsky proces bol ďalším známym procesom v medzivojnovom Československu. Udalosti v Košútoch boli predmetom záujmu tlače, vyvolali búrlivé reakcie najmä medzi ľavicovými intelektuálmi, proces bol sledovaný i v zahraničí.

V obci Košúty v okrese Galanta 25. 5. 1931 popoludní došlo na nepovolenom zhromaždení k stretu dvoch stovák demonštrujúcich robotníkov s dvoma desiatkami četníkov. Demonštranti hádzali do četníkov kamene, četnícky nadporučík Jánošík po márných výzvach, aby sa zhromaždení

rozišli a údajne po tom, čo mu jeden z demonštrantov chcel vytrhnúť šablú, dal rozkaz použiť zbrane. Traja demonštranti boli zabití, piati ťažko a jeden ľahko zranení. Verzie priebehu udalostí sa rôznili – podľa jedných začali četníci bezdôvodne strieľať do rozchádzajúcich sa demonštrantov, iní tvrdili, že demonštranti napadli četníkov.³⁷ Demonštrujúcich viedol poslanec parlamentu za komunistickú stranu Štefan Major.³⁸

Poslanca Majora v ten istý deň večer Okresný súd Galanta vyhlásil za zadržaného a eskortovali ho do Bratislavy, kde ho na druhý deň vyšetrojúci sudca Krajského súdu v Bratislave vzal do väzby. Štefan Major poprel, že by šťval dav proti četníkom a poprel i to, že keď sa napätie stupňovalo, poslal do čela davu ženy a deti ako štít.

Major na svoju obhajobu splnomocnil už 27. 5. 1931 dr. Vladimíra Clementisa a dr. Júliusa Zoltán-Weichherza. Ich sťažnosť proti vzatiu do väzby bola neúspešná. Obhajcovia sa čulo radili ako postupovať.³⁹ Súčasne vychádza manifest slovenských spisovateľov⁴⁰ „Verejnosti v Československu“, ktorým osobnosti kultúrneho života protestujú proti tomu, aby „vina za košútske udalosti bola svalovaná na nevinných mŕtvych a živých“. Dr. Július Zoltán-Weichherz sa vyšetrojúcejmu sudcovi sťažuje, že četníci nepustili do Košút jeho koncipienta dr. Daniela Okáliho, ktorý tam chcel získavať ďalšie svedectvá, čím bola obmedzená obhajoba. Jeho sťažnosť bola zamietnutá s tým, že ide o sťažnosť na postup četníkov a táto má byť riešená mimo trestného konania.

Termín hlavného pojednávania bol nariadený na 30. 6. 1931 o 9,00. Tesne pred pojednávaním doručila obhajoba návrh na výsluch 39 svedkov – osôb z davu na priebeh „osudného masakru“. V tomto podaní svojho klienta dr. Zoltán-Weichherz označuje v kolónke „povolanie“ ako „poslanec vo väzení“. Predsedom senátu bol dr. Jozef Polák, prísediacimi Miloš Adámek a Pavol Baboš, prítomní boli obaja obhajcovia. Obhajoba dokazuje, že po tom, čo četníci zrazili Štefana Majora na zem a demonštranti začali utekať, četníci do nich od chrbta strieľali a demonštranti začali hádzat kamene až potom.

Hneď na začiatku hlavného pojednávania dr. Július Zoltán-Weichherz namietal, že keď rozhodovala poslanecká snemovňa o zbavení imunity Štefana Majora nemala celý trestný spis a žiadala, aby rozhodovala znova po predložení spisov a pojednávanie bolo odročené. Súd námietkam nevyhovel a pojednávanie pokračovalo. Bol vypočutý obžalovaný, četníci i ďalší svedkovia. Pri výsluchu nadporučíka Jánošíka sa advokát Zoltán-Weichherz ironicky svedka spýtal „čo sa stalo s tým mužom, ktorý mu chcel vyrvať šablú, či aj on bol prebodnutý?“, čím chcel zvýrazniť mieru použitého násilia.

Počas hlavného pojednávania vzniesol dr. Zoltán-Weichherz námietku zaujatosti proti prísediacemu vrchnému súdnemu radcovi dr. Milošovi Adámkovi pre jeho správanie sa počas pojednávania. Stalo sa totiž toto: jeden zo svedkov – četníkov uviedol súdu, že „nadpor. Jánošík je 6 rokov inštruktorom v četníckej škole, čo je potrebné pokladať za vyznačenie“. Pri vypočutí iného svedka obhajca dr. Zoltán-Weichherz ironicky uviedol, že „patrne nadporučík Jánošík stal sa inštruktorom školy za odmenu za to, že v Košutoch dobre

strieľal“. Keďže táto poznámka zjavne nebola správna, pretože Jánošík bol inštruktorom už pred streľbou v Košutoch, prokurátor ironicky poznamenal, že takéto odmeny sa dávajú v iných štátoch, ale nie u nás. Potom prísediaci sudca dr. Miloš Adámek potichu predniesol smerom k stolu prokurátora: „v SSSR“ a obaja sa zasmiali. Dr. Zoltán-Weichherz to však počul. Tieto slová sudcu urobil dôvodom zaujatosti. Samotný sudca vo vyjadrení sa k svojej zaujatosti uviedol, že sa zaujatý byť necíti a „predmetná poznámka môže byť v najhoršom prípade považovaná za kritiku pomerov v sovietskom Rusku“. Nadriadeným súdom z prejednávania Majorovej veci vylúčený nebol.

Pojednávanie po výsluchoch svedkov bolo odročené na prednes záverečných rečí a potom na vyhlásenie rozsudku (13. 7. 1931). Obžalovaný bol uznaný vinným⁴¹ a odsúdený na 8 mesiacov väzenia ako hlavný trest a 2 000 Kč pokuty ako trest vedľajší. Štátne zastupiteľstvo i obhajoba podali odvolania. Odvolanie dr. Júliusa Zoltán-Weichherza malo 22 strán. Osobitne žiadal i prepustenie na kauciu. Žiadosti vyhovené nebolo, pretože súd „neshľadal, že by obžalovaným nabídnuta istota 5 000 Kč nečinila útek jeho nepravdepodobný a je neprimeranou“. Neuspeje ani so sťažnosťou – vrchný súd síce určí kauciu, avšak záväznou sumou 200 000 Kč s tým, že pri určení výšky bolo prihliadnuté aj na to, že obžalovaný je poslanec a „môže sa chlubiť množstvom ideových priateľov a organizácií, ktoré svoju príchylnosť a sympatiu obžalovanému prejavili značným počtom telegraficky podaných telegramov na súd I. a II. stupňa a od ktorých možno očakávať, že by sa usilovali za neho zábezpeku zložiť.“

Na rozhodnutie o odvolaní vo veci samej nariadil Vrchný súd v Bratislave pojednávanie na 25. 9. 1931, prítomní boli Clementis i Zoltán-Weichherz. Právna kvalifikácia skutku krajským súdom je považovaná za správnu, trest je však obžalovanému zvýšený na 15 mesiacov.⁴² Proti tomuto rozsudku podali zmätočnú sťažnosť obhajcovia i Vrchné štátne zastupiteľstvo. O zmätočných sťažnostiach rozhodol najvyšší súd⁴³ tak, že zmätočnú sťažnosť obžalovaného zamietol, avšak sťažnosti štátneho zastupiteľstva čiastočne vyhovel, keď zmenil kvalifikáciu skutku na zločin, predĺžil trest do ža-

Dr. JULIUS ZOLTÁN-WEICHHERZ

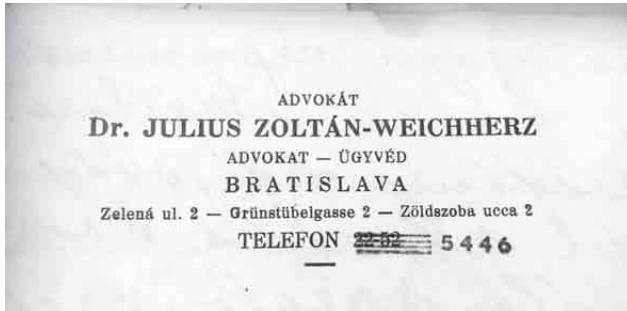
PRÁVOTÁR
BRATISLAVA
Zelená ulica 2
TELEFON 54-46.

Bratislava,

Pri odpovedi odvolajte sa na číslo

In causa:

Hlavičkový papier dr. Júliusa Zoltán-Weichherza z obdobia, keď sídlil na Zelenej 2 v Bratislave

Hlavičkový papier dr. Júliusa Zoltán-Weichherza z obdobia, keď sídlil na Zelenej 2 v Bratislave

lára na 16 mesiacov a popri peňažnej pokute 2 000 Kč uložil i trest straty úradu na 5 rokov.⁴⁴ Odsúdený Major nastúpil výkon trestu v Leopoldove. Žiadosť o podmienené prepustenie bola zamietnutá.

... a ešte jedna civilná vec na ilustráciu

Dr. Július Zoltán-Weichherz neobhajoval iba vo „veľkých“ trestných veciach, zastupoval aj v bežných civilných veciach, chodieval osobne na pojednávania aj vo veciach menej významných klientov. Z obsahu súdnych spisov možno badať jeho veľkú snahu presadiť právo klienta, odbornosť i advokátsku skúsenosť. Jednou z takýchto vecí boli dva spory týkajúce sa výživného medzi rozlúčenými manželmi. Ide o veci právne zaujímavé, v ktorých podstatnú úlohu zohrali schopnosti advokátov. Obe veci boli súdené v roku 1939, klientom dr. Júliusa Zoltán-Weichherza bol zubný lekár.

V prvej veci žalovala jeho klienta rozlúčená manželka o zaplatenie 130 000 Ks. Dôvodila tým, že po rozluke manželstva a úprave majetkových otázok verejnonotárskou listinou, podľa ktorej sa manžel žalobkyni zaviazal platiť až do jej smrti mesačne 200 Ks, zistila, že „manžel učinil všetky opatrenia na vysťahovanie sa do cudziny, aj úradom svoj úmysel oznámil a tak uspokojenie nároku na výživné na dobu života je vážne ohrozené“. Preto sa domáhala, aby „podľa § 90 manželského zákona bolo zaistené výživné na dobu života tak, aby za tým účelom zložil žalovaný do súdneho depozitu 130 000 Ks“. Žalovaného pôvodne zastupoval dr. Eugen Weiss, keď sa však blížilo prvé pojednávanie (6. 11. 1939), jeho zastupovanie prevzal dr. Július Zoltán-Weichherz. Najprv taktizoval a pokúšal sa dosiahnuť čo najneskorší termín pojednávania odvolaním proti jednému z predchádzajúcich procesných rozhodnutí. Nakoniec v čase pojednávania už jeho klient uvádza ako svoje bydlisko adresu v Tel-Avive. Až priamo na pojednávaní predložil dr. Július Zoltán-Weichherz rozsiahly „Skutky ustalujúci spis“ (podrobné vyjadrenie k veci), ktorý začína vysvetlením, že tak robí písomne „za účelom zjednodušenia protokolovania“, t. j., aby vlastne ušetril prácu súdu. Žiada žalobu zamietnuť, argumentuje tým, že zaistenie výživného je prípustné iba vtedy, „keď jeho

platenie v budúcnosti manželovými machináciami ohrozené je“. S poukazom na judikatúru tvrdí, že žalovaný žiadne takéto opatrenia neurobil. V mene klienta píše: „Je pravdou, že som sa z Bratislavy vysťahoval, ale bol som donútený okolnosťami, keďže moja prax rapídne poklesla a hrozilo mi úplné odňatie praxe v dôsledku vládneho nariadenia o obmedzení počtu lekárov Židov; neodišiel som z Bratislavy preto, aby som nemusel alimenty platiť manželke“. Rozhodnutie⁴⁵ sudkyňa vyhlásila 30. 11. 1939 a žalovaného zaviazala zložiť do súdneho depozitu 100 000 Ks. Dr. Július Zoltán-Weichherz sa nevzdal, proti rozsudku podal rozsiahle odvolanie (9 strán), osobne sa zúčastnil na pojednávaní pred odvolací súdom a dosiahol, že Krajský súd v Bratislave⁴⁶ rozsudok okresného súdu zmenil a sumu výživného znížil na 50 000 Ks práve z dôvodu uplatneného dr. Júliusom Zoltán-Weichherzom („lebo žalujúca nedokázala, že sa chcel vyhnúť svojej povinnosti vysťahovaním a vzdor tomu, že sa už v Bratislave žalovaný nezdržuje, výživné platiť“). Dr. Július Zoltán-Weichherz však chcel vec dotiahnuť do konca a podal následne dovolanie, ktoré však Slovenský najvyšší súd zamietol,⁴⁷ pretože vysťahovanie do Palestíny žalovaného je dostatočným dôvodom, ktorý má na mysli § 90 ods. 3 manželského zákona, pre ktorý je možné domáhať sa zaistenia, a to aj „bez osobitných machinácií“.

V každom prípade išlo teda nakoniec o úspech žalovaného. Weichherz využil všetky možnosti a taktiky advokáta, argumentoval judikatúrou, využíval jej nejasnosť a podával všetky dostupné opravné prostriedky. Zjavne táto vec bola zaujímavá po odbornej stránke aj preňho.

S touto vecou súvisela však i ďalšia vec medzi rovnakými účastníkmi, v ktorej žalobcom bol manžel. Žalobou žiadal o zníženie výživného. Žaloba bola odôvodnená tým, že keď sa zaviazal platiť 200 Ks mesačne manželské výživné „bol ešte zubným lekárom, vtedy boli primerané alimenty zárobkovým pomerom ale neskôr odpadli pacienti z odstúpeného územia, potom i pacienti niektorých poisťovní, zubolekárska prax ztrácal som zo dňa na deň a bolo len otázkou času, kedy by sa mi moja lekárska prax úplne zastavila“. Dodal, že v Palestíne mohol nastúpiť do súkromnej kliniky, ale musel mať vlastné „zubolekárske prístroje a pomôcky“, čo mu znemožnila žalovaná tým, že mu ich nechala zabaviť. Sama žalovaná naďalej prevádzkuje svoju prax (pozn.: tiež bola zubárkou). Poukázal i na situáciu židovských lekárov a na to, že „môj odchod do Palestíny treba pripísať nie len hospodárskej stránke veci ale aj morálnej. Vybíjanie výkladných skrini, namaľovanie rôznych nápisov na steny (viď správa Slovenská pravda 27. 4. 1939), telesné inzultovanie a útoky donútili nie len mňa ale aj veľmi mnoho iných aby vyvodili z týchto okolností potrebné dôsledky“. Okresný súd žalobu zamietol⁴⁸ (rozhodovala dr. Elena Viktorová, okr. sudkyňa) s odôvodnením, že žalovaný sa nepokúsil udržať svoju existenciu na Slovensku a odišiel do zahraničia, kde sa mu naskytna príležitosť lepšieho zárobku. Situáciu, ktorú opisoval na Slovensku, nepreukázal; nedokázal teda ani, že jeho pomery sa zmenili. Dr. Július Zoltán-Weichherz podal proti rozsudku odvolanie, krajský súd však rozsudok okresného súdu v júni 1940 potvrdil.⁴⁹

Aj proti tomuto rozsudku podal dr. Július Zoltán-Weichherz dovolanie. Využil zrejme jedínú možnú argumentáciu, jej použitie však vyžadovalo odvahu – dovolanie odôvodnil tým, že súdy nevzali do úvahy protižidovské opatrenia. V mene klienta píše: „Mám 57 rokov, väčšiu časť života mám za sebou a prežil som ju ako rovnoprávny občan. Teraz čítam v novinách a poslúcham v rádiu, vybíjajú sa okenné tabule, zničili sa firemné tabule, náhrada sa nedáva. Ako starší človek bez rodiny chodieval som často do kaviarní, avšak stali sa tam prípady, ktoré ma aj od toho odrádzali, videl som zášť a nenávisť. Protižidovské tendencie mali aj hospodárske dôsledky“. Slovenský najvyšší súd dovolaniu vyhovel,⁵⁰ rozsudok zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie s tým, že je potrebné doplniť dokazovanie, riadne i zistiť skutkový stav a zaoberať sa tvrdeniami žalobcu. Ako sa vec skončila dnes už nie je zjavné. V každom prípade však dr. Július Zoltán-Weichherz vykonal svoju advokátsku prácu vynikajúco.

Výmaz zo zoznamu advokátov z rasových dôvodov

Aj dr. Július Zoltán-Weichherz, ako jeho klient v predchádzajúcej veci, bol židovského vierovyznania. Za Slovenského štátu najprv advokáciu vykonával, zložil znova advokátsky sľub 5. 4. 1939, ale ako advokátovi židovského pôvodu mu hrozil výmaz zo zoznamu advokátov.

Výmazy zo zoznamu advokátov a osnovníkov sa vykonávali od roku 1939 na základe vládneho nariadenia č. 63/1939 Sl. zák. o vymedzení pojmu žida a usmernení počtu Židov v niektorých slobodných povolaniach. Počet Židov advokátov a advokátskych osnovníkov sa určil na 4 % celkového počtu zapísaných členov príslušnej komory. Prebytok advokátov sa z úradnej moci mal vymazať zo zoznamu. Podľa § 4 ods. 2 písm. d) tohto nariadenia kritériom bolo i to, že osoba „nie je žiaduca v advokátskom povolaní z dôležitého verejného záujmu“. Ministerstvo pravosúdia mohlo ponechať advokátov Židov nad určený počet, ale maximálne do 10 % celkového počtu členov komory.

Preto dr. Július Zoltán-Weichherz doručil 24. 4. 1939 Predsedníctvu vlády Slovenskej krajiny žiadosť o povolenie výkonu advokácie (o zaradenie do „nadkontingentu nad 4 %“). Dôvodí tým, že je odkázaný na výkon advokácie, žiadne iné povolanie nemá, okrem dcéry a manželky živí tiež chorľavých rodičov manželky a podporuje sestru a jej rodinu. Dodáva: „Dúfam, že nebude považované za neskromnosť, keď sa pri tejto príležitosti odvolám i na svoju nezištnú obhajcovskú činnosť vo veľkom procese pána ministra prof. Dra. Tuku, v ktorom som na súdnom poli neohrozene spolupovojoval pred troma súdnymi inštanciami“. Žiadosť dr. Júliusa Zoltán-Weichherza je vyhovené – 13. 9. 1939 rozhodol minister pravosúdia o ponechaní dr. Júliusa Zoltán-Weichherza v advokátskom povolaní „v predpoklade, že zaplatí do 8 dní 3 000 Ks dávku za úradný výkon a zloží v tej istej lehote na zlatý poklad štátu dar v drahých kovoch rovnajúci sa 1/3 vyrubenej dávky, ponevác udeľením tohto oprávnenia získava zdroj príjmov“.

Podobizeň
dr. Júliusa Zoltán-
Weichherza
v strednom veku

Zdalo sa, že dr. Július Zoltán-Weichherz bude môcť advokáciu vykonávať i naďalej. Avšak po prijatí vládneho nariadenia č. 198/1941 Sl. zák. o právnom postavení Židov sa všetko zmenilo. Táto norma totiž zaviedla úplný zákaz výkonu advokácie a koncipientskej praxe Židom. Podľa jej § 16 ods. 1 písm. b) „žid nemôže byť (...) advokátom (advokátskym osnovníkom)“. Preto Správy výbor Advokátskej komory v Bratislave začal preverovať podľa svojich dotazníkov, ktorí advokáti sú Židia. Vo vzťahu dr. Júliusovi Zoltán-Weichherzovi vydal 29. 11. 1941 uznesenie o jeho výmaze zo zoznamu advokátov.

Začína sa boj o advokáciu. Dr. Július Zoltán-Weichherz podáva Advokátskej komore v Bratislave proti tomuto uzneseniu odvolanie a v ňom navrhuje: „ráčte moje odvolanie láskave predložiť cieľom rozhodnutia slávneho Advokátskemu senátu Slovenského najvyššieho súdu, kde sa úctyplne uchádzam: ráčte môjmu odvolaniu vyhovieť a napadnuté uznesenie platnosti pozbaviť“. Dôvodí tým, že bol ponechaný podľa § 5 vl. nar. č. 63/1939 Sl. zák. v advokátskom povolaní. Išlo o výnimku spod všeobecného pravidla a pokiaľ bola udeľená, prijatím nar. č. 198/41 Sl. zák. výnimka nestratila platnosť. Poukazuje i na to, že to isté konštatoval i Hlavný súd v Prešove⁵¹ vo veci iného advokáta. Spis predložila Advokátska komora v Bratislave v januári 1942 Slovenskému najvyššiemu súdu, ten však odvolanie zamietne.⁵² Zaoberal sa najmä námietkou odvolateľa, že prv udeľené výnimky s poukazom na § 256 nar. č. 198/1941 Sl. zák. platia i naďalej. Najprv konštatoval, že „nar. č. 63/1939 Sl. zák. nevyrieklo absolútnu nespôsobilosť Žida k advokácii, ani im neodňalo advokátsku spôsobilosť, ale iba určilo percentuálny pomer počtu advokátov Židov k počtu advokátov Nežidov s tým, že nadpočetní boli vymazaní. Ponechanie podľa § 3, 5 vl. nar. 63/1939 Sl. zák. nemožno však pokladať za výnimky spod ustanovenia § 1 ods. 1 nového nariadenia, pretože podľa § 16 nar. č. 198/1941 Sl. zák. Žid nemôže byť advokátom, v dôsledku čoho ex lege stratil spôsobilosť k advokácii a tým aj oprávnenie byť členom ad-

After Trial by ordeal, Jack Winocour (right) emerges from Bratislava Police Headquarters. He thanks bearded British Consul, J. Adrian Grant, who secured his release, and lawyer Zoltan Weichherz who helped in his defence

Dr. Július Zoltán-Weichherz s klientom – novinový výstrižok

advokátskej komory“. V závere pomerne na tie časy rozsiahleho odôvodnenia (rozhodnutie má štyri strany) konštatuje Slovenský najvyšší súd, že jemu nepatrí skúmať to, či použité nariadenie neodporuje ústave, to patrí len Ústavnému senátu.

Dr. Július Zoltán-Weichherz požiada o odklad vykonateľnosti tohto rozhodnutia advokátsku komoru a dôvodí tým, že sa obrátil na prezidenta Slovenskej republiky so žiadosťou o výnimku. V žiadosti prezidentovi dr. Zoltán-Weichherz okrem iného píše:

„V replike na reč obžalobcu (pozn.: v Tukovom procese) citoval som Martina Rázusa: „Letí ťažký kameň – Kto vie, kde zastane – Kto vie, kde zastane – a kto ním dostane“. A k týmto slovám dodal som výzvu: „Voláme protivníkom, pozor s týmto kameňom!“ Prorocké slová básnika sa splnili: Kameň predstavovaný inscenovaným procesom sa začal rútiť, ale rozdrtil síce nie obžalovaných ale ich protivníkov. Bolo by ale krutosťou osudu, keby ten istý kameň rozdrtil aj mňa. A tento stav by nastal, lebo by som mravne i hmotne bol rozdrtený, keby vl. nar. 198/41 Sl. zák. doľahlo na moju osobu a rodinu so všetkou prísnosťou, keby som bol pozbavený advokácie. Seba i svoju rodinu vydržujem totiž len z advokácie.“⁵³

Ministerstvo pravosúdia v máji 1942 však konštatuje, že „niet dôvodu povoliť odklad výmazu zo zoznamu advokátov, pretože niet zákonného predpisu, ktorý by to povoloval“. Dr. Július Zoltán-Weichherz je zo zoznamu advokátov vymazaný 18. 9. 1942.⁵⁴ Začala sa likvidácia jeho kancelárie. Po vyradení z advokátskej praxe ho Ministerstvo pravosúdia pridelo do vložkárskej skupiny.⁵⁵

Ďalšie osudy a návrat do advokácie

Počas vojny od roku 1942 sa zapojil dr. Július Zoltán-Weichherz do odbojovej činnosti. Ako sám v životopise uvádza, v roku 1944 zatkla ÚŠB jeho zahraničnú spojku a on sám sa

Firemná tabuľa advokáta dr. Júliusa Zoltán-Weichherza

musel zachrániť útekem.⁵⁶ V čase oslobodenia sa zdržiaval v partizánskej oblasti Vtáčnického pohoria v okolí Prievidze. V horách bol s ilegálnou skupinou Ákoša Adlera.⁵⁷

Po vojne bol členom právneho, zisťovacieho a legislatívneho výboru Sväzu protifašistických politických väzňov a ilegálnych pracovníkov na Slovensku, ktorý mu i potvrdil, že „bol na základe jeho činnosti v odboji pojatý a preverený ako riadny člen sväzu“.

Len čo sa vojna skončila, požiadal znova o zápis do zoznamu advokátov (16. 5. 1945). Zapísaný do zoznamu bol 18. 6. 1945 medzi prvými žiadateľmi s odôvodnením, že proti nemu „žiadnych námietok po stránke národnej ani politickej nebolo“. Znova otvára kanceláriu v byte na Zelenej 2 v Bratislave a zamestná svojho posledného koncipienta dr. Vojtecha Buriana zo Senca (od 1. 5. 1949).

Po tom, čo je súkromná advokácia likvidovaná a vznikajú združenia advokátov, požiadal v roku 1950 o prijatie do Krajského združenia advokátov pre kraje Bratislava – Nitra. V tom čase v kancelárii zamestnáva ako svojho substitúta dr. Jozefa Nagya, ktorý bol predtým samostatným advokátom.⁵⁸ Na prelome januára a februára v roku 1950 sa zúčastní na povinnom Štátnopolitickom školení advokátov v Starom Smokovci, z ktorého vznikne kádrový posudok, podľa ktorého „jeho pomer k ľudovodemokratickému zriadeniu je kladný, povahy je snaživej, usilovnej a ochotnej, prednášky sledoval pozorne a hoci je ťažko chorý, prevzal i referát“. Trpí vysokým krvným tlakom. Jeho zdravotný stav sa zhoršil v marci 1950.

Nakoniec dr. Július Zoltán-Weichherz zo zdravotných dôvodov vzal v novembri 1950 prihlášku do Krajského združenia advokátov pre kraje Bratislava – Nitra späť. Krajské združenie advokátov jeho rozhodnutie vzalo na vedomie s konštatovaním, že „je známe, že dr. Július Zoltán-Weichherz už vyše polroka je tak chorý, že vo svojej kancelárii sa aktívne zúčastniť nemôže a keďže má už vyše 63 rokov a ošetrujúci lekári zakazujú mu prácu, jeho žiadosť považujeme za odôvodnenú“ a ustanovilo mu 26. 11. 1950 likvidátora – dr. Vojtecha Teleka – jeho bývalého koncipienta. Po tom, čo sa funkcie

likvidátora pre pracovnú zafaženosť vzdá, je novým likvidátorom ustanovený ďalší jeho bývalý koncipient dr. Arpád Balogh-Déneš. Likvidácia kancelárie dr. Zoltán-Weichherza je ukončená vo februári 1951. Likvidátor v správe potvrdzuje i to, že „*firemná tabuľa advokáta dr. Júliusa Zoltán-Weichherza bola odstránená*“ a konštatuje, že kancelárske miestnosti zabraté neboli, lebo sú súčasťou bytu.⁵⁹

Advokát dr. Július Zoltán-Weichherz zomrel v Bratislave 23. 11. 1951.

Poznámky

- 1 Advokátska komora v Bratislave, osobné veci advokáta dr. Július Zoltán-Weichherz, č. 30/1939/II, vlastný životopis.
- 2 Advokátska komora v Bratislave, osobné veci advokáta dr. Július Zoltán-Weichherz, č. 30/1939/II, vlastný životopis.
- 3 SULAČEK, J.: Právnici práva zbavení. 2. časť, SNM – MŽK, Bratislava, 2015, s. 177 – 178.
- 4 Advokátska komora v Bratislave, osobné veci advokáta dr. Július Zoltán-Weichherz, č. 30/1939/II, vlastný životopis.
- 5 Podľa zistení dr. Miriam Alexandrovej.
- 6 Budova dnes už nestojí, bola asanovaná v roku 1977.
- 7 Tzv. Zelený dom na Hlavnom námestí na rohu Sedlárskej a Zelennej ulice; v roku 1671 v ňom súdili účastníkov Veselényiho povstania, ako pojednávacia sieň slúžili jeho miestnosti aj neskôr; na začiatku 20. storočia sa dostal znova do správy mesta.
- 8 Vojtech Tuka (1880 – 1946), profesor medzinárodného práva na býv. Alžbetínskej univerzite v Bratislave, v tom čase predstaviteľ najsilnejšej politickej strany na Slovensku – HSĽS a poslanec Poslaneckej snemovne; v roku 1946 bude ako druhý najvyšší predstaviteľ slovenského štátu Národným súdom odsúdený na trest smrti a popravený. V tejto trestnej veci si za obhajcu Vojtech Tuka pôvodne vybral dr. Júliusa Zoltán-Weichherza, ten však obhajobu odmietol, ako dôvod uviedol členstvo v Zväze protifašistických ilegálnych väzňov a ilegálnych robotníkov; Tukovi bol nakoniec pridelený obhajca ex offio dr. Vojtech Rampášek, k tomu viac: FEDORČÁK, P.: Proces s Vojtechom Tukom v roku 1946. Človek a spoločnosť, č. 4/2015.
- 9 Dr. Ján Galla bol renomovaný bratislavský advokát, advokátom sa stal ešte v roku 1910, bol i členom advokátskeho disciplinárneho senátu pri NS RČS, od roku 1939 i riadnym členom Výboru Advokátskej komory v Bratislave, Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, matrika advokátov, zv. I., s. 81.
- 10 Dr. Ivan Ottlyk bol advokátom od roku 1924, sídlil v Bratislave, po vynesení prvostupňového rozsudku v Tukovom procese v roku 1930 presídlil do Žiliny. Advokátska komora v Bratislave, matrika advokátov, zv. I., s. 192.
- 11 Sudca dr. Ján Terebessy bude v decembri 1944 bude predsedať senátu Krajského súdu v Bratislave, ktorý bude rozhodovať o obžalobe na vedúcich predstaviteľov povstaleckého vedenia – Vavro Šrobár, Ján Ursín, Jozef Lettrich, Ivan Štefánik, Jozef Šoltés a Peter Zafko – a ktorý neuloží napriek tomu, že proces majú pod drobnohľadom predstaviteľa fašistického Nemecka žiadnemu z obžalovaných trest smrti. K tomu viac: PODOLEC, O.: Prázdna lavica obžalovaných. Procesy s predstaviteľmi politickej emigrácie a ilegality v rokoch 1939 – 1945. Povstalecké vedenie pred súdom. In.: BYSTRICKÝ, V. – ROGUĽOVÁ, J. a kol.: Storočie procesov. Súdny, politika a spoločnosť v moderných dejinách Slovenska. Veda, Bratislava, 2013, s. 151 – 153.
- 12 Pplk. Anton Snaczký sa za slovenského štátu stane vojenským pridelencom na vyslanectve v Taliansku, bol stúpencom národnosocialistického krídla Vojtecha Tuku, vo februári 1942 ujde do Budapešti. K tomu viac: KUKEL, J.: Ochrana cti. Súdne procesy na ochranu cti z obdobia 1939 – 1944. Špión a čachrák na vyslanectve? In.: BYSTRICKÝ, V. – ROGUĽOVÁ, J. a kol.: Storočie procesov. Súdny, politika a spoločnosť v moderných dejinách Slovenska. Veda, Bratislava, 2013, s. 109 – 112).
- 13 K procesu viac: HERTEL, M.: Vlastizrada alebo pomsta? Kauza Tuka a spol., In.: BYSTRICKÝ, V. – ROGUĽOVÁ, J. a kol.: Storočie procesov. Súdny, politika a spoločnosť v moderných dejinách Slovenska. Veda, Bratislava, 2013, s. 66 – 82
- 14 PONIČAN, J.: Búrlivá mladosť. Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1973, s. 106 a nasl.
- 15 Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine, matrika osnovníkov, dr. Daniel Okáli, zv. I, s. 232.
- 16 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
- 17 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
- 18 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
- 19 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
- 20 OKÁLI, D.: Z môjho života. Rukopis.
- 21 Dr. Ján Poničan vykonával koncipientskú prax u dr. Zoltán-Weichherza od 10. 10. 1932 do 20. 2. 1933, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine, dr. Ján Poničan, zv. I., s. 249.
- 22 Dr. Arpád Balogh Déneš vykonával koncipientskú prax u dr. Zoltán-Weichherza prvý raz od 7. 12. 1932 do 31. 12. 1936, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine, dr. Arpád Balogh Déneš, zv. I., s. 489.
- 23 DAV, č. 4/1931, dav I., II., III. (reedícia). Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1965.
- 24 Dr. Arpád Balogh-Déneš vykonával koncipientskú prax u dr. Zoltán-Weichherza znova od 1. 8. 1947 do 3. 4. 1948) Advokátska komora v Bratislave, matrika koncipientov, dr. Arpád Balogh-Déneš, zv. III, s. 159.
- 25 Dr. Ladislav Levinger vykonával koncipientskú prax u dr. Zoltán-Weichherza od 18. 12. 1935 do 31. 12. 1936, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine, zv. III., s. 273, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Bratislave, dr. Ladislav Levinger, zv. I., s. 72.
- 26 Dr. Ctibor Valter Singer vykonával koncipientskú prax u dr. Zoltán-Weichherza od 1. 1. 1937 do 1. 2. 1938, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Bratislave, dr. Ctibor Valter Singer, zv. I., s. 111.
- 27 Dr. Andrej Schmidek vykonával koncipientskú prax u dr. Zoltán-Weichherza od 1. 9. 1937 do 1. 11. 1938, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Bratislave, dr. Andrej Schmidek, zv. I., s. 399.
- 28 Dr. Gabriel László vykonával koncipientsku prax u dr. Zoltán-Weichherza od 15. 2. 1938 do 9. 10. 1939, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Bratislave, dr. Gabriel László, zv. I., s. 69.

- 29 Dr. Vojtech Telek vykonával koncipientsku prax u dr. Zoltán-Weichherza od 1. 9. 1940 do 10. 5. 1942, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Bratislave, dr. Vojtech Telek, zv. I., s. 158.
- 30 Dr. Izidor Ganz vykonával koncipientsku prax u dr. Zoltán-Weichherza od 15. 10. 1945 do 1. 2. 1948, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Bratislave, dr. Izidor Ganz, zv. III, s. 11.
- 31 Dr. Vojtech Burian vykonával koncipientsku prax u dr. Zoltán-Weichherza od 1. 5. 1949, Matrika osnovníkov Advokátskej komory v Bratislave, dr. Vojtech Burian, zv. III, s. 241.
- 32 Advokátska komora v Bratislave, osobné veci advokáta dr. Július Zoltán-Weichherz, č. 30/1939/II, vlastný životopis
- 33 SULAČEK, J.: Právníci práva zbavení. 2. časť, SNM – MŽK, Bratislava, 2015, s. 177 – 178.
- 34 Dr. Rudolf Weichherz-Bystrický bol koncipientom od 26. 1. 1931 do 2. 3. 1931 u dr. Gejzu Láslá, advokáta v Považskej Bystrici, od 2. 3. 1931 do 1. 10. 1938 u dr. Jozefa Endlera v Bratislave, od 17. 1. 1933 do 7. 12. 1936 u dr. Arnošta Sigetyho v Banskej Bystrici a od 7. 12. 1936 do 12. 5. 1937 u dr. Emila Tyrolera v Banskej Bystrici. Podľa: Advokátska komora v Bratislave, matrika osnovníkov, dr. Rudolf Weichherz, zv. I., s. 6.
- 35 Advokátom bol do 1. 7. 1946. Podľa: Advokátska komora v Bratislave, matrika advokátov, dr. Rudolf Weichherz zv. II, s. 289, Advokátska komora v Bratislave, matrika advokátov, dr. Rudolf Weichherz zv. III, s. 6.
- 36 Od roku 1947 pracoval na Ministerstve zahraničných vecí v Prahe, v rokoch 1949 – 1951 bol československým veľvyslancom v Londýne a po návrate znova pôsobil na Ministerstve zahraničných vecí. Po roku 1953 bol profesorom medzinárodného práva na Karlovej univerzite v Prahe, v roku 1968 emigroval s manželkou do Švajčiarska a pôsobil ako profesor medzinárodného práva vo Friburgu a Ženeve, kde v roku 2001 zomrel.
- 37 Janko Jesenský (ktorý sa v roku 1931 sa stal viceprezidentom Krajského úradu) si priebeh košútskych udalostí zapísal do denníka lakonicky: „Komunistický poslanec Major hnal tlupu komunistov proti četníkom. Četníci boli strelbou a kamením napadnutí. Strelali a zostalo na mieste niekoľko mŕtvych. Poslanca Majora chytili a zavreli.“ (Denník Janka Jesenského, rukopis, Múzeum Janka Jesenského).
- 38 Štefan Major (1887 – 1963) bol povolaním učiteľom, patrila k najobľúbenejším politikom KSČ, od r. 1925 bol poslancom parlamentu za KSČ a vydavateľom Pravdy. V parlamentných voľbách 1935 bude Štefan Major znova zvolený poslancom, mandátu sa však vzdá. V r. 1951 sa stane veľvyslancom v Budapešti po Ivanovi Horváthovi (Biografický slovník, IV. zv., s. 35).
- 39 Clementis v liste z 8. 6. 1931 dr. Zoltán-Weichherzovi taktizuje: „bolo by účelné, keby kolega Okáli, alebo Poničan zašli do Košut a zistili potrebných svedkov, týchto by sme uviedli súdu 4 dni pred pojednávaním a bratislavských svedkov až na pojednávaní samom.“
- 40 Koncipovaný Danielom Okálím a E. B. Lukáčom.
- 41 Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. Tk X 1154/31/118 z 13. 7. 1931.
- 42 Rozsudok Vrchného súdu v Bratislave sp. zn. To I 295/31 z 30. 9. 1931
- 43 Rozsudok Najvyššieho súdu Republiky československej sp. zn. Zm III 415/31 z 16. 12. 1931.
- 44 Priebeh trestného stíhania spracovaný podľa súdneho spisu Krajského súdu v Bratislave sp. zn. Tk XIV 1154/31, obž. Major (ŠA Bratislava, fond KS Bratislava).
- 45 Rozsudok Okresného súdu Bratislava, sp. zn. C IX 602/39 z 30. 11. 1939 (Štátny archív Bratislava, fond Okresný súd Bratislava, súdne spisy „C“, sp. zn. C IX 602/39).
- 46 Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. Co III 20/40 z 24. 2. 1940 (Štátny archív Bratislava, fond Okresný súd Bratislava, súdne spisy „C“, sp. zn. C IX 602/39).
- 47 Rozsudok Slovenského najvyššieho súdu sp. zn. Rv 289/40 zo 16. 5. 1941 (Štátny archív Bratislava, fond Okresný súd Bratislava, súdne spisy „C“, sp. zn. C IX 602/39).
- 48 Rozsudok Okresného súdu Bratislava, sp. zn. C IX 952/39 z 30. 11. 1939 (Štátny archív Bratislava, fond Okresný súd Bratislava, súdne spisy „C“, sp. zn. C IX 952/39).
- 49 Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. Co III. 19/40 z 27. 6. 1940 (Štátny archív Bratislava, fond Okresný súd Bratislava, súdne spisy „C“, sp. zn. C IX 952/39).
- 50 Rozsudok Slovenského najvyššieho súdu, sp. zn. Rv 470/40 zo 16. 5. 1941 (Štátny archív Bratislava, fond Okresný súd Bratislava, súdne spisy „C“, sp. zn. C IX 952/39).
- 51 Hlavný súd v Prešove v rozsudku č. j. R. I. 118/41/11 z 21. 10. 1941 vydanom vo veci advokáta dr. Júliusa Š., ktorý bol ponechaný v povolani podľa § 5 vl. nar. č. 63/39 Sl. zák. v jeho odôvodnení uvádza, že síce je pravda, že žid nemôže byť advokátom, ale podľa § 256 vl. nar. 198/41 Sl. zák. výnimky udelené podľa vl. nar. 63/1939 Sl. zák. platia ako oslobodenie spod obdobných ustanovení podľa tohto nariadenia.
- 52 Rozsudok Slovenského najvyššieho súdu z 28. 3. 1942 č. j. R 88/42/3.
- 53 Údaje týkajúce sa postupov pri výmaze zo zoznamu advokátov podľa: Advokátska komora v Bratislave, osobné veci advokáta, dr. Július Zoltán-Weichherz, č. 30/1939/II.
- 54 Márne sa obracia na Advokátsku komoru v Bratislave ešte 12. 10. 1942 Ústredňa židov a navrhuje ponechať v zozname aspoň jedného advokáta Žida a to Dr. Júliusa Zoltán-Weichherza Dôvodí jednak tým, že Ústredňa židov spravuje židovský majetok a pri správe je advokát potrebný a jednak tým že, takto v dôsledku obmedzení pre zastupovanie Židov advokátmi, nebude im poskytovaná pomoc advokátmi vôbec, pričom takéto ponechanie jedného advokáta Žida pre zastupovanie Židov nie je konkurenciu pre advokátov árijských. Poukazuje i na to, že Dr. Július Zoltán-Weichherz už Ústredňu židov zastupoval dva roky v minulosti a je s agendou oboznámený.
- 55 SULAČEK, J.: Právníci práva zbavení. 2. časť, SNM – MŽK, Bratislava, 2015, s. 177 – 178.
- 56 Advokátska komora v Bratislave, osobné veci advokáta, dr. Július Zoltán-Weichherz, č. 30/1939/II.
- 57 SULAČEK, J.: Právníci práva zbavení. 2. časť, SNM – MŽK, Bratislava, 2015, s. 177 – 178.
- 58 Ďalej zamestnáva ako solicítora Michala Farkaša, ktorý je solicítom už 24 rokov a Augustu Müllerovú.
- 59 Advokátska komora Bratislava, osobné veci advokáta dr. Július Zoltán-Weichherz, č. 30/1939.

Seminár o americkom práve

pre mladých advokátov a advokátskych koncipientov
z Čiech a zo Slovenska

organizujú

John Marshall Law School – Czech and Slovak Institute
a Česká advokátska komora
v spolupráci so Slovenskou advokátskou komorou

27. novembra – 2. decembra 2016

Telč, Česká republika

Cieľom seminára je predstaviť americký právny a podnikateľský systém. Lektori sa budú venovať praktickým otázkam výkonu povolania vrátane etiky, poskytovania právnych porád klientom a vzťahom s protistranou. Súčasťou seminára sú aj neformálne večerné stretnutia a diskusia o aktuálnych otázkach výkonu povolania.

Podmienkou účasti je **plynulá znalosť anglického jazyka slovom aj písmom**. Seminár bude v angličtine a po jeho absolvovaní dostanú účastníci certifikát.

Pri posudzovaní prihlášok sa bude brať do úvahy **status uchádzača** (prednosť majú mladí advokáti, resp. podľa zápisu starší koncipienti). Počet miest vyhradených pre SAK je obmedzený. Česká advokátska komora uprednostní uchádzačov, ktorí sa na seminári zúčastňujú prvý raz.

Registračný poplatok (zahŕňa účasť na seminári, ubytovanie a polpenziu, t. j. raňajky a obed):

mladí advokáti: 3 000 Kč

advokátski koncipienti: 1 500 Kč

Každý účastník si sám hradí dopravu do Telča a späť.

Váš záujem o účasť na seminári prosíme potvrdiť e-mailom na adresu dernerova@sak.sk. Do názvu e-mailu uveďte, prosím, referenciu „TELČ 2016“.

Registračný poplatok sa platí až po potvrdení účasti Českej advokátskej komore na základe vyplnenia záväznej prihlášky. Tlačivo záväznej prihlášky pošle odbor medzinárodných vzťahov každému prijatému účastníkovi po termíne doručenia prihlášok a ich vyhodnotení.

UPOZORNENIE: Zaplatený poplatok, ktorý je nižší ako reálne náklady na seminár, **sa bez závažných dôvodov oznámených** Českej advokátskej komore **najmenej 3 dni pred konaním seminára NEVRACIA!** V prípade potreby vrátenia poplatku v zmysle komunikácie s Českou advokátskou komorou bude poplatok znížený o bankové poplatky pri prevode zo zahraničia.

Termín doručenia záväzných prihlášok:
25. októbra 2016

Bližšie informácie Vám poskytne odbor medzinárodných vzťahov Slovenskej advokátskej komory
e-mailom: dernerova@sak.sk, prípadne telefonicky na čísle **02/204 227 44**

Verím, že ponuka Vás zaujme, teším sa na odozvu z Vašej strany.

JUDr. Andrej Popovec
tajomník

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 800 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
doc. JUDr. Marek Števec, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 19. 8. 2016

Uzávierka redakčnej časti: 16. 9. 2016

Toto číslo vyšlo 30. 9. 2016

advokát
Slovenská
komora

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný v inom periodiku. Odborný článok nesmie byť popisný a svojim obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier**, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu 290 × 343 pixelov** (to zodpovedá rozmeru 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.
8. **Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier**, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. **Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať scan obálky knihy, ktorá bola vydaná max. pred 1 rokom.**
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

